

1. SOKAK HAYVANLARI REFAHI KONGRESİ

www.sokakhayvanlarikongresi.com

Bildiri Kitapçığı

10-11 MAYIS
2016

ATAŞEHİR

İSTANBUL VETERİNER
HEKİMLER ODASI

**ATAŞEHİR
BELEDİYESİ**

Gelecek burada

Siyasi partilerimizin çok değerli temsilcileri, sevgili genel başkan yardımcım, milletvekillerimiz, Sağlık Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı temsilcileri, meslek odalarının çok değerli temsilcileri, yerel yönetimlerden bugün aramızda bulunan başkan yardımcısı arkadaşlarım, sivil toplum kuruluşlarının başkan ve temsilcileri, değerli veteriner hekim arkadaşlarım, sevgili basın mensupları; **hepiniz hoş geldiniz.**

Sahipsiz can dostlarımızın yaşadıkları sorunları tüm yönleriyle ele almak, kurumların sorumluluklarını netleştirmek, kurumlar arası işbirliği yaparak çözüme katkı sunmak amacıyla 1. Sokak Hayvanları Refahı Kongresi'ni düzenlemiş bulunuyoruz.

Ülke sevdalısı, ülkesini seven yurttaşlar olarak, geçirdiğimiz bu çok zor dönemde de üzerimize düşen görevleri yerine getirmek zorunda olduğumuzun idraki içerisindeyiz.

Sahipsiz hayvanlar 2004 yılında çıkan Hayvanları Koruma Kanunu ile belediyelerin sorumluluğuna verilmiştir. Büyük şehirlerde kentleşme süreci ile birlikte yaşam alanları daralan sahipsiz sokak hayvanlarının refah ve sağlık sorunları ile çevre sağlığı ve halk sağlığı sorunları giderek büyümektedir. Bu nedenle hayvan ve insanın uyumlu bir şekilde yaşayacağı ortamların yaratılması ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması her zamankinden daha elzem olmuştur.

Sokakta hayvanların sefil bir şekilde yaşamaları, ormanlarda açlıktan ölmeleri, trafik kazalarında hayatlarını kaybetmeleri, eziyete uğramaları hepimizin vicdanlarını yaralayan ve bir an önce çözüm bulmamız gereken konulardır.

Bu kongrenin sokakların, hayvanların ve insanların huzur içerisinde yaşayabileceği hale getirilmesi için oluşturulacak projelerin geliştirilmesine katkı sağlayacağına inanıyorum.

Bugün burada bulunan bütün kurumlar el ele vererek can dostlarımız için projeler geliştirmeli, yaşanan sorunlara çözüm bulmalıyız. Bu da ancak ilgili kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve meslek örgütlerinin planlı, programlı ve eşgüdüm içinde davranmasıyla mümkün olacaktır.

Kongremizin sonunda, ihtiyaç duyulan yasal düzenlemelerin gerçekleşeceğini ve sokaklarımızda daha mutlu hayvanlar göreceğimizi, bu alanda çalışan veteriner hekimler, diğer meslek grupları ve sivil toplum örgütlerinin daha verimli ve huzurlu çalışacağını, bu kapsamda çevre ve halk sağlığının korunacağını düşünmekteyim.

Bu etkinliğin, sokak hayvanları ile ilgili bütün tarafların katıldığı, ülkemizde düzenlenen ilk kongre olduğu unutulmamalıdır. Victor Hugo'nun dediği gibi, en mükemmel adalet vicdandır ve bizler her canlının yaşama hakkına duyduğumuz saygıyla görevimizi yerine getirmeye devam edeceğiz.

Battal İLGEZDİ - Ataşehir Belediye Başkanı

The page features four dark teal geometric shapes in the corners: a triangle in the top right, a long thin triangle in the middle right, a triangle in the bottom left, and a trapezoid in the bottom right.

KONGREYE DAVET EDİLEN KURUM VE KURULUŞLAR

- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı
- T.C. Orman Su İşleri Bakanlığı 1. Bölge Müdürlüğü
- T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- T.C. İstanbul İl Gıda Tarım Hayvancılık Müdürlüğü
- T.C. Sağlık Bakanlığı
- Veteriner Hekim Odaları
- Diyanet İşleri Başkanlığı İstanbul Müftülüğü
- Kent Konseyleri Birliği
- Kent Konseyleri Platformu
- Muhtarlar Konfederasyonu
- İl Belediyeleri
- Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri
- Haykonfed - Hayvanların Yaşam Hakları Konfederasyonu
- HAYTAP - Hayvan Hakları Federasyonu
- İstanbul Tabip Odası
- İstanbul Barosu
- İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi ve Veteriner Fakülteleri
- Yeditepe Üniversitesi
- Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezi
- Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezi
- Milliyetçi Hareket Partisi Genel Merkezi
- Halkların Demokratik Partisi Genel Merkezi
- Veteriner Hekimler Derneği
- İstanbul Şehir Plancıları Odası

KONGRE DÜZENLEME KURULU

KOMİTELER

Kongre Başkanı: Prof. Dr. Murat Arslan (İstanbul VHO, İ.Ü.Veteriner Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı)

Kongre Koordinatörü: Veteriner Hekim Necati Bozkurt (İstanbul VHO, Ataşehir Belediyesi Veteriner İşleri Müdürlüğü)

Kongre Bilimsel Danışma Kurul Başkanı: Prof. Dr. Murat Arslan (İstanbul VHO, İ.Ü.Veteriner Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı)

Kongre Bilimsel Danışma Kurulu Üyeleri

- Prof. Dr. Şakir Doğan Tuncer (Veteriner Hekimler Derneği)
Prof. Dr. Ülker Çötelioglu (İ.Ü.Veteriner Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı)
Prof. Dr. Tamer Dodurka (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi)
Prof. Dr. Mukaddes Özcan (İ.Ü.Veteriner Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı)
Prof. Dr. Mustafa Özcan (İ.Ü.Veteriner Fakültesi, Zootehni Anabilim Dalı)
Prof. Dr. Alper Yılmaz (İ.Ü.Veteriner Fakültesi, Zootehni Anabilim Dalı)
Prof. Dr. Erdal Matur (İ.Ü.Veteriner Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı)
Doç. Dr. Elif Ergül Ekiz (İ.Ü.Veteriner Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı)
Doç. Dr. Oytun Okan Şenel (Ankara Bölgesi VHO, A.Ü.Veteriner Fakültesi Cerrahi Anabilim Dalı)
Veteriner Hekim Dr. Ebru Tong (İzmir VHO)
Veteriner Hekim Gökhan Özdemir (İzmir VHO)

DÜZENLEME KURULU

- Prof. Dr. Murat Arslan (İstanbul VHO, İ.Ü.Veteriner Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı)
Veteriner Hekim Hasan Yıldız (İstanbul VHO)
Veteriner Hekim Mustafa Özgür Şimşek (İstanbul VHO)
Veteriner Hekim Edip Kocaman (İstanbul VHO)
Veteriner Hekim Tarkan Akan (İstanbul VHO)
Veteriner Hekim Necati Bozkurt (İstanbul VHO, Ataşehir Belediyesi Veteriner İşleri Müdürlüğü)
Veteriner Hekim Ersin Coşkun (İstanbul VHO)
Veteriner hekim Zehra Nur Ateş (İstanbul VHO)
Veteriner Hekim Tülay Bağdatlı (İstanbul VHO)
Veteriner Hekim İrfan Güzel (İstanbul VHO)
Veteriner Hekim Muhammed Nuri Coşkun (İBB Veteriner İşleri Müdürlüğü)
Doç. Dr. Oytun Okan Şenel (Ankara Bölgesi VHO, A.Ü.Veteriner Fakültesi Cerrahi Anabilim Dalı)
Veteriner Hekim Dr. Ebru Tong (İzmir VHO)
Veteriner Hekim Gökhan Özdemir (İzmir VHO)
Veteriner Hekim Mehmet Kızılınler (Eskişehir VHO)
Veteriner Hekim Serkan Alpözen (Muğla VHO)
Veteriner Hekim Yaşar Günaydın (Isparta VHO)
Zeynep Çetinkaya (Ataşehir Belediyesi, Basın yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü)
Uzm. Veteriner Hekim Aydın Uslu (Veteriner Hekimler Derneği)
Veteriner Hekim Fahri Dal (Adalar Belediyesi)
Veteriner Hekim Ali Fuat Kaplan (Arnavutköy Belediyesi)
Veteriner Hekim Pervin Erdik Kırmızı (Avcılar Belediyesi)
Veteriner Hekim Ufuk Çalışkan (Beşiktaş Belediyesi)
Veteriner Hekim Salih Kaptan Öner (Esenler Belediyesi)
Veteriner Hekim Ahmet Sağır (Güngören Belediyesi)
Veteriner Hekim Gülen Turan (İVHO)
Dr. Kemal Aksoy

1

SOKAK HAYVANLARI REFAHI KONGRESİ • SONUÇ BİLDİRGESİ

İstanbul Veteriner Hekimler Odası ve Ataşehir Belediyesi'nin koordinatörlüğünde, İzmir Veteriner Hekimler Odası, Ankara Bölgesi Veteriner Hekimler Odası, Eskişehir Bilecik Bölgesi Veteriner Hekimler Odası, Isparta Veteriner Hekimler Odası, Muğla Veteriner Hekimler Odası ve Veteriner Hekimler Derneği'nin proje ortağı olduğu **1. Sokak Hayvanları Refahı Kongresi** 9-11 Mayıs 2016 tarihleri arasında İstanbul Silence Otel'de gerçekleştirildi.

Kongreye **Veteriner Hekim Odaları, Orman ve Su İşleri Bakanlığı Yetkilileri, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yetkilileri, T.C. Sağlık Bakanlığı yetkilileri, İstanbul Tabip Odası, İstanbul Barosu, Mimarlar Odası, İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Diyanet İşleri Başkanlığı İstanbul Müftülüğü, Kent Konseyleri Platformu, HAYTAP, HAYKONFED, siyasi parti temsilcileri, 150'den fazla İl ve İlçe Belediyesi** katıldılar.

Genel değerlendirme;

Kongre sokak hayvanlarına ilişkin tüm tarafları bir araya getirmesi açısından Cumhuriyet tarihinde bir ilk olmuştur. İlgili tarafların temsilcileri farklı bakış açılarıyla konuyu tartışmışlardır. Bu açıdan kongre, emek veren birçok kişi ve kuruluşun öncelikle iletişimlerinin geliştirilmesi sonra da birbirilerini anlamaları açısından önemli bir işlev görmüştür.

Yapılan çok sayıda sunumda "Sokak Hayvanlarının Sorunlarına Farklı Bakış Açıları", "Avrupa Birliği'ndeki Hayvan Koruma Stratejileri, Ülkemizdeki Sokak Hayvanlarının Durumu ve Popülasyon Kontrolü", "Hayvan Haklarına Hukuki Yaklaşım ve Uygulamalar", "Hayvanları Koruma Kanunu ve Uygulanmasına Yönelik Değerlendirme", "Sokak Hayvanlarının Hakları, Sorunlarının Çözümü ve Rehabilitasyon Çalışmaları", "Petshoplarda Satılan Hayvanların Sokak Hayvanları Popülasyonuna Etkisi ve Toplum Sağlığı, Barınak ve Geçici Bakım Evi Standartları", "Yerel Yönetimlerdeki Uygulamalar", "Sokak Hayvanlarının Toplum Sağlığı Açısından Değerlendirilmesi" konuları işlendi. Yine çok sayıda posterin sunulduğu kongre başarıyla tamamlanmıştır.

Büyük şehirlerde kentleşme süreci ile birlikte yaşam alanları daralan sahipsiz hayvanların refah ve sağlık sorunları bağlı olarak çevre ve halk sağlığı sorunları giderek büyümektedir. Hayvanların sokakta zor koşullar altında yaşamaları, ormanlarda açlıktan ölmeleri, trafikte ezilmeleri, çeşitli şekillerde eziyete maruz kalmaları giderek toplumun vicdanını daha fazla yaralamaktadır. Diğer taraftan hayvanların bakım ve refahı için toplumsal beklentilerin giderek arttığı göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Bu gerçek, özellikle yerel yöneticileri genelde ise yönetici otoriteyi giderek zorlamaktadır.

Hayvan ve insanın uyumlu şekilde yaşayacağı çevrenin yaratılması ve gerekli kanuni düzenlemelerin yapılması her zamankinden daha fazla önem taşımaktadır.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından 2004 yılında çıkarılan Hayvanları Koruma Kanunu ve ilgili yönetmelik ile sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu belediyelerin sorumluluğuna verilmiştir. Günümüzde özellikle büyük şehirlerde yerel yönetimlere gelen talep ve şikâyetlerin %10-15'inin sahipsiz hayvanlar ile ilgili olduğu bilinmektedir. Ancak kurulması zorunlu olmasına rağmen geçici hayvan bakımevine sahip yerel yönetim sayısı ise oldukça yetersizdir. Mevcut geçici hayvan bakım evlerinin ise fiziki ve teknik özellikleri ne hayvanların refahı açısından ne de yapılan tıbbi müdahaleler açısından yeterli değildir. Yürürlükte bulunan yasa ve yönetmelikler ihtiyaç duyulan asgari teknik standartlar açısından eksiktir. Çoğu Belediyede Veteriner İşleri Müdürlükleri bulunmadığı gibi, geçici bakımevleri ve barınaklar sürgün yerleri olarak gösterilmektedir. Bu birimlerde görev yapmakta olan Veteriner hekimler ve yardımcı personel zoonoz hastalık bulaşma riski ile karşı karşıyadır.

Günümüz teknoloji ve imkanlarına rağmen ülkemizde sokaklarda yaşayan kedi ve köpeklerin sayısı ve de sahipli hayvanların sayısı bilinmemektedir. Sayı her geçen gün artmaktadır. Gerekli yasal düzenlemeler ve ilgili kurumlar arasında planlı bir işbirliği olmadan uygulanan kısırlaştırma çalışmalarının popülasyon kontrolü açısından etkisinin çok yetersiz olduğu bir gerçektir. Genel kabul gören tek doğru yöntem ilgili kurumların planlı ve eşgüdüm içerisinde hareket ederek kısırlaştırma, mikroçipleme ve aşılama sonrası hayvanların yaşadıkları sokağa geri bırakılmalarıdır. Hayvanların takibinin sağlanması ancak, ilgili tüm kurum ve kuruluşların ulaşabileceği ulusal bir bilgi ağına mikroçiplenen hayvanların kayıt edilmesiyle sağlanabilir. Bu işlemlerin başarıya ulaşabilmesi ilgili kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve meslek örgütlerinin planlı, programlı ve eşgüdüm içinde davranmasıyla mümkün olacaktır.

Bu kapsamda kongrede sahipsiz hayvanların yaşadığı sorunlar, yürürlükte bulunan kanunlar ve eksiklikleri, geçici hayvan bakımevleri ve barınakların durumu, bu alanda çalışan Veteriner hekim ile diğer yardımcı personelin yaşadığı sorunlar, barınakların standardizasyonu ve çözüm önerileri tartışılmıştır.

Kongrede yapılan sunumlar ve tartışmalar sonucunda aşağıdaki başlıklar öne çıkmıştır;

1. Sokak hayvanlarının sorunlarının çözümü bilimsel ve insani bir popülasyon yönetimi programı oluşturarak, geçici bakımevi - barınakların standartları, hayvan sağlığı ve refahı konuları başta olmak üzere kanundaki eksikliklerin ivedilikle giderilmesiyle mümkün olacaktır.
2. Hayvanları Koruma Kanunu, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından, tüm ilgili kamu kuruluşları, meslek odaları ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla yeniden yazılmalıdır. Yeni yasa net ifadelerle yetki ve sorumlulukları belirleyen ve tüm ihtiyaçlara cevap verici özellikte olmalıdır. Yeni yasa ile sahipli ve sahipsiz hayvanlar ile ilgili çalışmalar Belediyeler eliyle yürütülmelidir.
3. Geçici hayvan bakımevleri, barınaklar, hayvan nakil ambulansı, hayvan takip aracı, hayvanların yakalanma şekli, insan ve hayvan refahı ve sağlığına, iş sağlığı ve güvenliğine uygun standartlarda yeniden dizayn edilmeli ve standartlar oluşturulmalı; yönetmeliklerde ayrıntılı biçimde belirtilmelidir.
4. Geçici bakımevi ve barınak tanımları kanunda ayrıntılı ve net bir biçimde belirtilmelidir.
5. Geçici bakımevleri İlçe Belediyeleri tarafından kurulmalıdır. Bu tesislerde sahipsiz hayvanların kısırlaştırılması, aşılanması, işaretlenmesi, hasta ve yaralıların tedavi edilmesi, beslenmesi, sahiplendirilmesi ve sahiplendirilmeyenlerin geri bırakılması işlemleri yapılmalıdır.
Barınak: Büyükşehir Belediyeleri ve İl Belediyeleri tarafından kurulmalıdır. Barınaklarda çevreye uyum gösteremeyen, yaşlı, zayıf, engelli vb. köpekler ve kediler sahiplendirilinceye kadar veya hayatları boyunca barınaklarda barındırılmalıdır. Barınaklar içerisinde yabani hayvanların tedavilerinin yapılabileceği alanlar oluşturulmalıdır.
6. Veteriner İşleri Müdürlüğü, Belediyelerde kurulması zorunlu müdürlükler içerisinde yer almalıdır.
7. Büyükşehir Belediyeleri ve İl Belediyelerinde minimum 600 köpek, 500 kedi kapasiteli barınaklar yapılmalıdır. İlçe Belediyeleri ihtiyacı karşılayacak bir biçimde en az 100 kedi ve 80 köpek kapasiteli geçici bakımevi kurmaları zorunlu hale getirilmelidir. Geçici bakım evi ve barınakların bir standardı olmalıdır. Bu standartlar kapsamında mevcut durumda bulunan geçici bakımevleri ve barınaklar yenilenerek hayvan sağlığı/ refahına uygun standartlara sahip hale getirmelidir.
8. Büyükşehir belediyeleri ve İl Belediyeleri yeterli sayı ve kapasitede travmatoloji ve osteosentez merkezleri kurmalı ve 24 saat çalışma prensibine uygun hayvan ambulansı ve donanıma sahip olmalı, ilçelerden gelen ihtiyaçları karşılayacak nitelikte olmalıdır.
9. Sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu ile ilgili her ilde bir üst koordinasyon birimi oluşturulmalı ve tek bir çatı altında popülasyon kontrolü yapılmalıdır. Büyükşehirlerde, büyükşehir belediyeleri, illerde ise il belediyesi idaresi altında olmalıdır. Tüm kurum ve kuruluşlar eşgüdüm içerisinde bir yıllık ve beş yıllık hedef plan oluşturularak sahipsiz hayvanlar kısırlaştırılmalı, aşılanmalı ve işaretlenmelidir.

10. Kısırlaştırılan, tedavisi yapılan, aşılanan, işaretlenen sahihsiz hayvanlar alındıkları yere geri bırakılmalıdır.

11. Geçici bakımevi ve barınaklarda bulunan sahihsiz hayvanların mikroçip ile kimliklendirilmesi ve dijital bilgi ağına kaydedilmesi zorunlu hale getirilmelidir.

12. Sahipli ve sahihsiz hayvanlar için zorunlu aşılama standartları oluşturulmalıdır.

13. Geçici hayvan bakımevindeki yardımcı personel; hijyen, hayvan davranışları, hayvan refahı ve bakımı, hayvanların tutulması ve yakalanması konusunda en az 200 saatlik bir eğitimden geçtikten sonra çalıştırılmalıdır.

Veteriner Hekimler Odası koordinatörlüğünde gerçekleşecek bu eğitimlerin 150 saatlik bölümü geçici bakımevi veya barınaklarda uygulamalı olarak düzenlenmelidir. Bu eğitimler sonucunda uygulama sınavında başarılı olanlara Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından onaylı “**Hayvan Bakıcısı**” unvanı verilmelidir. Geçici bakımevi ve barınaklarda çalışacak olan yardımcı personel bu eğitimi almış olmalıdır.

14. Bakımevi ve barınakların kapasitesini karşılar sayıda Veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri ve işçi personel bulunmalıdır. Bu konuda standartlar oluşturulmalıdır.

15. Geçici bakımevleri ve barınaklarda çalışan veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri ve yardımcı personelin (zoonoz hastalıklar) özlük hakları düzenlenmelidir. Fiili tazminat hakları ve erken emeklilik hakları tanınmalıdır.

16. Hayvan sahiplenmek isteyenler Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından düzenlenecek hayvan refahı ve sağlığı konusunda sertifikalı 8 saatlik bir eğitime tabi tutulmalıdır. Bu eğitim yönetmelikle zorunlu hale getirilmelidir. Hayvan sahiplenme şartları ve sahiplenilecek hayvan sayısı düzenlenmelidir.

17. Hayvanlarını yavru latmak isteyenler için belediyelerden alınacak özel izin belgeleri düzenlenmelidir.

18. Sahipli hayvanlara mikroçip uygulanması zorunlu olmalıdır.

19. Hayvanlara karşı işlenen suçlar Kabahatler Kanunu'ndan çıkartılarak, Ceza Kanunu kapsamında ele alınmalıdır. Cezai yaptırımlar caydırıcı olmalıdır.

20. Sokağa terkedilen hayvanlara ilişkin hayvan sahiplerine ciddi yaptırımlar uygulanmalıdır.

21. Vakıf, dernek, vb. kurumsal kimliği olan sivil toplum örgütleri dışında sosyal medya üzerinden sokak hayvanları için toplanan ayni ve nakdi yardımların toplanması Maliye Bakanlığı tarafından engellenmelidir.

Prof. Dr. Murat ARSLAN

Kongre Düzenleme Kurulu Adına

İstanbul Veteriner Hekimler Odası Başkanı

The image features a white background with four dark teal geometric shapes positioned in the corners. In the top right corner, there is a right-angled triangle. In the bottom right corner, there is a trapezoid. In the bottom left corner, there is a triangle. In the top left corner, there is a small square. The word "SUNUMLAR" is centered in the middle of the page in a bold, red, sans-serif font.

SUNUMLAR

1. Oturum

Sözlü Bildiriler / Tespitler

Oturum Başkanı:
Prof. Dr. Şakir Doğan Tuncer

Prof. Dr. Murat ARSLAN

İstanbul Veteriner Hekimler Odası Başkanı

İstanbul'da Sokak Hayvanları Sorununa Farklı Bakış Açıları

Büyükşehirlerde kentleşme süreci ile birlikte yaşam alanları daralan sahipsiz sokak hayvanlarının refahı ve sağlığı ile çevre ve halk sağlığı sorunları giderek büyümektedir. Sahipsiz hayvanların yaşadıkları sorunları tüm yönleriyle ele almak, kurumların sorumluluklarını netleştirmek, kurumlar arası işbirliği yaparak çözüme katkı sunmak amacıyla bu anket çalışması düzenlenmiştir.

Anket belediyelerdeki Veteriner İşleri Müdürlüğü, bu müdürlükte çalışan veteriner hekimlere, yardımcı personele ve hayvanseverlere yönelik gerçekleştirilmiştir. Sorulan sorulara verilen yanıtlar değerlendirilmiş buna göre;

İstanbul'da bulunan 39 ilçe belediyesinden ankete cevap veren 37 belediye içerisinde yalnızca 16 tanesinde Veteriner İşleri Müdürlüğü bulunduğu (%43) diğer belediyelerde ise bu görevin Sağlık İşleri, Çevre Koruma Müdürlüğü vb. müdürlükler altında yürütüldüğü tespit edilmiştir. Yine verilen cevaplardan bu müdürlüklerde çalışan veteriner hekimler ile yardımcı personel sayısının yetersiz olduğu sonucu çıkmaktadır.

Veteriner hekimlere yönelik yapılan ankette %38,8'inin 15 yıl ve üzerinde bu görevde çalıştığı ve tecrübeli olduğu, belediyelerde çalışan hekimlerin yalnızca %37,2'sinin geçici hayvan bakım evlerinde çalıştığı, diğerlerinin gıda denetimi, idari birimler ve ilaçlama birimlerinde çalıştıkları tespit edilmiştir. Geçici bakım evlerinde çalışan hekimlerin çalışma koşullarına ilişkin sorularda genellikle yetersizliği vurguladıkları, barınaklarda çalışan hayvanseverlerin fayda sağlamadıkları bulgusu dikkat çekmektedir. Hekimlerin önemli bir kısmının (%65,6) fiziki veya sözlü saldırıya uğradıkları belirtilmiştir. Yine veteriner hekimlerin geçici bakım evlerinde kendilerini güvende hissetmedikleri (%57,4) tespit edilmiştir.

Yardımcı personele ait ankette genellikle şiddet ve diğer konularda veteriner hekimler için tespit edilen bulgulara paralel bulgular olduğu, bu personelin büyük bir kısmının (%75) taşeron firmalar üzerinden işe alındığı görülmektedir.

Hayvansever anketinde katılımcıların büyük bir kısmının (%68,4) mevzuat ile zorunlu hâle getirilen 'Yerel hayvan koruma görevlisi eğitimi'ni almadıkları, büyük oranda (%72,9) hayvan haklarıyla ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olduğu tespit edilmiştir.

Tüm taraflardan gelen verilerin analizi yapıldığında genellikle hayvan hakları ve refahı konusunda çok başlı bir mücadele olduğu, yetkili resmi kurumların yeterince çaba göstermediği, veteriner hekimlerin çalışma şartlarının ağır olduğu, kurumlar arası işbirliğinin yetersiz olduğu, bu alanda çalışanlara yönelik şiddet girişimlerinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Prof. Dr. Tamer DODURKA

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı

AB Hayvan Koruma Stratejileri Türkiye'ye Model Olabilir mi?

AB'de hayvan koruma politikalarının temeli 1957'de Roma'da imzalanan ve üye devletlere 'Hayvanların refahıyla ilgili gerekleri azami ölçüde dikkate alma' yükümlülüğü getiren AB Anlaşması'nın 13.Maddesi'ne dayanmaktadır. AB ülkelerinde hayvanlar 1957 yılında tarımsal ürün olarak kabul edilmişken, 1997'de yürürlüğe giren Amsterdam Anlaşmasıyla "mal" statüsünden çıkarılmış ve hissedebilir varlıklar olarak kabul edilmiştir.

Hayvan korunması ve refahı üzerine en güncel AB Stratejisi ise 2012-2015 eylem planıdır. AB'de ev hayvanlarının refahı ya da korunması ile ilgili özel bir departman ve doğrudan bir mevzuat yoktur. Fakat diğer mevzuatlarla bağlantılı olan bazı direktifler bulunmaktadır. Bunlar daha çok, bu hayvanların sınırlardan geçişleri, ticareti (özellikle kedi ve köpek kürk ticaretinin yasaklanması) ve bilimsel amaçlı kullanımıyla ilgilidir.

AB mevzuatında ev hayvanlarıyla alakalı doğrudan hükümler yeterli olmasa da AB, 1987 yılında imzaya açılan 'Ev Hayvanlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi'ne taraf olmuştur. Bu sözleşmeye taraf olan devletler ev hayvanlarına ilişkin olarak bir takım yükümlülüklerle uymak zorundadırlar.

2010 yılında AB Konseyi ev hayvanları refahıyla ilgili uygulamalar açısından topluluk üyesi ülkeler arasındaki farklılıkları araştırmak ve uyum geliştirilmesi sağlamak için çağrıda bulunmuştur. Avrupa Parlamentosu da 13.10.2011 tarihli deklarasyonu ile tüm üye ülkelere, hayvanlara eziyeti engelleyen yasaların ve köpek popülasyon yönetim stratejilerinin kabulü için tavsiye kararı almış, özellikle hastalıkların yayılmasını önlemek açısından köpeklerin kimliklendirme ve kayıt ettirilmesi zorunluluğunun getirilmesini istemiştir. Kimliklendirmenin, hayvanları izleyebilmek, terk edilmelerini veya kaybolmalarını önlemek, izinsiz ticaret ve çoğaltmaların önüne geçmek açısından da önemli olduğu vurgulanmıştır.

Hayvan Koruma Konusunda Üye Devletlerin Genel Stratejileri

Hayvan koruma politikaları, kanunlar, uygulamalar ve bunların halk tarafından benimsenmeleri konusunda üye ülkeler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin Batı Avrupa ülkelerinin çoğunda bu kanunlar daha sıkı olarak uygulanır, dolayısıyla sokakta yaşayan hayvan yoktur. Topluluğa yeni katılan, özellikle Doğu Avrupa ülkelerinde ise aksine hayvan koruma yasalarının etkinliği zayıf, yasaya uyma oranı ise yetersizdir. Bu ülkelerde sahipsiz hayvanlarla ilgili sorunlar daha fazla yaşanmaktadır.

Genel olarak bakıldığında üye ülkelerin çoğunda hayvan koruma kanunları yürürlüktedir. Kimliklendirme ve kayıt zorunluluğu mevcut olup hayvanların terk edilmesi yasaklanmış, hayvanlara eziyet edenlere ciddi yaptırımlar getirilmiştir. Üye ülkelerin hemen hemen yarısında ise hayvan sahiplerine yönelik özel mevzuat vardır; bu ülkelerde köpeklerin üretilmesi ve satılmasına kısıtlamalar getirilmiştir. Öldürme politikaları da ülkeden ülkeye değişmektedir. Bazı ülkelerde bu konuda kesin bir hüküm yokken birçok ülkede sahipsiz olarak bulunan köpekler belli bir süre (3-60 gün) tutulduktan sonra öldürülmektedir. Birkaç ülke bu köpekleri toplayıp beklemeksizin öldürmektedir. Almanya, İtalya ve Yunanistan'da ise köpeğin "sahipsiz" diye öldürülmesi tamamen yasaktır. AB ülkeleri arasında pet kayıt sistemi de ortak değildir ve bu durum Avrupa genelindeki hayvan hareketlerinin izlenebilirliğini güçleştirmektedir.

1. Sokak Hayvanları Refahı Kongresi

Genel olarak hayvan koruma uygulamalarının yetersiz olduğu ülkelerde sadece hayvan refahı değil, halk sağlığı da etkilenmektedir. Bunlara ait örnekler aşağıda sunulmuştur:

1- Hayvan refahını olumsuz etkileyen faktörler: Yemek ve su bulma zorlukları, bozuk veya zehirli yiyeceklerden dolayı zehirlenmeler, birbirlerine bulaştırdıkları hastalıklar, trafik kazaları, hastalık/sakatlık vb. nedeniyle çektikleri acılar, yemek ve alan kavgaları, insanlardan ya da daha kuvvetli hayvanlardan gördükleri zararlar vb.

2- İnsanları ve halk sağlığını olumsuz etkileyen faktörler: İnsanlara ya da hayvanlarına saldırılar (bu nedenle hayvanlara ve insanlara yapılan aşı ve tedavi masrafları, iş gücü kayıpları vb.), trafik kazaları (maddi hasar, yaralanma ya da ölümler), insanlara ya da hayvanlarına hastalık bulaştırma, çevre kirliliği (dışkı, idrar vb.) gürültü kirliliği (havlama), köpek fobisi olanların yaşadıkları korkular vb.

Hem hayvan refahını sağlamak ve hem de halk sağlığı açısından hiçbir ülkede kontrolsüz hayvan kavramının olmaması gerekir ki bunun çözüm yöntemi popülasyon kontrol mekanizmalarının ciddi olarak çalıştırılmasıdır. Burada, insanlık ölçülerine sığmayan ve işe yaramadığı çoktan anlaşılmış olan itlaf ya da öldürme yöntemleri kastedilmemektedir.

Doğru yöntemler: Sahipsiz hayvanların büyük bir kampanyayla tamamının kısırlaştırılmaları, kayıt, kimliklendirme ve lisans zorunluluğu, hayvanlarını terk edenlere ağır yaptırımlar, halkın süresiz eğitimi, hayvan üretim ve ticaretinin kısıtlanması, hayvan sahiplerinin sorumluluklarının artırılması ve sahipli hayvanların kısırlaştırılmasının teşvikidir.

Hayvan Koruma Uygulamalarına AB Ülkelerinden Bazı Örnekler:

Almanya: Hayvan koruma yasaları, kayıt ve kimliklendirme sıkı olarak uygulanır. Sahipsiz köpek çok nadirdir. Sahipsiz hayvanlar öldürülmezler. Barınakların durumu oldukça iyidir.

Slovenya: Köpekler ilk kuduz aşılı yapılrken mikroçip uygulanır ve kayıt yapılır. Başboş yakalanan köpekler 8 gün içinde çiplenir, aşılanır, parazitleri temizlenir ve 30 gün içinde kısırlaştırılırlar. Sahibi bulunduğu tüm bu masraflar ve yüklü bir konaklama ücreti kendisinden tahsil edilir. Slovenya’da sahipsiz hayvan sorunu yok denilebilir.

İsveç: Barınaklar tamamen STK’ların elindedir. Köpeklerin 4 aylık olunca kimliklendirilmesi ve kayıt edilmesi zorunludur. Sahip değişiklikleri 4 hafta içinde yetkililere bildirir. Kayıt kontrolünde Polis ve Hayvan Koruma Müfettişleri birlik halindedir. Slovenya örneğinde olduğu gibi sahipsiz bulunan köpeğin tüm masrafları sahibinden tahsil edilir. Güçlü kayıt sistemi sayesinde İsveç’te sahipsiz köpek kavramı yoktur.

Diğer Ülkelerden Örnekler:

Belçika, Danimarka, Hollanda gibi ülkelerde yasalar ciddi olarak uygulanır ve sahipsiz hayvan sorunu yoktur. Kayıt uygulamasında sıkıntılar yaşayabilen Fransa’nın kırsal kesimlerinde sahipsiz hayvanlara rastlanabilmektedir. İtalya’da sahipsiz hayvanların bakımını devlet üstlenmiştir. Kısırlaştırma çalışmaları yoğun şekilde sürmektedir. Ancak özellikle ülkenin güneyinde sahipsiz hayvanlar bulunmaktadır. Kayıt zorunluluğu olmayan İngiltere’de sahipsiz köpek sorunu sürmektedir. Yerel idarelerin bu konudaki yetkileri güçlendirilmiştir. Hayvan sahiplerinin eğitimi, kısırlaştırma ve kayıt sistemindeki teşvikler sahipsiz hayvan sayısının gittikçe azalmasını sağlamaktadır.

Sonuç: Yukarda anlatılanlardan da anlaşılacağı gibi AB Mevzuatında ev hayvanlarını doğrudan ilgilendiren hayvan koruma kuralları olmasa da komisyonun önerdiği kimliklendirme, güçlü bir kayıt sistemi ve kayıt zorunluluğu, köpeklerin üretilmesi ve satılmasına dair kısıtlamalar, sahipli veya sahipsiz tüm köpekler için kısırlaştırma kampanyaları, hayvanlarını terk edenlere ağır yaptırımlar, Hayvan Koruma Kanunlarına uyulması ve bu kanunların halk tarafından da benimsenmesiyle ilişkili hususlar ülkemizde de sahipsiz hayvan dramının çözümü için anahtar uygulamalardır. Bütün bunlar bilimsel ve stratejik planların merkezi yönetim tarafından hayata geçirilmesini gerektiğini ortaya koymaktadır. Aksi takdirde bu sorunların birkaç gayretli yerel yönetimin ve hayvan severlerin çabalarıyla çözülmesi mümkün değildir. Şimdiye kadar plansız programsız olarak harcanan hesapsız paralar kaynak israfından başka bir şey olmamıştır. Şu sıralarda Hayvanları Koruma Kanunu’nun revize edilmesi gündemdedir. Bu revizyonlar mutlaka önemlidir, ancak sokaklarda perişan halde yaşayan hayvanlar için acil stratejiler uygulamaya konulmasını emretmeyen hiçbir mevzuatın çözüm getirmeyeceği çok açıktır.

Zeynep ALTIOK

CHP Genel Başkan Yardımcısı-İzmir Milletvekili

Sokak Hayvanlarının Siyasi Partilerin Programlarındaki Yeri

Değerli Hayvansever Dostlar;

Bugün bu kongreye benim yerime CHP'nin kadrolu kedisi Şero katılacaktı ancak kendisi Genel Merkez girişindeki kırmızı koltuğun protokol düzeninden sorumlu olduğu için yerine benim katılmamı rica etti. Sizleri sol patisini kaldırarak selamladığını iletmemi de özellikle tembihledi.

Dünya üzerindeki her canlının en az biz insanlar kadar yaşam hakkı vardır. Öncelikle buradan başlayalım ve insanlığın gelişimini de hayvanlara borçlu olduğumuzu unutmayalım. Bir an durup düşünelim; acaba gerçekten biz o sürekli hor gördüğümüz, hatta başka insanları aşağılamak için sıfat olarak kullandığımız hayvanlardan ne kadar üstün varlıklarız?

Bunu daha net hissedebilmek için şu ifadelerin hangisi doğru bir bakalım;

- *Dünyada milyonlarca insanın ölmesine, bir o kadar insanın da yaralanmasına neden olan savaşların başlatıcısı HAYVANLARDIR(!!!)*

- *HAYVANLAR sadece başka bir türden olduğu için kendi ırklarından olmayanlara soykırım uygularlar(!)*

- *HAYVANLARIN istismar ve tecavüz suç dosyaları bir hayli kabarıktır(!)*

- *HAYVANLAR doğayı hor kullanarak su kaynaklarının azalmasına ya da yok olmasına neden olmuşlardır.*

Özellikle kunduzların kurduğu barajlar o yöredeki sulama alanlarına zarar vermiştir(!) Bu örnekleri çoğaltabiliriz.

Bir yanlışlık mı var, bunları hayvanlar yapmadı mı?

Yoksa hayvanlar bizden sadece onlara zarar vermememizi isteyen, yaşamak dışında hiçbir talepleri olmayan, yaşam alanlarını işgal ettiğimiz, doğal yaşam koşullarını yok ettiğimiz, hatta sevimli diye sahiplenip sonra zalimce sokağa attığımız için bize ihtiyacı olan varlıklar mı?

Gerçek olan bizim onlara olan ihtiyacımızdır. Doğanın sağlıklı döngüsü için, çağlar boyu gelişim için insana olanak ve güç sunan hayvanlar yaşamımızı kolaylaştırmak dışında "iyiliğimiz" için de ihtiyacımız olan varlıklar. Örneğin ben böyle ağır gündemi olan bir zamanda, Grişey ve Kayısı olmasa bunca insanlık yıkımına karşı umudumu, direncimi koruyabilir miydim bilmiyorum? Onlar bizlerin iyilik özlemine de bir nebze olsun çare gibidirler.

Bir diğer açıdan daha bakalım. Ne zaman bir hayvana yapılan kötülüğe, hak ihlaline, kıyıma ses çıkarsam; şehitlerimizden, katliamlardan, insan haklarından, türlü hak ihlalinin dem vurarak "Bunlar dururken işiniz gücünüz yok mu" diye veryansın eden sayısız yorum alıyorum.

Bir tek hakkımız mı var?

Hayvan haklarını savunmak, bir haksızlığa ses olmak insan haklarını ihmal etmek, kulak tıkamak, duyarsız kalmak anlamına mı gelir? Benim bilmediğim yarış mı var diye düşünmeden edemiyorum?

Eğer varsa bile sanırım o kötülük ve duyarsızlık yarışı. Esas olan bu bakışın tam tersidir. Bir hayvana merhamet duymayan kendi cinsine de en büyük kötülükleri yapan bencillik ve sebepsiz yırtıcılık insana mahsus.

Bir başka bencil ve yıkıcı tutum de kendisini "Hayvansever" olarak tescilleyen ve salt kendi dikte ettikleri, hayvanların iyiliği adına tek karar verici, belirleyici olmak isteyen hoyrat kişilerden geliyor. Atılan adımları, iyi niyetli girişimleri "Bize sorulmadı", "O ne bilir" gibi çıkışlarla yok saymak ve küçümsemek yerleşik bir tutum gibi. Unutmamak gerekir ki hayvan sevgisi, insan nefretine dönüşüyorsa orada da bir sorun vardır.

İyilik kötülükle, duyarsızlıkla, sabit fikirle ve inatla gelmez. Empati, diyalog, çok yönlü bakış ve en önemlisi iyi niyet olmadıkça, çözüm sağlamak zordur. Örneğin "Faytonlar kaldırılmalı" demek onca hayvanın yaşam alanı olarak nereye gideceği, insanlar tarafından parsellenmiş ortamlarda kendi yaşamlarını nasıl idame ettireceği düşünülmeden bir çözüm sağlamaz. Faytonlar kaldırılmalı diye adaları araç trafiğine muhtaç etmek işsizlik, kentsel yok oluş, betonlaşma, doğa kirlenmesi de getirecektir. Makul olan süreç içinde en sağlıklı çözüm ve dönüşümü yaratmaktır.

Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak her çalışmamızı, sosyal ve siyasal politikalarımızı konu ile ilgili Uzman ve STK'lara danışarak, onları dinleyerek ve katkılarıyla belirliyoruz. Bu anlayışla hayvanları kendimizden korumak için yasalar getirmek de bizim görevimiz. Çünkü hayvanlar bizim değil biz onların haklarını gasp ediyoruz.

Bu bağlamda 2004 yılında yürürlüğe sokulan 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, uygulamada bulunduğu süre içinde göstermiştir ki, kanun, toplumda hayvanlara karşı uygulanan şiddet olayları nedeniyle kamu vicdanını rahatlatacak, caydırıcı olabilecek cezalar vermekten uzaktır ve mevcut yasa, maalesef hayvansever olsun olmasın bu haliyle herkesten tepkiler almaktadır. Yasanın birçok eksiği var ve hazırlanırken bu konuda bilimsel çalışmalar yapan sivil toplum örgütlerinden görüş alınmadan ve yeterince araştırma yapılmadan hazırlanmış. Birçok ülkede hayvanlara işkence kötü muamele yapılması kabahatler kanunu kapsamında değil ceza kanunu kapsamında ele alınmakta iken Türkiye hâlâ bu durumu Kabahatler Kanunu kapsamında değerlendirmekte; ortaya çıkan boşluğu sadece idari para cezalarını artırmakla telafi etmeye çalışmaktadır.

24. dönemde CHP İstanbul Milletvekilimiz Melda Onur, Umut Oran ve arkadaşları tarafından 2/770 esas numaralı "5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" verildi. Teklif, AKP milletvekillerince verilen aynı konudaki değişiklik teklifi ile birlikte çevre komisyonunda görüşüldü. Komisyonda kabul edilmiş hali ile az da olsa mevcut kanunda ilerleme kaydeden değişiklik teklifi, bugüne kadar iktidar tarafından TBMM Genel Kurulu'na getirilmedi.

Sokak Hayvanlarının yaşadıkları sorunlar ile ilgili 26. Dönemde ve geçmiş dönemde milletvekilleri arkadaşlarımız soru önergeleri ile konuyu gündeme taşımış, ancak ilgili Bakan tarafından kimi önergeler gelişi güzel yanıtlanmış kimileri ise yanıtız bırakılmıştır.

Gelelim yürürlükteki kanuna;

Kanunun birçok eksiğinin yanı sıra, en temeldeki eksik ve yanlışlarını, 7 ana başlık altında toplayabiliriz.

1- MEVCUT KANUNUN ADI DEĞİŞTİRİLMELİDİR

Kanunun, her şeyden önce adının değiştirilmesi gerekmektedir. Çünkü asıl olan, tüm canlıların, hukuken "Hakları" olduğunu kabul etmektir. Bu sebeple "Hayvanları Koruma Kanunu"nun adı "Hayvan Hakları Kanunu" olarak değiştirilmelidir.

2- 5199 SAYILI HAYVANLARI KORUMA KANUNU, KABAHAHAT YASASI OLMAKTAN ÇIKARILMALI, CEZA YASASI KAPSAMINDA OLMALIDIR

5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, Kabahat Yasası kapsamındadır ve idari para cezasından başka bir yaptırımı yoktur. Oysaki hayvanlara karşı yapılan haksız eylemler, KABAHAHAT olarak görülmemeli, suç olarak kabul edilip ona uygun şekilde cezalandırılmalı, haksız ve hukuka aykırı bu fiil kişinin sabıka kaydına işlenmelidir.

3- İŞLENEN SUÇ RE'SEN SAVCILIK TARAFINDAN TAKİP EDİLMELİDİR

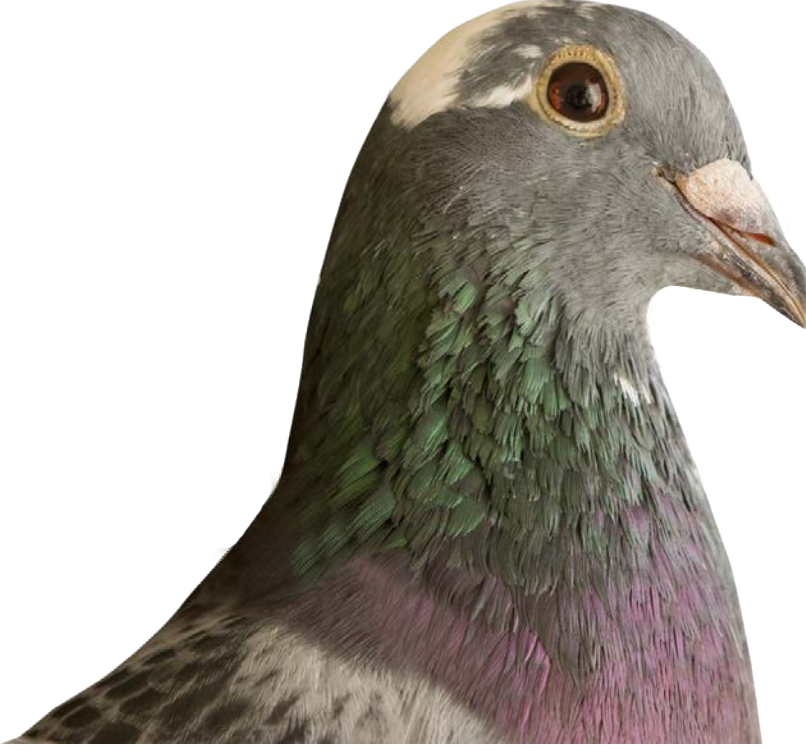
Yasanın en büyük eksikliklerinden biri de, işlenen kabahatin (aslında suçun) re'sen savcılık tarafından takip edilmemesidir. Yani yeni yasa ile şikâyet olsun olmasın savcılık kendiliğinden harekete geçebilmelidir. Bunu sağlamanın tek yolu, Hayvanları Koruma Kanununun, SUÇ YASASI olmasından geçer.

4- EV VE SÜS HAYVANLARIN TİCARETİ YASAKLANMALI VEYA SINIRLANDIRILMALIDIR

Özellikle eski doğu bloku ülkelerinden kaçak ev ve süs hayvanı girişi ve kontrolsüz üretim çiftlikleri, internet üzerinden hayvanların eşleştirme yollarının açık olması ve herhangi bir denetime tabi olmaması, son yıllarda korkunç şekilde artmıştır. Türkiye'de evcil hayvan satan dükkanlardan bir günde alınan hayvan sayısı 500 olmakla birlikte, bunun %60-70'i sokağa atılmaktadır. Daha sonra bu hayvanların üremesi ile caddeler, bakımevleri birkaç yıl içinde iki üç bin hayvana kucak açmak zorunda kalmaktadır. Sokak hayvanlarının sayısını bu şekilde üretim devam ettiği sürece, kısırlaştırmakla azaltmak da uzun vadede mümkün değildir. 5199 sayılı yasa, hayvan ticaretini sıkı bir şekilde kontrol altına almalı ve ciddi yaptırımlar getirmelidir. Kontrol altına alınmayan ve insan sağlığını da tehdit eder boyuta ulaşan ithalat ve hareketlerinin de durdurulması gerekmektedir.

5- YASA, SAHİPLİ HAYVAN - SAHİPSİZ HAYVAN AYRIMI YAPMAMALIDIR

Mevcut Hayvanları Koruma Yasasında; sahipli ve sahipsiz hayvan ayrımı yapılmıştır. Bu husus, yasanın başka büyük zaafı hatta ayıbıdır. Yasa, hayvanlara “Mal” olarak bakmaktadır. Sahipli hayvan, kötü muameleye, işkenceye tabi olursa, Türk Ceza Kanunu kapsamında 151/2 maddesi kapsamına yargılanmakta, o da zaten adli para cezasına çevrilmiştir ki buradaki TCK kapsamı, hayvanın mal olarak zarar görmüş olmasından kaynaklanmaktadır. Alman Medeni Kanunu 90/son fıkrasına HAYVANLAR EŞYA DEĞİLDİR diye fıkra dahi eklenmiştir.

Hayvan sahipsiz ise maalesef TCK kapsamında bile yargılanamamaktadır. Yani sahipsiz hayvanın, “Eşya kadar bile” değeri yoktur. Hayvana karşı suç işleyenlerin sabıkası bozulmalı, hatta bu kişiler, psikolojik tedaviye alınmalıdır. Bu sayede, suçun insana yönelme ihtimali de ortadan kaldırılmalıdır.

6- HAYVANAT BAHÇELERİ İLE İLGİLİ DOĞAL KOŞUL VE KISTASLAR BELİRLENMELİ – SİRKLER – YUNUS PARKLARI KAPATILMALIDIR

Belediyeler tarafından cazibe merkezi olarak yaratılan ancak doğal koşullar sağlanmaksızın hayvanlara çok ciddi işkencelerin yapıldığı bu yerler kaldırılmalıdır. Demir kafes ardında can, ateş çemberi içinde hayvan olmaz.

7- KENDİ HAYVANINA KÖTÜ MUAMELE EDEN KİŞİLERİN YENİDEN HAYVAN SAHİPLENMESİ YASAKLANMALIDIR

Kendi hayvanına, 5199 sayılı yasa kapsamında sayılan her türlü kötü muameleyi yapan kişilerin, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi hayvan sahiplenmesi, en az on yıl boyunca yasaklanmalı, soruşturma re’sen savcılık tarafından yapılmalı, kötü durumda olduğu tespit edilen hayvanlara, Orman Su İşleri Müdürlüğü tarafından değil, doğrudan mahkeme tarafından el konulmalı, mahkeme tarafından yargılama yapılmalı ve böyle bir suç için Çevre Müdürlüğü’nün makbuz kesip tahsilat yapması ile fail bu durumdan sıyrılmalıdır. Cezaların yaptırımı caydırıcı olmalı herkes kolay kolay bu şekilde hayvan sahibi olamamalıdır. Aynı şekilde hayvana kötü muamele yapıldığında kolluk kuvvetlerinin savcının vereceği izinle doğrudan konuta girme hakkı olmalıdır.

Tüm bu yapılması gerekenler hayvanlara karşı bir lütuf değildir. Ezilen, haksızlığa uğranan hakları gasp edilen tüm insanlara yaptığımız gibi hayvanların da haklarını korumak gerektir. Bu nedenle TBMM Başkanlığı’na 33 maddeyi içeren “HAYVANLARI KORUMA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ” verdik. Verdiğimiz Kanun Teklifindeki düzenlemeler, Hayvan Hakları Federasyonu (HAYTAP) Hukuk Danışmanı Ahmet Kemal Şenpolat ve yöneticileri ile birlikte hazırlanmıştır. Kendilerine destekleri için teşekkür ediyorum.

Son olarak Dostoyevski’den alıntılanmış, değerli sanatçı Zülfü Livaneli’nin Ada adlı şarkısında can bulmuş sözleri biraz değiştirerek hatırlayalım:

Dünyayı güzellik kurtaracak, bir hayvanı sevmekle başlayacak her şey!

2. Oturum

Sözlü Bildiriler / Hukuk , Mevzuat

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Tamer DODURKA

Av. Ahmet Kemal ŞENPOLAT

HAYTAP Yönetim Kurulu Başkanı

Zulüm, en güzel meyvelerini hayvanların dünyasına vermiştir.

Jack London

Hayvanlara Eziyet Daha Ne Kadar Kabahatler Kanunu Kapsamında Kalacak?

Kabahatler Kanunu gerekçesinde, kabahat olarak adlandırdığımız fiiller idari suç olarak isimlendirilmiş ve bu tabir bir kısım yasalarda da kullanılmıştır. Bundan böyle suçlar Adli Suçlar ve İdari Suçlar olarak ikiye ayrılarak hukuk sistemimizde yerini almıştır. Türkiye’de ise yıllardan beri nedense hayvanlara yapılan her türlü kötü muamele de idari suç (kabahat) olarak kabul edilmektedir. Bir fiilin suç ya da kabahat olarak tanımlanmasında, siyasi iktidar yani kamu erki tarafından izlenen suç politikası etkili olmaktadır. Ancak bir fiilin suç veya kabahat olarak tanımlanmasında bunun esasen haksızlık ifade etmesi gerektiği hususu göz önünde bulundurulmalıdır. Hannibal’ı deviren Romalı General Cornelius her cümlesinin sonunda “KARTACA YIKILACAK” dermiş. Biz de bu yasanın çıktığı 2004 yılından beri, Romalı general gibi hayvanlara işkenceyi ve kötü muameleyi teşvik eden, kanıma göre “Aferin Oğlum Yasası” olarak adlandırılan 5199 sayılı Hayvanları Korumaya Kanunu’nun değişmesi gerektiğini vurgulamaya devam edeceğiz. Gerek başkanı olduğum zaman İstanbul Barosu Hayvan Hakları Komisyonu’nda, gerekse daha sonrasında HAYTAP olarak medyada yaptığımız çağrılarımızda özellikle TBMM’nin ve Adalet Bakanlığının dikkatini çekmek için bu ifadeleri sık sık kullanıp, geçtiğimiz 12 yıllık süreç içinde kamuoyunun dikkatini bu yöne çektiğimiz için çok mutluyum. Çünkü kitlesel bir harekete dönüştürmediğiniz istekler, inşallah olurlar, STÖ olarak yapmadığınız örgütsel çalışmalar hiçbir şekilde meyvesini vermeyecektir.

O nedenle hayvanlara karşı meydana gelen tüm kötü muamelelerde, haksız fiillerde, herkesin aksine 5199 sayılı yasanın uygulanmasının hayvanlar için yararlı olmadığı bilakis bu haliyle bu yasa uygulandığı zaman en iyi olasılıkla 250 TL ile 2000 TL arası idari para cezası kesileceğini bunun da devletin kasasına irad (Gelir) kaydedileceğini vurgulamaya çalışıyoruz. Zaten çoğunlukla da faili bulamadığınız zaman bu “kabahat” yapanın yanına kâr kalmakta hatta hayvan ölürken bile devlet para kazanmaktadır. Aslında karışımızda bir trajedikomedî vardır. **Masum bir canın değerini hangi idari para cezasıyla geri getirebilirsiniz?**

Dikkat edin, bu haksız eyleme suç değil; kabahat olarak adlandırıldığını hep vurguluyorum; çünkü hayvanları yakıp, zehirlemek, taşlamak, asmak, açlığa susuzluğa mahkûm etmek, onlara tecavüz etmek, bir suç olarak algılanmıyor. Bu yasa Ceza Yasaları kapsamında uygulanması gereken bir yasa değil aksine kabahatler kanunu kapsamında uygulaması gereken bir yasa olarak kabul edilmek isteniyor. Bu fiilin cezasını, para makbuzunu savcılık ya da hâkimler veya mahkemeler değil Orman Su İşleri Müdürlüğünde görevli idari memurlar kesiyorlar. Savcı istese bile dava açamıyor, takipsizlik kararı veriyor. Bir diğer değişle, bu sistemle adaletin gözleri değil fakat elleri bağlanıyor!

Kapalı alanda sigara içen kişiye, dilencilik yapana, hatta müziğin sesini sonuna kadar açan kişiye nasıl ceza kesilirse ve nasıl muamele yapılırsa hayvanı vahşice öldüren, asan, kesen, yakan, ona tecavüz eden, asit döken, onun gözünü oyan kişiye de aynı muamele yapılmaktadır. Böyle bir uygulamanın olması Türk hukuk sistemi için ayıptır. Böyle bir hukuki bakış açısı 21. Yy. Türkiye’sine yakışabilir mi?

Avrupa’da kendi hayvanın kuyruğunu kesen, balkondan atan, işkence eden kişiye bile mahkemeler derhal tutuklama kararı vermekte, ciddi hapis cezalarına çarptırmaktadır. Çünkü bir hayvana bunu yapan yarın insana da yapabilir. Bu kişiler toplum için tehlikelidirler ve acilen tedavi edilmeleri gerekir düşüncesi vardır. Yani bu fiili işleyen toplum nezdinde aslında adli bir suç işlemiştir. Hayvanlara yapılan muamele kabahat değildir ve idari para cezası ile geçiştirilemeyecek, baştan savılamayacak kadar önemli bir durumdur. Hepsinden önemlisi bu eylem idari bir suç olmadığı için, kişinin adli siciline de işlenir. Yani belki de ömür boyu onun boynuna asılı bir yafa olarak kalacaktır.

Öte yandan, yasanın diğer en büyük eksikliği bu kabahatin (aslında suçun) re'sen savcılık tarafından takip edilmesi yolunun kapalı olması, hayvanın mal olmasından dolayı ancak sahibinin şikâyeti olursa şikâyeteye bağlı suç olarak kabul edilmesindedir. Yani yeni yasa değişikliğinde, şikâyet olsun olmasın savcılık kendiliğinden harekete geçmelidir. Böyle bir durum halinde savcılık kamu adına re'sen takibat yapılmalı hatta bu şikâyetten vazgeçme yolu dahi kapalı olmalıdır. Ama bu fiilin idari suç olarak Türk hukuk sisteminde algılanması zaten başından savcılıkları ve hâkimleri yetkisiz bırakmaktadır. Yetki tamamı ile Orman Su İşleri Müdürlüklerine bir ceza makbuzu kesmesi için yetkilendirmiştir.

On iki yıldır her gittiğimizde alternatif yasa teklifimizi (biraz da yenileyerek ama özünde sabit kalarak) Ankara'ya sunuyoruz. Ancak sanırım onlar vahşete uğraması gereken hayvan kotası henüz dolmadığından harekete geçmek istemiyorlar. Bize önce insan diyorlar. Hangi insan? Su içmeye gelmiş gariban ayıyı recm eden insan mı? Hiçbir suçu olmayan sadece sahibine kızıldığı için eşeğin gözünü tornavida ile oyan insan mı? Terrier köpeğin bacağını kesip yavrusunu gözünü önünde yakan insan mı? Kedi yavruları ortalığı pisletiyor diye gözlerine asit döken insan mı? Güç elinde olduğu halde gücünü kullanmaktan çekinmeyen belediye başkanı ya da taşeron firmaları mı? Ben bu ahlaksızlığı yapan o insanla aynı otobüse, aynı metroya binmek istemiyorum, aynı okula gitmek istemiyorum, aynı işyerinde çalışmak istemiyorum, aynı yerde tatil yapmak da istemiyorum. Onun ceza olarak vereceği parayı da istemiyorum. Ben ülkemizin geleceğini, sağlıklı kuşakları istiyorum.

O nedenle bu işe gönül vermiş kişilere tekrar sesleniyorum: Belki yasadan önce tasa gerekiyor ama içimizdeki dernekçilik macerasını bir kenara bırakıp, tüm hükümetlere, bakanlıklara, ilgisiz yetkililere, bilgisiz ilgililere bastırmamız bu hayvanlara kötü muamelenin kapalı alanlarda sigara içme yasağı gibi "idari suç" olması ile aynı kefedede olmasını değiştirmek için baskı kurulması gerektiğini yasa bugünlerde genel kurul aşamasına gelmesine rağmen yine de bıkmadan anlatmalıyız. Onların ağzından bu lafların çıkmasını sağlamalıyız ki 2004 yılından sonra, bunu yıllarca yasanın da yeni çıkmış olmasına güvenerek reddettiler. Oysa şimdi bakıyoruz, bu ısrarımız sonuç verdi. Artık bakan bile bu isteklerimizi normal karşılar, Başbakan Türkiye tarihinde ilk defa hayvan hakları için toplantı yapıyor.

Milletvekili olmadığımız için ya da bizi temsil eden menfaat grupları olmadığı için ısrarla lobicilik yapılmalı, eğitim çalışmalarına hız verilmeli, broşürler, paneller sistemli olarak devam etmelidir. Kim ne derse desin, nasıl önyargıyla yaklaşırsa yaklaşıp bıkmadan usanmadan Ankara'ya kamp kurmaya devam etmeli, hayvanlara kötü muamele eden herkesi gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, Orman Su İşleri Müdürlüğü'nün memurları önüne değil mahkeme huzuruna çıkarmalıyız. Çünkü bu bizim vefakâr dostlarımıza karşı bir borcumuzdur. Aslında gönlümüzden geçen; (fakat kimsenin dile getirmeye cesaret de edemediği) uzman hukukçulardan kurulmuş olan dilleri, avukatları, sesleri olmayan dostlarımızı, tüm çevreyi, doğayı koruyan, yargılamaların hızlı bir şekilde yapıldığı, ciddi cezaların verilebildiği Çevre İhtisas Mahkemeleri kurulmasıdır. Bu yasa ancak bu şekilde kesinlikle değişecek! 12 yıl önce buna inanmayanlar, anlamayanlar, yeni yasa çıktığı için gerek duymayanlar, yıllar içinde haklılığımızı artık anladı. Hayvanseverler bile 2004'te 5199'un çıkması ile sevinmişken, yaşanan somut olaylar maalesef haklılığımızı ortaya koydu. Bu yasa mutlaka, Kabahatler Kanunu kapsamında anılmayacak, idari suç olmaktan çıkartılacaktır. Bunu da biz genç hukukçular olarak başaracağız ve asla yılmayacağız. Bayrağı bu şekliyle bizden sonraki kuşaklara devredeceğiz. Bizden öncekilerin yapmış olduğu bu görmezlik ayıbını, dostlarımız adına, onların bizlere bugüne kadar yapmış olduğu vefa adına, kaldıracacağız. Hayvanlara mal diye değil "Can" diye bakılması gerektiğinin öncülerimiz olacağız! Kartaca'yı yıkacağız!

Av. Hülya Yalçın

İstanbul Barosu Hayvan Hakları Komisyonu Başkanı

İVHO Organizasyonunda düzenlenen Türkiye 1.Sokak Hayvanları Refahı Kongresi (10.05.2016) Sunum metnidir.

Hayvan Haklarına Hukuki Yaklaşım ve Uygulamalar

1-Giriş

Şu an burada bulunan veteriner hekimler, siyasi parti temsilcileri, aktivistler, STK'lar, hukukçular ve çeşitli disiplinlere mensup tüm katılımcılara merhaba.

İVHO tarafından düzenlenen 1. Sokak Hayvanları Refahı Kongresi davetini aldığımızda “Refah” kelimesinden irkilmekle birlikte, bu kadar çok disiplinin ve resmi yetkilinin, bir arada olduğu ortamda fikirlerimizi açık açık söylemek ve ülkemizdeki “Hayvan Hakları” mücadelesinin diğer disiplinler tarafından nasıl değerlendirildiğini doğrudan görmek, kendi görüşümüzü de paylaşmak için katılmaya karar verdik. Kısa süre ve bununla orantılı olarak çok fazla konu başlığına rağmen her şeyi dosdoğru, apaçık anlatmaya çalışacağım. İstanbul Barosu Hayvan Hakları Komisyonu ve bağımsız hukukçulardan oluşan (HAD) Hayvanlara Adalet Platformu adına konuşacağım.

Öncelikle “Hayırsız ada”dan günümüze şiddetini artırarak devam eden süreçte büyük bir haksızlık ve soykırımla hayatlarını kaybeden tüm hayvanlarımızı huzurlarınızda saygı ve üzüntüyle bir kez daha anmak isterim. Mensup olduğum “İnsan türü” adına da utançla anıyorum o masumları. Yaşama hakkı hiçbir türün tekelinde olmayan bir oluşturdur. Hiçbir canlının hayatı ötekinden daha değerli ya da değersiz değildir, olamaz da. Gün boyu dinlediğiniz her cümlede bunu hatırlayın lütfen. Konuşma metnimin bir takım başlıklara bağlanması isteniyordu düzenleme kurulunca. Bu başlıkları toparlayacağım. Alt başlıklara geçmeden evvel tüm katılımcılara da “Doğru hayvan tanımı” konusunda bir hatırlatma yapmakta fayda görüyorum. Her ne kadar “Sokak Hayvanları” temalı bir toplanma olsa da konunun doğrudan 5199 SK Hayvanları Koruma Kanunu üzerinden tartışılacağını dikkate alırsak bu zorunluluk kaçınılmaz oluyor.

Hayvan “Bitki ya da insan dışı bir yaşam formu olup, daha çok insanla benzerlikler gösteren bir organizmadır”

diyebiliriz. Bu durumda inekten sineğe, filden deveye, kuştan balığa, böcekten kirpiye tüm hayvanları kastediyor olmalıyız “Hayvan” denildiğinde. Ve hayvanları korumaktan bahsedeceksek, “Bütün hayvanları” korumaktan bahsediyor olmalıyız. Sanırım bunun aksini iddia edecek kimse yoktur aramızda. Çünkü tanımlar çok açık. Bu anlamda söz konusu 5199 sayılı kanunun “Bütün hayvanları koruyan” bir kanun olmadığı apaçık ortada.

Başka kanunlarla düzenlenmiş bulunan “Av ve avcılık; gelenek, görenek ve inançlar; kürk, deri et sektörü; deney mevzuatı, hayvan esirhaneleri dediğimiz sirk, hayvanat bahçesi, yunus parkları, petshoplar; nakil, medyada hayvan kullanımı, hayvanları çalıştırma” gibi onlarca konuda, bu konu ve kanunların süjesi olan hayvanlar 5199 kapsamındaki korumada isimleri anılmayan hayvanlardır.

Adına konuştuğum hukuk oluşumları olarak biz, hayvanlar üzerindeki insan tahakkümüne dayalı genel ahlak anlayışını, fiili açık sömürüleri ve insanların çoğu kez fark etmekte zorlandığı tatlı sömürü olarak adlandıracığımız davranışlarının tamamını net bir şekilde reddediyoruz. Hayvanları korumaktan, haklarını teslim etmekten bahsedeceksek, bütün hayvanları ve tam bir korumayı amaçlıyor ve kastediyor olmalıyız. Ve ne yazık ki öncelikle kendi türümüzden, “İnsandan” korumadan bahsetmeliyiz.

2-Hayvan Refahına Neden Karşıyız?

Hayvanları korumaktan bahsedeceksek, en başta yüzmek için solungaçları ve buna uygun fizik yapısı olan balıkları “Akvaryum balığı” diyerek; uçmak için kanatları olan kuşları “Kafes kuşu” diyerek koruma kapsamı dışında tutmaktan vazgeçmekle başlamalıyız. Bu kadar basit bir yaşam ihlalini bile tartışmazken, sokaklarda yaşama savaşı veren kedi ve köpeklerin “Refahı” başlığını öne çıkarmak elbette bizi çok tedirgin ediyor. Koruma Kanunu ve koruma tartışmalarının doğrudan “süjesi” olan hayvanların görmezden gelinmesi kabul edilemez. En azından bizim açamızdan.

Refah, kelime anlamıyla bolluk, rahatlık içinde yaşama, konforlu yaşam demektir kısaca. Hayvanlar için ne zaman “Refah”tan bahsedilse bizim aklımıza gelenler; “kaba saba toplama, önemsememe, toplumsal hezeyan şeklinde yenmeyen, giyilmeyen, paraya çevrilemeyen tüm hayvanlardan kurtulma refleksi” oluyor. Nihayetinde sahipsiz tüm hayvanların büyük kapalı alanlara kapatılarak ölümlerine dek esir tutulmalarına kadar gidiyor bu tanımın alt yazıları. Bunları teoriden değil, yaşadıklarımızdan biliyoruz. Hukukta “Olmuş olan, olacak olana ispat teşkil eder” diye tanımlanabilecek “Karine” olgusudur bu. Bu nedenle hayvan refahı tanımıyla gelen toplama, tecrit, kısıtlama, yok etme faaliyetlerini kabul etmiyoruz. Sokaklarda hayvanlara yapılan kötülükleri tek tek tarif etmeyeceğim, buradaki herkesin malumudur. Ancak bu yapılanlara yaklaşım farkımız var. Yasal yetersizlik nedeniyle hayvan hakkı ihlallerinin faileri toplum içinde hiçbir şey olmamış gibi yaşamlarını sürdürüyor.

Bu aşamada bir görüş; hayvanları bu durumdan kurtarmanın yolunun onları toplayıp insandan uzak yerlerde kapatmayı savunur ve buna uygun doneleri öne sürerken; biz ve bizim görüşümüzde olanlar da hayvanların yaşam alanlarının tam da şu an yaşamakta oldukları, doğup büyüdüğü yerler olduğunu savunuyoruz. En az biz insanlar kadar yaşamak ve dünyayı paylaşmak hakkına sahip bu canlıları ortalıktan kaldırmak değil; başka bir canlının yaşam hakkına tahammülü olmayan, gelişmemiş insan türünü eğitmek ve hayvanları onlardan korumak olmalıdır esas amaç.

Hayvan refahı denilen kavram, içinde “Ötanazi” denilen iyilikle öldürmeyi de barındırıyor. İnsanların bir hayvanın ölümüne karar vermesine ötanazi denilemez. Bu kavram insanın kendi iradesiyle ölümü seçmesi demektir. Bir hayvanın ölümü seçtiğine nasıl ve hangi hakla karar verilecek?

Yine aynı kavram “Damızlık hayvan, kesim hayvanı, deney hayvanı, av hayvanı, süs hayvanı” gibi doğal olmayan tanımlamalarla bezenmiş, doğrudan insan refahını öne çıkaran bir yaklaşımdır. Bu kavram içinde amfibikler, sürüngenler, kuluçkalık ve yumurtalar, böcekler, kabuklular kanatlılar gibi yüzlerce hayvan da insan refahı açısından nasıl kullanılacakları konusu dışında tek bir koruma cümlesinin kapsamında değildir. Hayvanların yaşamlarının korunmasını değil; insan için “meta olarak” kullanılırken değerlerinin düşmemesi için korunmasını anlatır hayvan refahı. İncelediğimiz bazı refah yasalarının özü de budur. Uygulandığı ülkelerde (örn. Kıbrıs) korkunç bir hayvan hakları mücadelesi verilmekte ve inanılmaz vahşetler yaşanmaktadır. Biz bu toplantılarda aynı şeyleri konuşup, birkaç kare resim çektilerip dağılmaktan son derece rahatsızız. Bu nedenle bu kez olsun gerçekleri yüz yüze tartışabilme zemini olsun isteriz.

Hayvanları korumayan, ama adı “Hayvan Koruma” olan bir yasa üzerinden bu son derece yetersiz ve zaman kaybı bir faaliyet olur. Kuşları kafese, balıkları akvaryuma havuza pek çok hayvanı demir kafese mahkûm eden bir anlayış “koruma”dan bahsedemez doğal olarak. 3R Kuralıyla da ifade edilen insancıl popülasyon yönetimi yöntemlerinin neredeyse tamamı insan yararına kullanılacak hayvanların durumunda yoğunlaşıyor. Hizmetin kalitesi açısından hayvanın refah içinde olmasını önceliyor. Bunun hayvan hakkıyla bir ilgisi yoktur. Hayvan hakkı, yaşam hakkı, vücut bütünlüğünü koruma hakkı, sağlıklı beslenme ve doğal yollardan ölüme kadar dokunulmama hakları olarak tanımlanırsa doğru bir tanımlama olur.

Kısaca 3R kuralından da bahsedelim; replacemenet (Yerine koyma ikame, değiştirme); refinement (Animal wellfair) acı vermeme, acıyı azaltma iyileştirme; reduction (Malzeme olarak indirgeme, azaltma) şeklinde terimlerle anlatılan bu kural “Hayvanlar üzerinde deney yapılmasını baştan kabul edişin ve akabinde ayrıntıların belirlenmesinin” ifadesidir en kısa anlatımla.

Oysa hayvanların ölüme kadar giden bir süreçte rızaları söz konusu bile değilken vücutları üzerinde acı verici fiiller uygulanması “Hayvan Koruma” açısından asla kabul edilemez. Hayvan deneyleri kesinlikle hayvan hakkı ve yaşam ihlalidir. Aktivist koruyucular ve bu konuda sınırları zorlayan hukukçular açısından tartışılması mümkün olmayan bir konudur bu.

3-Mevcut Koruma Yasası ve Uygulama Sorunları

Bizden önceki konuşmacı veteriner hekimlerin de bahsettiği gibi koruma yasasındaki en büyük sorunlarımızdan bir tanesi koruyucu ve iyileştirici veteriner hekim hizmetlerinin sağlanabilmesi için yeterli ve gerekli kadro, donanım, bütçe ve istihdam olmamasıdır. 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, yürürlüğe girdiği 2004 yılından bu yana yönetmeliği ile birlikte hakkıyla uygulansaydı bile hayvanlarımız bu büyük zulme maruz kalmamış olabilirdi. İdari sürecin hantallığı kadar adli süreç de bu yasadaki yetersiz hükümler nedeniyle hantaldır, uygulama zorlukları vardır. Yıllardır hayvanlara kötü muamele, zehirleme, kurşunlama, öldürme, tecavüz davalarıyla o kadar haşır neşir olduk ki, yasal yolun bir türlü vicdan rahatlatır ve faili uslandırır derecede etkin olmamasının en ağır sonuçlarını da doğal olarak sırtımıza yükledik.

5199 sayılı kanun toplam 33 maddeden ibaret ve “kabahatler” kapsamında uygulama alanı bulan bir kanundur. Bunun da yaptırımlarının adli değil idari olduğu, caydırıcılıktan uzak olduğu anlamına geldiğini artık herkes biliyor. Elbette tüm makul ve gerçek hayvan hakkı ve yaşamı koruyucuları gibi biz de hayvanlara kötü muamele ve hak ihlallerinde en üst sınırdan caydırıcı ve örnek teşkil eden cezalar uygulanmasını istiyoruz. Bu konuyla ilgili yeni kanun metni tasarısını az sonra başka başlıkta anlatacağım.

Kanunla ilgili bir eleştirimizin de koruma kapsamını olabildiğince daraltan “hariç, istisna, çerçeve dışında olmak üzere” gibi terimleri defalarca zikretmesi; süjesi hayvan olduğu halde bazı türleri “deney hayvanı, kesim hayvanı” vs. gibi tanımlarla koruma dışında bırakmasıdır. En başta bir hayvan koruma kanunu “hayvanların tümünü” koruyacak kapsamda ve bilimsel verilere göre hayvan tanımını doğru yapacak şekilde olmalıdır. Gıda, kesim, üretim, deney vs. hayvanları diye tanımlar böyle bir kanunda olamaz. Tutarsızlık burada apaçık ortaya çıkıyor. Hayvanı bir “mal, meta” olarak düzenleyen çok sayıda kanun ve yönetmelik zaten mevcutken, hiç olmazsa adı Hayvanları Koruma Kanunu olan bir metnin bunlara karşı oluşturulmuş olması gerekmez mi? Eşyanın tabiatı budur. Aksini söylersek bizi kıyasıya eleştirmeniz gereklidir bence. 5199 sayılı kanunun yeni düzenlemeler ve tekliflerinin bir tanesinde bile ne Av Kanunu, ne Eşya hukuku, Borçlar Kanunu ve ne de İcra ve İflas Kanunu vs. gibi kanunlarda hayvan hakkını doğrudan ihlal eden bir tek cümleye karşı bile koruma emaresi yoktur. Oysa Hayvanları Koruma Kanunu’nun ruhu bu olmalıdır. Bütün diğer düzenlemelere karşı hayvanları gerçekten koruyabilecek bir kanun yani.

Bu nedenle şu an için ne mevcut, ne de teklif olarak verilen hiçbir metin doğru, yeterli ve samimi değildir bizce. Daha önce de yapılan popülist yaklaşımlarla sunulmuş tasarılar da sıcak bakmıyoruz. Kedi köpek koruma bazı yazılmış, suya sabuna dokunmayan, talep dahi etmeyen metinler hayvan koruyamaz.

Bizler “kabul edilebilir olsun, tepki görmesin, uzlaşalım” diyerek hak koruma talebinden uzak, hayvan aleyhine uzlaşmacı tavırları onaylamıyoruz. Dosdoğru hayvanları korumakla ilgili çalışmalar yapıyoruz. Herkes de böyle yapmalı. En yakın zamanda Türkiye hukukçularının oluşturduğu HAD (*Hayvanlara Adalet Platformu*) ve İstanbul Barosu Hayvan Hakları Komisyonumuzun da dâhil olduğu Kurultay çalışma grubu olarak son detaylarını tamamlayacağımız gerçek bir “HAYVAN HAKLARI KORUMA METNİ” olan Hayvan Hakları Kanunu metnini Meclise sunma aşamasına geçip, basınla ve kamuoyuyla da paylaşacağız. Mevcut uygulamalar da kanundaki alt yapı eksiklikleri, uygulamada samimiyetsizlik ve isteksizlik nedeniyle yeterince işe yaramıyor. Toplumun hayvanlara karşı kıskırılmasına sebep olan yayın anlayışı ve medya tavrının da etkisiyle yerel yönetimler hayvan istemezlerimize karşı bizi öne sürüyor çoğu kez. “Hayvanseverler karşı çıktığı için sokaklarınız köpek dolu, alamıyoruz” cümlesini kuruveriyorlar insafsızca ve doğru olmadığı halde. Zaten buna muktedir olsak bunları anlatıyor olmazdık değil mi?

4- Yeni Hayvanları Koruma Kanunu Tasarıları ve Gerçekler

Son bir iki senedir çeşitli partilerin vekillerince ve STK toplantılarında alınan kararlarla oluşturulan bazı kanun teklifleri TBMM’de görüşülüyor. Son olarak Bakanlıkça hazırlanan metin üzerinde tartışmalar yoğunlaştı. Bu metin de, “kedi köpek gibi daha çok bilinen ve sosyal hayatta bulunan” hayvanlar üzerinde yoğunlaşmış, buna rağmen tam bir koruma içermeyen, insan faydasını öne çıkaran ve hayvanları yok etmenin birden fazla tanımını içeren istisnalarla dolu bir metindi. Tıpkı mevcut yasa gibi av, deney, mezbaha, sirk, yunus parkları ve hayvanat bahçeleri, petshoplar da hayvan satışı, medyada hayvan kullanımı, kürk, gıda hayvanlarının üretimi, nakli ve benzeri ağır ihlal alanı olan konularda neredeyse ‘0’ etki durumunda bir tasarıydı. Doğal olarak itirazlarımız oldu. Bir önceki STK temsilcisinin değindiği “Hayvanlara kötü muamele ceza geliyor” başlığıyla kamuoyuna sunulan tasarının, uygulamada işlevsiz kalacağı, insanların sandığı şekilde iyi bir koruma sağlamaktan uzak olduğu; yanı sıra mevcut kanunda tek tutar yanı olan 6. Maddenin de altının oyulduğu ne yazık ki konuşmacı tarafından da dile getirilmedi.

Bizler de hayvana kötü muamele işkence vb. etkin cezalar gelsin istiyoruz ve istedik evet. Ancak bunun yanında getirilen diğer hükümlerle bu cezaların işe yarar kullanım alanı kalmayacağını da anlatmak zorundayız.

“Bir doğruyu kısmen söylemek, gerçeği söylemek değildir”

Hayvanları Koruma Kanunu tasarısı üzerinden yapılan tam da budur. Ceza maddesi doğrunun kısmen dile getirilen yönüdür ama gerçek amaç gizlenmektedir. Bunu hayvan koruma iddiasında bulunan bir STK bile anlatmıyorsa bizim en önemli ikincil hedefimiz de hayvan aleyhine uzlaşmaya teşne işbirlikçi oluşumların da karşı mücadele alanında görülerek, ortadan kaldırılması için çalışmalar yapmak olmalıdır. Kaldı ki Bakanlık yetkilisi ve İBB adına söz alan konuşmacılar bu söylediklerimi tam olarak doğrulayan sunumlarla buradalar. Her ne kadar hızlıca geçitirilsen de gerçek budur. Çünkü burada herkes bu iddiaların ne kadar korkunç ve ne kadar gerçek olduğunun farkında.

Uzlaşmayan oluşumları eleştirmek yerine “neden uzlaşmadığını” irdelenmek gereklidir. Kendi adımıza kurultay hukukçuları ve HAD üyesi hukukçular olarak şunu rahatlıkla diyebilirim ki “Bizim fikrimizde uzlaşırsak hayvanlar yaşar”; “Sizin dediklerinizde uzlaşırsak hepsi birbirinden korkunç şekilde ölür-öldürülür”.

Nasıl uzlaşabiliriz?

Koruma iddiasıyla yapılan bir kanun metninde hayvana kötü muamele 2 yıllarla cezalandırabilir derken, kaçak et için 4 yıl ceza öneriliyorsa samimiyet de eleştirilebilir halde demektir. Kaçak etle insan sağlığının tehdit edilmesi Hayvanları Koruma Kanunu’nun konusu mudur? Kaçak veya değil, onların “et” değil canlı birer varlık olarak korunmasını amaçlamalı bu kanun. Elbette kolay olmayacak.

Düşünün “sizin tabağınızda yemek dediğiniz benim kara gözlü kuzum, sırtınıza övünerek sardığınız kürk güzel kızıl tilkimin ölüsü” değil mi? İşte bu yüzden uzlaşabilmek zor.

5- Çözüm Önerilerimiz

Elbette bütün bu sorunları her zaman konuşuyoruz ama çözümler konusunda uzlaşmak kolay olmuyor. Biz bu noktada çözüm alanlarını üç başlık altında konuşmayı tercih ediyoruz.

• Sosyal Çözüm Önerilerimiz

Bir kere en başta yerel yönetimler kanunun ruhuna uygun olarak sahipsiz sokak hayvanlarını koruma tavrını net olarak gösterecek ve koruyacak. Bir tahta bankın bile “Devlet malı” diye korunduğu ortamda canlılara kötülük edilmesi kocaman bir yanlış. Her şikayete; ki konusu çoğu kez hayvan bile olmayıp kişisel husumetlerden çıkan olaylarda hayvanı mağdur eden uygulamalara bir son verilmeli. Yönetimler “bu hayvanlar bizim korumamız ve güvencemiz altında, her isteyen için keyfi içi onları alıp bir yere kapatamayız” fikrini her yöntemle topluma bildirmeli. Birlikte yaşamak gerekliliğini açık açık sahiplenmeli. Bu hayvanların doğup yaşadıkları yer onların “doğal yaşama alanlarıdır” zaten.

Orman hayvanı diye bir şey yoktur; tıpkı ev köpeği, kafes kuşu gibi türlerin de olmadığı gibi. Ormanlar özellikle İstanbul’da köpeklerin cehennemi olmuşsa bunun sebebi yasal koruma misyonuna sahip çıkmayan ve soruşturulamayan belediyelerdir. Köpekler pati patiyeye tutuşup ormana pikniğe gitmiş olamayacağına göre, onları kamyon kasalarına tıkıştırıp ölüme atan birileri var demektir. Bunu yerel yönetim yaptığında vatandaş da hiç çekinmeden yapar ve yapıyor. Bu tavrın sonucunda hiç açılmadan ekonomi döngüsüne giren çuvallar dolusu mama ve hayvanların boğazına bir yudum su olmayan nakit sömürsü de ortaya çıkmıştır maalesef. Vicdanlı insanları nakden sömüren, hayvanları öldüren bu döngünün sorumlusu da yasayı hakkıyla ve adil uygulamayan yerel yönetimlerdir. Bunun kaçışı ve mazereti olamaz.

Medyanın belirli aralıklarla “Hayvan vahşeti, köpek dehşeti, sahibini yiyen kedi” klişelerinin yanı sıra pek çok yerli filmde hiç utanmadan “İlk sevgilim bir eşekti” repliklerinin de yer aldığı; kuduz anlatan bir filmde, sözde kuduran bir adamın dört ayak üstünde havladığını da düşünürsek, hayvanlar konusunda ne derece acımasız, ne yazık ki cahil ve bilgilenmeye de pek niyeti olmayan bir toplum olduğumuzu görürüz. Bu konularda HAD olarak geçtiğimiz yıllarda yaptığımız medya etiği çalıştayını takiben paylaştığımız bildirimimizde de kullanılan bazı terimlerin koruma kanunu lafzına uygun olarak düzeltilmesini talep etmiştik. Bu yönde yeni çalışmalarımız da sürüyor.

Kısacası yönetimlerin tavrı sivil topluma “yok edelim, siz de edebilirsiniz” olarak yansıyor. Bu tehlikeli. Hayvan hakları konusunda dilimizi adil ve temiz bir hale getirme önerilerimizi her koldan yaymaya ve paylaşmaya çalışıyoruz. Bunu yapan “insan olamaz” diyerek gündeme getirilen vahşet olaylarının hepsinin failinin “insan” olduğu su gibi ortada. Neden insan olamaz? Kadınları çocukları öldüren, tecavüz eden bir “kedi” mi o halde? Bu ve benzer yerleşik tümcelere karşı savaş açtık. Yasaları oluşturan alt yapı toplumsal yaklaşımlardır, bu nedenle sosyal mücadeleyi yasal mücadeleden ayrı tutmuyor, hatta daha fazla önemsiyoruz.

• Hukuki Çözüm Önerilerimiz

Bunun için temel hedefimiz gerçekten koruma amaçlayan ve buna yönelik gerekçelerle güçlendirilen bir kanun teklifi metnini yasalaştırma sürecini başlatmaktır en başta bundan bahsetmiştim. Bu meyanda uygulanabilirliği olan, cezai yaptırımlarının altı boşaltılmamış, hayvan tanımı dışında eklenmiş sıfatlarla koruma kapsamında bazı hayvanların bırakılmadığı bir düzenleme amaçlıyoruz. Kanun içinde çelişkiler barındırmayan metinler ihtiva etmeli, av kanunları, BK, İLK ve sair tüm mevzuat içeriğinde olan olası ihlallere karşı tam bir koruma zırhı ile güçlendirilmiş bir metin olmalıdır. Bunun temeli de sosyal yaklaşımların güçlenmesine bağlı elbette. Kanun metninde yer alan korumayı, yönetmelik ya da KHK (Kanun Hükmünde Kararname) gibi uygulamalar saf dışı bırakamamalı. Koruma fiilini destekleyecek yönetmelikler yapılmalıdır. Hukuki süreçte önleyici koruma ve cezai tedbirler açık açık yer almalı; başka kanunlara atıf yapılması da seçenekler arasında olmalıdır.

Tarih sürecinde “kuşları, balıkları, tilkiyi, tavşanı, fareyi, fili, aslanı” görmezden gelerek yapılmış bir “Hayvan Koruma Kanunu”nun ortakları olmayı değil; bütün hayvanları gerçekten koruyan bir kanun için mücadele vermiş aktivist hukukçular olmak zorundayız.

• Teknik Çözüm Önerilerimiz

Kanun ve yönetmeliğin uygulanmasında en öne çıkan sorun her zaman kadrolar, bütçe, mekân ve maddeler arası uyumsuzluk olduğundan en iyi kanunun bile işlevsizleşebilme ihtimali ortaya çıkar. Bu nedenle kamu kurum ve kadrolarında veteriner hekim sayısının en üst düzeye getirilmesi; bu kadroların sadece “Sağlıklı et, insan refahı” için değil gerçekten hayvan hakkı ve yaşam koruma için de doğrudan dâhil edilmesi gereklidir. Adli süreçte ise bu kanunla daha ilgili, uzmanlaşma yapabilecek kişilerin görevlendirileceği ve her şeyi en baştan başlatmayan görevlendirmeler yapılmasını sağlamalıyız. Hayvanları Koruma Kanunu olduğundan haberi olmayan hâkim, savcı olur mu?

Olur ve var.

Son 6 yıldır İstanbul Barosu’nda Hayvan Hakları ve Hukuk derslerimizde sürekli bu konuyu işliyorum. Dönüşü olumlu olmaya başladı diyebiliriz. Hukukla iştigal eden herkes bu yasanın öyle ya da böyle varlığını bilmek zorunda. Tıpkı şiddetle ilgili ön büro, kadın hakları ön bürosu gibi; hayvan hakları, çevre hakları ile ilgili konularda da ehil savcılar bulundurulmalı.

Sonuç olarak, bu kadar çok disiplini bir araya getirerek aslında risk alarak bu kongreyi düzenleyen ve katılan herkese tüm emekleri için teşekkür etmeden önce çok önemli bir noktayı daha işaret etmek isterim:

Bu kongre adı ve başlıkları itibariyle “ANA BAŞLIK VE TEMADA ANLAŞMIŞSIZ DA, TALİ DETAYLARI TARTIŞIYORMUŞUZ” izlenimi yaratmaya çok yatkın. Açık açık AC ve ICAM projelerine karşıyız. İnsancıl hayvan popülasyon yönetiminde doğrudan hayvan öldürme tarifi dahil pek çok ihlal gizlendiğinden kabul etmemiz imkansızdır. Medeni ülkelerde sokakta hayvan yok şiarıyla başlayan AC (Animal Control) ve ICAM uygulamalarına karşı teknik çalışmalarımız bir yana, “Medeniyet sokakta hayvan olup olmaması değil, olduğu zaman o hayvanlara nasıl davranıldığıyla ilgili bir durumdur” diyoruz. Toplum hayvana nasıl davranıyorsa medeniyeti de ona göre tanımlanır. Başlı başına araştırma konusudur.

Hayvanlara işkence, tecavüz, yakma, vurma, zehirlenme vs. binlerce fiili uygulayanlar “İnsan” olarak bu toplumda hazmedilmiş şekilde hiçbir şey olmamış gibi yaşamlarını sürdürüyor. Hayvanı hiç sevmeyen herkesin de bunu bir kere düşünmesi gerekiyor. Bu insanlar yani bize göre “failler” aranızda ve cezasız, yaptırımsız. Bir de bu yönden bakın lütfen. Bizler refah, toplama, ölüm kampı dediğimiz Kısırkaya (İstanbul Sarıyer mevkiinde dev toplama merkezi), hayvan tanımında istisna ve koruma kapsamı dışında bırakma vb. onlarca konuda ana başlıklarda fikir birliğine varmış, onaylamış değiliz. Program gereği tartışılan pek çok tali meseleye de bu yüzden girmedik bile. Süre azlığının da etkisiyle günlerce konuşulabilecek bu konuda diyeceklerimi burada bitirmem gerektiği işaret ediliyor.

Dinlediğiniz için teşekkür ederken son bir soru soruyorum herkese; “TRAFİK IŞIKLARINI BİLE ÖĞRENMİŞ OLUP, YÜZLERCE İNSANDAN DAHA MEDENİ YAŞAMA UYUMLANMIŞ KEDİ VE KÖPEKLERİMİZİ NEDEN BİZLERDEN SÖKÜP, SOKAKLARIMIZDAN SÜPÜRÜP ATMAK İSTİYORSUNUZ?”

Cevabı herkes kendisine versin ve bu büyük vahşette ne kadar payı olduğuyla yüzleşsin dileğiyle.

Özcan YAMAN

T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Daire Başkanı

5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve Uygulanmasına Yönelik Değerlendirme

Öncelikle bu kongreyi düzenleyen ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum; bizleri de buraya davet ettikleri için. Sunumumda Bakanlığımız tarafından onaylanan ve ulusal kanallara verilen iki tane kamu spotu var öncelikle onları göstermek istiyorum. Ulusal kanallarda yayımlanmasını istememize rağmen ve resmi yazılarımıza rağmen istediğimiz düzeyde olmadı. Dileriz ki RTÜK bu konulara daha çok ağırlık versin. Yeni yeni dizilerde biliyorsunuz hayvan sevgisi ile ilgili, sokak hayvanlarının beslenmesiyle, bakımı ve sahiplenilmesiyle ilgili dizilerin arasında geçmeye başladı.

Bir de ilk baştaki filmde ayılarla ilgili bir konu geçti. Bu konuda kısa bilgi vermek istiyorum. Bursa Karacabey'de bizim ayı rehabilitasyon merkezimiz var. Burada yaklaşık 74 aya bakıyoruz ve Bakanlık olarak senede 120.000 TL harcıyoruz. Bunu söylemek isterim. Hayvanları Koruma Kanunu'nu biliyorsunuz; 2004 yılında hazırlanıp yürürlüğe girdi. Bu kanun Ev Hayvanlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi'ne dayanılarak hazırlanmıştır. Tamamen Meclis'te kabul edildikten sonra uygulanmaya başladı. Bu kapsamda 3 yönetmelik çıkartıldı. Hayvanların Korunmasına Dair Uygulama Yönetmeliği, Hayvan Deneyleri Yönetmeliği, Hayvanat Bahçelerinin Kuruluşu ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. Bu yönetmelik, uygulanmasının ait olduğu Bakanlığımıza denetim görevi ve mali destek veriyor.

Sokak hayvanları rehabilitasyonu ile ilgili bir politika belirledik. Aşıla, kısırlaştır, işaretle, kayıt altına al, sahiplendir, izle ve denetle. Burada sahiplendirmenin önemini vurgulamak için de, sahipli hayvan sayısının artırılması çok önemli. Ülke genelinde 200 adet hayvan bakımevinde toplam 65.000 hayvan kapasiteli bakımevi bulunmakta. Yıllar itibarıyla baktığınızda sahiplendirme oranı çok düşük. Bunun artırılması maksadıyla Bakanlığımızda kullanılan bilgi sisteminde sahiplendirilecek olan hayvanların bakımevini seçmesi durumunda ülke genelinde sahiplendirilecek bütün hayvanları sizin görmenizi sağlayacak bir sistem gerçekleştiriyoruz. Tabi rehabilitasyon görevi belediyelere verilmiş. Belediyeler hayvanları topluyorlar aşıyorlar, gerekirse tedavi ediyorlar, kısırlaştırıp, işaretleyip öncelikle sahiplendiriyor ya da alındığı ortama geri bırakıyor. Kanun bu şekilde emrediyor.

Konu başlıklarında denetim konusu vardı. Bu konuda kısa bilgi vermek istiyorum. Bakanlığımıza bağlı 15 bölge müdürlüğü, 81 ilçe şube müdürlüğü teknik personelleri tarafından ev ve süs hayvanı satış yerleri, hayvan bakımevleri ve hayvanat bahçeleri denetleniyor. Görülen eksiklikler şikâyetler ve rutin denetimler dâhil 2015 yılı 1.200.000 TL idari para cezası uygulandı. Bunlar daha çok hayvan dövüştürme, cinsel istismar, hak ihlalleri, bakımevi denetimlerinde görülen eksiklikler olarak sıralanabilir.

'Hayvanları Koruma Bilgi Sistemi Projesi' adı altında bir proje gerçekleştiriyoruz. 2014 yılı Şubat ayında bu projeyi hayata geçirdik. Şu anda ülke genelindeki bütün hayvan bakımevlerine gerekli şifreler verildi ve veri kayıt sistemi başlatıldı. Burada bütün Türkiye genelinde hangi bakımevinde kaç personel çalışıyor, mevcut kaç hayvan var, şu tarihler arasında kaç hayvan girip çıkmış, rehabilite edilmiş, bunların hepsi görülebilir. Tabi bunu yaparken kayıtlı kulak küpesi mi baz alınacak yoksa başka sistem mi destekleyecek; en doğru sistemin bütün dünyada uygulanan mikroçip kayıt sistemini uygulamak istedik ve 1 milyon karşılığında mikroçip, kulak küpesi ve okuyucuyu bütün belediyelere ücretsiz verdik. Hali hazırda kullanıyorlar. Eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri kapsamında her yıl Bakanlık tarafından broşür, afiş, kitapçık, takvim dağıtımı yapıyoruz. Hayvanları koruma faaliyetleri kapsamında İzmir'de otomatik su ve yem makineleri yaptırдық. Örnek çalışma olsun diye uygulandı. Aynı zamanda mama ve su kapları yaptırılarak bütün Türkiye'ye dağıtıldı.

Bakanlığımızın yemekhanesinde bir çalışma başlattık. Kalan yemekleri Büyükşehir Belediyesi ile birlikte uygun şekilde götürerek hayvanların hizmetine sunuyoruz. Bunu yaygınlaştırmak için diğer kamu kuruluşlarıyla görüşüyoruz. Mali desteklerimiz kapsamında bir genelge doğrultusunda bakımevi yapımının %40'ına kadar mali destek sunuyoruz. Bu doğrultuda birkaç örnek verirek, Kocaeli Belediyesi bakımevi açıldı. Yine Sayın Bakanımız Bilecik Belediyesi bakımevini açtı. Bu yıl içerisinde Balıkesir ve Trabzon bakımevlerini açmayı planlıyoruz.

Sokak hayvanları rehabilitasyonu ile ilgili bir politika belirledik. Aşıla, kısırlaştır, işaretle, kayıt altına al, sahiplendir, izle ve denetle. Burada sahiplendirmenin önemini vurgulamak için de, sahipli hayvan sayısının artırılması çok önemli. Ülke genelinde 200 adet hayvan bakımevinde toplam 65.000 hayvan kapasiteli bakımevi bulunmakta. Yıllar itibarıyla baktığınızda sahiplendirme oranı çok düşük. Bunun artırılması maksadıyla Bakanlığımızda kullanılan bilgi sisteminde sahiplendirilecek olan hayvanların bakımevini seçmesi durumunda ülke genelinde sahiplendirilecek bütün hayvanları sizin görmeyi sağlayacak bir sistem gerçekleştiriyoruz. Tabi rehabilitasyon görevi belediyelere verilmiş. Belediyeler hayvanları topluyorlar aşıyorlar, gerekirse tedavi ediyorlar, kısırlaştırıp, işaretleyip öncelikle sahiplendiriyor ya da alındığı ortama geri bırakıyor. Kanun bu şekilde emrediyor.

Konu başlıklarında denetim konusu vardı. Bu konuda kısa bilgi vermek istiyorum. Bakanlığımıza bağlı 15 bölge müdürlüğü, 81 ilçe şube müdürlüğü teknik personelleri tarafından ev ve süs hayvanı satış yerleri, hayvan bakımevleri ve hayvanat bahçeleri denetleniyor. Görülen eksiklikler şikâyetler ve rutin denetimler dâhil 2015 yılı 1.200.000 TL idari para cezası uygulandı. Bunlar daha çok hayvan dövüştürme, cinsel istismar, hak ihlalleri, bakımevi denetimlerinde görülen eksiklikler olarak sıralanabilir.

‘Hayvanları Koruma Bilgi Sistemi Projesi’ adı altında bir proje gerçekleştiriyoruz. 2014 yılı Şubat ayında bu projeyi hayata geçirdik. Şu anda ülke genelindeki bütün hayvan bakımevlerine gerekli şifreler verildi ve veri kayıt sistemi başlatıldı. Burada bütün Türkiye genelinde hangi bakımevinde kaç personel çalışıyor, mevcut kaç hayvan var, şu tarihler arasında kaç hayvan girip çıkmış, rehabilite edilmiş, bunların hepsi görülebilir. Tabi bunu yaparken kayıtlı kulak küpesi mi baz alınacak yoksa başka sistem mi destekleyecek; en doğru sistemin bütün dünyada uygulanan mikroçip kayıt sistemini uygulamak istedik ve 1 milyon karşılığında mikroçip, kulak küpesi ve okuyucuyu bütün belediyelere ücretsiz verdik. Hali hazırda kullanıyorlar. Eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri kapsamında her yıl Bakanlık tarafından broşür, afiş, kitapçık, takvim dağıtımı yapıyoruz. Hayvanları koruma faaliyetleri kapsamında İzmir’de otomatik su ve yem makineleri yaptırдық. Örnek çalışma olsun diye uygulandı. Aynı zamanda mama ve su kapları yaptırılarak bütün Türkiye’ye dağıtıldı.

Bakanlığımızın yemekhanesinde bir çalışma başlattık. Kalan yemekleri Büyükşehir Belediyesi ile birlikte uygun şekilde götürerek hayvanların hizmetine sunuyoruz. Bunu yaygınlaştırmak için diğer kamu kuruluşlarıyla görüşüyoruz. Mali desteklerimiz kapsamında bir genelge doğrultusunda bakımevi yapımının %40’ına kadar mali destek sunuyoruz. Bu doğrultuda birkaç örnek verirse, Kocaeli Belediyesi bakımevi açıldı. Yine Sayın Bakanımız Bilecik Belediyesi bakımevini açtı. Bu yıl içerisinde Balıkesir ve Trabzon bakımevlerini açmayı planlıyoruz.

Kanun değişikliği tasarısı 614 sıra sayılı çevre komisyonunda kabul edildi. Bu çalışmanın taslağını 2012’de hazırladık. 25.06.2014’e kadar çevre komisyonunda görüşmeleri oldu. Bütün kamu kuruluşlarından görüş alıp hazırlığımızı yaptık, çevre komisyonuna sunduk. Çevre komisyonunda benim de içinde bulunduğum toplantılar düzenlendi. Bakım evleri ziyaretleri yapıldı. 29 belediye, 5 üniversite, 10 baro, 3 meslek odası, 58 sivil toplum örgütü, 6 akademisyen, 14 veteriner hekim, köpek eğitmeni, birçok hayvan gönüllüsü ve diğer çevre komisyonu haricindeki milletvekillerinin görüşü alındı. Yıllık, 5 yıllık, 10 yıllık şeklinde il hayvanları koruma kurulunda yapılması gereken çalışmalar da dâhil olmak üzere birlikte yürütüp, eylem planlarına bölüştürüp ülke genelinde buna göre seferberlik ilan edilerek bütün hayvanların kısırlaştırılıp aşılanması, daha sonra da konuştuğumuz diğer ayrıntılara girilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Nesrin ÇITIRIK

HAYKONFED Yönetim Kurulu Başkanı

Sokak Hayvanlarının Hakları ve Sorunlarının Çözümü

1. YAKIN TARİH İÇİNDE SOKAK HAYVANLARINA İLİŞKİN UYGULAMALAR

Yüz yıla yakın bir süreç içinde, belediyeler sahihsiz hayvanlar için “Sokak hayvanları ile mücadele” bakış açısı ile, bütçelerine zehir ve kıyma parasını resmen koyarak, zehirleyerek öldürdükleri kedi köpek sayısını ise il tarım müdürlüklerine resmi yazı ile bildirmişlerdir. Çoğu zaman, İl Tarım Müdürlükleri, öldürülen hayvan sayısının yeterli olmadığı konusunda belediyeye tekit yazısı yollamışlardır. Bu durum, daha sonra vicdanlı insanların bu zulme tepki göstermeleri nedeni ile kamuoyu gündemine gelmeye başlamıştır.

Bu tepkilerin artması üzerine, 2003 yılında İçişleri Bakanı Abdulkadir Aksu;

1- Hayvanların var olma, saygı görme, insanlar tarafından bakılma gözetilme ve korunma haklarının temini açısından belediyelerimiz başıboş hayvanlar için koruma, iyileştirme ve rehabilitasyon sağlayan BARINAKLAR kuracaklardır.

2- “Başıboş hayvanlara zehirlenme, toplu itlaf gibi insanlık dışı yöntemler kesinlikle uygulanmayacak, kurulacak barınaklarda toplanacaklardır. Bu barınaklara götürülmeleri için yakalanmalarında ve transferlerinde de hayvanlara eziyet vermeyecek yol ve yöntemlerin kullanılmasına dikkat edilecektir.” maddelerini içeren bir genelge yayınlamıştır.

Ayrıca bu genelge;

- Bu konuda faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ile işbirliği ve yardımlaşmaya özel önem verilecektir.

Yukarıda belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesi ve takibi için Bakanlığımız Merkez Teşkilatı ile Mülki ve Mahalli İdarelerin gereken azami hassasiyeti göstermeleri, Bakanlığımız merkez ve bağlı kuruluşlarının gerekli destek ve koordinasyonu sağlamaları ve denetim birimlerimizin özel ve genel teftişlerde bu genelge hükümlerinin yerine getirilip getirilmediği noktasındaki performansı da öncelikle dikkate almaları hususunda,” maddelerini de içermektedir.

Fakat, ne yazık ki belediyeler bu kez de ya gizli gizli zehirlenme, dağa taş ormanlara atma veya oluşturduğu o zamanki adı ile barınak sonra bakımevi denilen yerlerde, hücre beton odalarda, hastalık, açlık, susuzluk, pislik ile yazın kızgın güneşe, kışın da buz gibi soğuğa mahkum etme yoluna gitmiştir.

2004 yılında çıkan kanun, önemli eksiklerine ve hayvanlar yararına önemli maddeler içermesine rağmen, belediyelerin öldürmeye yönelik uygulamalarını durduramamıştır. En önemli maddelerden birisi, tüm belediyelerin bakımevi kurup “Kısırlaştırma” yaparak hayvan nüfusunu kontrol altında tutma hükmüdür. Fakat ne yazık ki, kanuna rağmen, belediyelerin çok çok büyük çoğunluğu kısırlaştırma yapmamış, eski alışkanlık olarak ormana, dağa taş, başka şehirlerin sınırlarına atmaya, öldürmeye devam etmiştir. Sorunun bu günlere atarak gelmesinin başlıca nedeni, belediyelerin KISIRLAŞTIRMA ve REHABİLİTASYON gibi çok kolay ama önemli uygulamaları yapmamakta direnmeleridir. Başta İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük metropoller olmak üzere, hâlâ daha KISIRLAŞTIRMA, TEDAVİ ve BAKIMI yasal ve ahlaki boyutta yapmamakta, ormanlar bozkırlar ıssız alanlar belediyeler tarafından atılmış hayvanlarla dolu, ilçeler birbirlerinin sınırlarına köpek bırakmaktadırlar. Belediyelerin barınakları ise, gönüllülerin büyük mücadeleleri, sürekli olarak, bakanlıklar, valilikler ve ilgili diğer kuruluşlara olan denetim isteyen şikâyet yazılarının baskısı ile göstermelik minimal iyileştirmelere rağmen, hâlâ daha ölüm kampı olmaya devam etmektedir.

2. SORUNUN ÇÖZÜMÜ ASLINDA ÇOK KOLAYDI... ÇÖZÜM BELEDİYELEERDE İDİ...

Belediyelerce, 2004 yılında çıkan kanuna uygun olarak geçici bakımevleri kurulmuş olsaydı, kısırlaştırma yasanın gerektirdiği gibi yapılmış olsaydı, Orman Su İşleri Müdürlükleri, yasal denetim görevlerini yapmış olsalardı, İl Hayvanları Koruma Kurulları yaptırımcı olarak kararlarını takip etmiş olsalardı, sahipsiz hayvan popülasyonu kontrol altına alınmış olacak, bakımevleri ölüm kampı değil gerçek anlamda tedavi ve kısırlaştırma yapılan, mağdur hayvanların ahlaki ve insani koşullarda bakıldığı merkezler olacaktı. Ormanlar ve ıssız şehir dışları otoban kenarları dağ başları (Zigana dağının tepesine bile köpek atan bir zihniyet) belediye tarafından atılmış köpekler ve hatta kediler ile dolmayacaktı. Ve tabii ki, bugün burada BU TOPLANTIYA GEREK KALMAYACAKTI.

Devlet kurumlarının gözü önünde yasa dışı ve ruhsatsız olarak kedi-köpek üreten üretim çiftlikleri, yasa dışı üretilmiş kedi köpekleri satan petshoplar, sanal ortamda rahatça üretim ve satış yapılması, insanların hayvanlarını terk etmelerinin yasal yaptırımı olmaması sorunun TALİ sebepleri. Ama daha önce de vurguladığımız gibi ana sebep belediyelerin görev ihmalleridir.

Belediyeler yaşatmak yerine, gelenekleri olan öldürmeyi tercih ettiler, fırsat bulurlarsa, güçlü bir gönüllü mücadelesi yok ise hâlâ daha öldürmeye devam ediyorlar. Yasal görevlerini yapmayan belediyeler, bir devlet kurumuna yakışmayacak yalan ve kılıflara baş vurarak, yok etmeyi devam ettirmekteler.

İVHO tarafından hazırlanan BİR ÇÖZÜM VAR videosunun duyarlı bir yaklaşım ile hazırlandığı belli. Ama orada bile, ormanlardaki hayvanlardan bahsedilirken ORMANLARA TERK EDİLMİŞ ifadesi kullanılıyor. Hâlbuki adil ve doğru ifade BELEDİYELEERİN ORMANLARA ÖLÜME ATTIĞI HAYVANLAR olacaktı. İstanbul ormanlarında onbinlerce hayvandan bahsediliyor. Bunun binde biri bile şahıslar tarafından atılmış hayvan değil. Ayrıca, 200.000 kişinin ısırik ve tırmık vakası olduğu söyleniyor. Oysa, Sağlık Bakanlığı'nın raporlarına göre, ısırik ve tırmalamaların %97'si sahipli kedi ve köpeklerce yapılıyor. Şahısların kendi köpeklerince yapılan ısırik bile bir şekilde sahipsiz sokak hayvanlarına mal ediliyor. Ayrıca, bir tarafta ısırik ve tırmık, en büyük tehlike gibi gösterilirken, öte yanda yılda 5000 kişinin trafik kazalarında ölmesi, 100.000'e yakın kişinin sakat kalması, çoğu aile akraba içi cinayetlerde 4000'den fazla kişinin öldüğü, gıdalara konan zararlı maddelerin ise kanser başta olmak üzere hastalıkları tavan yaptırması varken, ISIRIKLAR en büyük tehlike olarak görülmesi bakış açısı için önemli bir gösterge.

2004 yılında çıkmış kanunu uygulamayarak sorunu bu günlere getiren belediyeler, aynı yine görevini yapmayan, ormanları hayvanlar ile dolduran, başka ilçelere köpek atarak günü kurtaran, kısırlaştırma yapmayan diğer belediyeler çözüm arama toplantıları yapıyor. Hâlbuki ÇÖZÜM GÖREVİNİ yapmakta...

Konuşma konuları resmi kurumlar ve meslek STK'larınca SORUNDAN NASIL KURTULABİLİRİZ ve hayvanlardan insanlara gelen zararlar ağırlıklı. Hayvanları bu öldüren, açlık ve hastalık ile ölümlere mahkûm eden belediyelerden, zehirleyen vatandaştan nasıl kurtarırsınız HİÇBİR KURUM VEYA KİŞİNİN gündeminde değil.

Zehirleme ve şehir dışına atmalara tepkiler arttıkça, yeni yok etme planları farklı KILIKLARDA karşımıza çıkıyor. Önce ORMANLARA yapılacak toplama kamplarında hektarlık alanlara binlerce köpeği doldurmak KILIĞI, olmadı, şehir dışlarında besleme odakları kurma KILIĞI, olmadı, şehir içlerinin her yerini yasaklı hale getirmek KILIĞI ile karşımıza çıktılar. Bu kılıklardan en önemlisi de, KUDUZUN eradike edilmediği bir ülkede asla olmaması gereken uzaklarda DEVASA BAKİMEVLERİ pardon TOPLAMA MERKEZLERİ devreye girdi. Pilot bölgeler seçildi. Balıkesir, Ordu gibi ilçelerde, bazılarının arası 2 saatlik mesafede olan 20-25 ilçeye hizmet verecek devasa barınaklar kuruldu. Bir ilçede kuduz çıkarsa, o şüpheli bölgeden bakımevine hayvanlar gelmiş olursa, o zaman TÜM merkez ve ilçeler KARANTİNA altına mı alınacak? Toplanırken çoğunlukla anestetik madde ile bayıltılan hayvanların saatlerce araba içinde götürülmesi doğru mu? Şu anda bile gizli gizli başta İstanbul olmak üzere diğer ilçelere atan belediyelere uzak merkeze götürüyorum diye ilçe dışına hayvan çıkartmak için yasal kılıf hazırlanmış olmayacak mı? Niçin orta ve küçük ölçekli kısırlaştırma ve bakım evleri, yasaya göre ulaşımı kolay olarak yapılmıyor? Niçin gözlerden uzakta??? En büyük devasa merkezleri yapan belediyeler, toplamaya büyük bütçeler ayırırken, yaralı hayvanlar için niçin ortam ve imkân sağlamıyor? Operasyonel müdahale de gerektiren gece ihbarları için donanımlı ekip ve ortam hazırlamak yerine, icapçı veteriner kılıfı ile tedaviyi geçiştiriyor? Kanamalı yaralı bir hasta geldiğinde, icapçı veteriner hekim bu hayvana TEK BAŞINA MI müdahale edecek? Bu soruları herkesin bilgisine de sunmak istiyorum.

3. SAHİPSİZ HAYVANLARA İLİŞKİN HAYVAN KORUMA GÖREVLİSİ VE GÖNÜLLÜ KATKISI:

İçişleri Bakanı Abdulkadir Aksu tarafından 2003 yılında yayınlanan genelge de, Hayvanları Koruma Kanunu da, bu sorunun her aşamasına gönüllü kişi ve kuruluşları önemli biçimde dâhil etmiştir. Çünkü yasa yapıcı da, farklı boyutları olan bu sorunun çözümünü sadece görevlilere bırakmamıştır. Fakat belediye başkanları ve belediye veteriner hekimleri, bu konuyu “sokak hayvanları ile mücadele” olarak gördükleri için, bu hayvanları insani duygular ile korumaya çalışan gönüllüleri de “mücadele edilmesi gereken” cenah olarak gördüler. Zehirlenmelerine, öldürmelerine, ormana dağa taşma atmalarına, ölüm kampı barınaklarca açlık, susuzluk, hastalık ve pislik içinde ölmelerine KARŞI ÇIKAN TÜM GÖNÜLLÜ ve STK’ları, yasaya rağmen her yolu kullanarak engellemeye çalıştılar. “Bakımevine giriş yasağı” koyarak yasal gönüllü varlığını, YASAYI İHLAL ederek engellemeye çalıştılar ve hâlen de çalışmaktalar. Acı bir gerçek, belediyeler, bakımevlerinin çoğunun kötü fiziksel durumunun yanında, hizmet ve uygulamalar da yasalara aykırı olduğu için, bunun görülmesini istemiyorlar.

Toplanan hayvanların büyük bir kısmı bakımevine getirilmeden yok edilmekte, bir kısmı bakımevine girişi yapıldıktan sonra eğer ölmemiş ve o koşullara dayanmışsa, oradan gözden uzak olarak yok edilmektedir. Bir bakımevinde bir gün 100 olan hayvan sayısı, ertesi gün birden 20’ye düşmekte, bunu adı da sahiplendirme olmaktadır. Yasa sahiplendirmenin gönüllü varlığı ile olmasını açıkça belirtmişken, belediyeler, sahiplendirmeyi yok etme kılıfı olarak kullandıkları için, gönüllülere bilgi vermemektedirler. Bakımevlerinin çoğunda belediye veterineri aynı zamanda mezbahaya da bakmakta, mezbahaya bakmayanlar da mesleklerinin gerektirdiği tedaviyi zaten yapmamaktadırlar.

Ayda 300 hayvan toplayan bir belediyenin 30 kapasiteli bakımevi hep bu sayıda kalmakta, toplanan hayvanlar sokaklarda da görülmemektedir. Belediye veteriner hekimleri ise, mesleklerine ve etik yeminlerine aykırı olan bu pislik ve mikrop yuvası bakım evlerine karşı çıkılmasını takdirle karşılamaları gerekirken, kötü koşulların bu şekilde devam etmesi için gönüllülere karşı mücadele etmektedirler. Gönüllülerin temel isteği kısırlaştırma ve tedavinin yanında kayıtların da ciddi biçimde tutulmasıdır.

Bakımevlerinin büyük kısmında kayıt yoktur veya göstermeliktir. Çünkü kayıt olması, yok edilmelerini önleyeceği gibi, kısırlaştırma ve tedavi yapılmasını da zorunlu hâle getirmektedir. Belediye başkanları ve belediye veteriner hekimleri tam bir ittifak halinde bu yasaya ve ahlaki değerlere aykırı olan fiziki koşullar, hizmet ve uygulamayı sürdürme savaşı vermektedirler. Belediyeler bir taraftan sahipsiz hayvanlara karşı mücadele ederken, öte yandan gönüllüler karşı da mücadele etmektedirler. Olayın özeti budur.

4. MEVCUT YASAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER:

Mevcut yasanın TCK kapsamında olmaması ve deney gibi konulara ilişkin önemli eksikleri olmasının yanında, eğer belediyelerce uygulansaydı, özellikle sahipsiz hayvanlar açısından gerçekten önemli ve değerli maddeler içermekte. Zaten yeni tasarı ile, TCK kapsamına alınması bir kamuflaj olarak kullanılıp, şehirlerden hayvanların yok edilmesi amaçlanmaktadır. TBMM’de yeniden gündeme getirileceği söylenen kanun tasarısı sokağın gerçekleri ile örtüşmemektedir.

Şehirlerde her yerde okul, çocuk parkı, cami ve kalabalık alanlar var. Buralara hayvan bırakılmayacak dendiğinde, sanki hayvanlar bırakılacağı yerden başka yere gitmeyecekmiş gibi bir temel üzerinden gidiliyor. Bir köpek bir günde 20 km. yok kat edebilir. Hayvan kalabalık yerlerin uzağına bırakılsa bile, daha sonra bahsedilen yerlere de gidecektir. Bu madde ile belediyelere yeni bir süre avı başlatma yetkisi verilmiş olacak. Kısırlaştırma, ithalat, kaçak üretim çiftlikleri, internetteki binlerce üretim ve satış sayfalarına yönelik ciddi bir önlem olmadığı için, bu yasa tasarısı da doğmalarına izin veren ama yaşamalarına izin vermeyen bir temele dayandırılmış olacaktır. Sorun yasalar değil, sorun ısrarla öldürüp yok etmekte direnen belediyeler.

SONUÇ OLARAK ANA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ:

1. Belediyeler yasada tarif edildiği gibi bakımevleri oluşturacak. Kısırlaştırma mesleki bilgisi yeterli veteriner hekimler tarafından ciddi biçimde yapılacak.
2. Bakımevlerinde hasta ve yaralı hayvanlar için, tıpkı tıp doktorları gibi veteriner hekimlik mesleğine yakışır tıbbi tedavi ortam ve ekipmanları, post operatif ve pre operatif bölümler yapılacak. Mağdur ve handikaplı kedi ve köpekler için ömür boyu yaşayacakları doğalarına uygun bakımevi oluşturulacak.
3. Gönüllüler ve STK'lar tam da yasada tarif edildiği gibi sürecin her aşamasında eşit muhatap olarak kabul edilip, iletişim içinde çalışılacak. Orman Su İşleri Müdürlüğü görevlileri de, tıpkı maliye, sağlık veya iş güvenliği sağlığı müfettişleri gibi ciddiyet ile denetim yaparak bu hizmetlerin verilmesini sağlayacaklar.
4. Bakımevlerinin tıbbi yönetimi veteriner hekimlerde kalacak ama idari işleri yönetimi genel idari hizmetlerden yöneticiler tarafından sağlanacak, tıpkı insan hastanelerinde olduğu gibi.
5. Orman Su İşleri Bakanlığı'nda, yurt çapında toplumu ve hayvanları ilgilendiren bir konu olan hayvanlara ilişkin hizmet, şube müdürlüğü değil, en az ayrı bir Genel Müdürlük yönetimine verilmelidir. Hâlen Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğü bünyesindeki 7 daire başkanlığına bağlı 41 şube müdürlüğünden birisine bağlı olarak bu hizmetin yürütülmesi mümkün değildir. Sorunun çözülmemesinin en büyük sorumlusu belediyeler olduğu için çözüm de belediyelerin hizmeti yasal boyutta vermesinin sağlanmasında. Bunu iyi görmek gerek.

Geride bıraktığımız yüzyıl, son çeyreğinde “Hayvan Hakları Bildirgesine” de sahne olmuştur. Böylece hayvan varlığı; toplumsal, ahlaki, dini ve vicdani bakış açılarının tümünü kapsayan bir uluslararası hukuk platformuna oturmuştur.

Esasen Türk Milleti, Dünyada bu gelişmeler olmadan çok önceleri hayvanlarla ilgili toplumsal duyarlılığı tüm dünyaya örnek olacak şekilde geliştiren bir millettir. O kadar ki, bizler; Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde olduğu gibi, yaşlı hayvanların huzur içinde ölmeleri ve hatta göç hayvanlarının göçlerinin kolaylaştırılması için vakıf kuran bir geleneğin mirasçılarıyız.

Hayvan Hakları Kanun Tasarısı'nın yasalaşma sürecinde bulunduğu ve “Ev Hayvanlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi”nin ülkemiz tarafından uygun bulunduğu bu dönemde, mülki ve mahalli idarelerimizin bu mirasa en iyi şekilde sahip çıkmanın göstergesi olan duyarlılıkta hareket etmesini sağlamak açısından;

- Hayvanların var olma, saygı görme, insanlar tarafından bakılma gözetilme ve korunma haklarının temini açısından belediyelerimiz başıboş hayvanlar için koruma, iyileştirme ve rehabilitasyon sağlayan barınaklar kuracaklardır.
- Başıboş hayvanlara zehirlenme, toplu itlaf gibi insanlık dışı yöntemler kesinlikle uygulanmayacak, kurulacak barınaklarda toplanacaklardır. Bu barınaklara götürülmeleri için yakalanmalarında ve transferlerinde de hayvanlara eziyet vermeyecek yol ve yöntemlerin kullanılmasına dikkat edilecektir.
- Hayvan barınakları kurulurken varsa üniversitelerin Veterinerlik Fakülteleri ve diğer ilgili birimleri ile işbirliği yapılacaktır.
- Bu konuda faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ile işbirliği ve yardımlaşmaya özel önem verilecektir.
- Hayvan barınaklarının düzenli çalıştırılması için veteriner hekim ve diğer gerekli personel yanında, yerel yönetimlerimizin bütçelerinde yeterli kaynak tahsisi de yapılacaktır.
- Hayvan barınma merkezleri, imkânlar ölçüsünde ve özellikle büyük yerleşim yerlerinde, sahipli evcil hayvanlara da gerektiğinde veterinerlik hizmeti verecek şekilde yapılandırılacaktır.

Yukarıda belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesi ve takibi için Bakanlığımız Merkez Teşkilatı ile Mülki ve Mahalli İdarelerin gereken azami hassasiyeti göstermeleri, Bakanlığımız Merkez ve Bağlı Kuruluşlarının gerekli destek ve koordinasyonu sağlamaları ve denetim birimlerimizin özel ve genel teftişlerde bu genelge hükümlerinin yerine getirilip getirilmediği noktasındaki performansı da öncelikle dikkate almaları hususunda, bilgi edinilmesini ve gereğinin yapılmasını arz ve rica ederim.

Dr. Ebru TONG

İzmir Veteriner Hekimler Odası

5199 SAYILI KANUNDA BEKLENEN DEĞİŞİKLİKLER

Hayvanları Koruma Kanunu 1.7.2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve hâlen uygulanmaktadır. 12 yıldır yürürlükte olan kanunla ilgili İzmir İlinde Veteriner Hekimler Odası olarak aşağıda yer alan tüm kapsamlı çalışmalarda yer aldık:

- 2005 - İzmir İli Hayvan Nüfusu Yönetim Planı
- 2008 - İzmir Valiliği Raporu ile
- 2008 sonrasında da her yıl en az bir kez değişiklik önerilerimizi Bakanlığa doğrudan ya da kamuoyu ve basın aracılığı ile ilettik. Tam olarak 8 yıldır da düzenlemelerin yasal zeminde yapılmasını bekliyoruz.

Bu süreçte sonuç alamadığımız çalışmaları özetleyecek olursak:

- Sahipli hayvanların kayıt altına alınması,
- Bilinçli ve kontrollü hayvan sahiplenme,
- Hayvan sahiplerinin eğitimi,
- Tehlikeli tür ırklara müdahaleler,
- Bakımevlerinin kalitelerinde ve hizmetlerinde artış,
- İdari yaptırımların hukuki süreçte bozulması,
- Sahipsiz hayvanların halk sağlığına yönelik tedbirleri,
- Bakanlığın mevzuat uygulamalarına karşın yeterli ve uygun personel istihdam ve eğitimleri,
- Kısırlaştırmanın öneminin anlatılması,
- Gerçekleştirilen kısırlaştırma sayısı,
- Sahipli ve sahipsiz hayvanların halk sağlığı açısından rutin tedavilerinin sağlanması,
- Sahipsiz hayvanların kayıt altına alınması ve takibinin yapılmasına ilişkin uygulamaların ülke genelinde yapılması,
- Sahipsiz hayvanların sağlık ve refahı olarak sayabiliriz.

Buna karşın İzmir özelinde ilerleme kaydettiğimiz konular da bulunmaktadır.

Bunlar:

Eğitimler (Yerel Hayvan Koruma Görevlisi Eğitimleri /Yılda 3 kez- Ev ve Süs Hayvanı Satış Yerleri Çalışanları Eğitimleri /Yılda 4 kez), **Bakımevleri sayısında artış** (8'den 26'ya ulaştı), **Hayvanlarına eziyet edenlere idari yaptırım** (Yetki Devri ile İlçe Kaymakamlıkları tarafından ve İl Şube Müdürlüğü tarafından), **Hayvan dövüşlerine müdahaleler** (Emniyet güçlerinin desteği için etkin çalışmalar), **Belediyelerin faaliyetleri** (Belediyelerin duyarlılıklarının artması) başlıkları altında yer almaktadır.

Bu doğrultuda, 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda beklenen değişikliklerin acilen yapılması kaçınılmaz bir gereksinim olmuştur. Öncelikle TCK'da "Hayvanlara Karşı Suçlar" başlığının yer alması sağlanmalıdır. "Hayvanlara Karşı Suçlar" da kendi içinde; Hayvanların Hayatına Karşı Suçlar, Hayvanların Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar, Hayvanların Cinsel Dokunulmazlığına Karşı Suçlar, Eziyet, Yavru Düşürme olarak sınıflandırılmalıdır.

Bu şekilde düzenleme yapıldığı takdirde; hayvanlara eziyet, tecavüz, bakımını kasıtlı olarak ihmal etmek, halk sağlığını tehdit etmesine sebebiyet vermek, hayvanlara acı çektirmek, dövüştürmek ve birçok konu "SUÇ" olarak değerlendirilecektir. Böylece; Hayvanları Koruma Kanunu'na ilişkin maddeler ve konular da Emniyet yetkililerinin öncelikleri arasına yasal olarak girecektir. Dolayısıyla hukuki süreçte de bu konudaki ihlaller daha çok dikkate alınacaktır.

Önemli düzenlemelerden biri de bütçe ile ilgilidir. Yasal uygulamaları ve yasanın emirlerini yerine getirmek için gereken bütçe ve bu yasaya ilişkin aktarılan kaynaklar ne kadar güçlü olursa yasanın uygulanabilirliği o kadar artacaktır. Etkin kamu spotları, bilgilendirmeler, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları, okullarda, muhtarlıklar aracılığıyla mahallelerde, sitelerde eğitim çalışmaları için, Hayvan bakımevlerinde standartları zorunlu kılmak, hayvan refahını ön plana çıkartmak, hayvan sahiplenmeyi teşvik edici kampanya ve çalışmalar yapmak için, Yerel Hayvan Koruma Görevlilerinin eğitim ve aktivasyonlarını artıracak bir sistem uygulanması için yeterli bütçe ve kaynak sağlanması gerekmektedir.

Bütçenin aşağıdaki gelirlerden sağlanmasına ilişkin değişiklikler yapılması işleyişte yararlı olacaktır. Önerilen gelir başlıkları:

- Bu kanuna göre verilecek idari para cezaları,
- Bu kanun ve ilgili yönetmelikleri uyarınca verilecek izin, belge ve ruhsatlardan Bakanlıkça belirlenecek oranda alınacak ücretler,
- Milli Piyango İdaresi gelirlerinin %1 oranında payı,
- Film, çekim vb. hayvanların kullanıldığı sahnelerle ilişkin Bakanlıkça belirlenerek alınacak ücretler,
- Av pulu ve avlanma ile ilgili alınan ücretlerden Bakanlıkça belirlenecek pay, şeklinde oluşturulmuştur.

Yasanın kendi içinde yapılması gereken düzenlemelerinin yanı sıra işleyişi uygulanabilir kılmak için diğer bazı kanunlarda da düzenlemeler yapmak gerekmektedir.

En çok sorun olan konulardan biri evlerde bakılan hayvanlarla ilgili şikâyetlerdir. 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununda "Kat Mülkiyetine konu taşınmazlarda bağımsız bölümlerde ikamet edenlerin evcil hayvan beslemelerinin önlenmesi yönünde yapılan yönetim planları ve alınan Kat Malikleri Kurulu kararları geçerli değildir. Ancak hayvanların diğer bağımsız bölümlerde olanları rahatsız etmesi halinde Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 33. maddesi kapsamında hâkime müracaat hakkı saklıdır." ifadesinin yer alması hiçbir gerekçe olmaksızın evlerinden atılmakla tehdit edilen hayvan sahipleri için yararlı olacaktır.

Yine Belediye Kanunu'nda Belediyelerin Veteriner İşlerine dair yapılanmalarının, Hayvanları Koruma Kanununda öngörülen iş ve işlemleri kolaylaştırmaya yönelik düzenlenmesi gerekmektedir.

Bir diğer önemli konu da 5996 sayılı Kanundaki uygulamalarla çelişen kısımlardır. Ev ve süs hayvanı satış yerleri ve üretime ilişkin konularındaki çakışan maddelerde ortak tek uygulama belirlenmesi kamuda işleyiş açısından daha doğru olacaktır. Kısırlaştırma, aşılama ve işaretleme çalışmalarından yeterli sonuç alınamamasının en önemli nedenlerinden biri de bilinçli hayvan sahiplenme çalışmalarının yetersiz kalmasıdır.

Hayvan sahiplenmeye ilişkin olmazsa olmaz bir takım düzenlemeler yapılmalıdır. Hayvan sahiplenmeyi cazip hale getirecek uygulamalar olmalı, sahipli hayvanların kayıt altına alınmasını zorunluluk haline getiren, terk edilmeyi engelleyen ağır para cezaları kanunda yer almalıdır. Hayvan sahiplenme aşamasındaki kriterler belirlenmeli, hayvan sahiplenme aşamasında eğitim düzenlenmeli (genel ve düzenli aralıklarla), özellikle dünya genelinde tehlikeli tür kabul edilen ırkların hepsi için özel eğitim ve araştırmaya tabi tutulan kişiler dışında sahiplenilmelerine izin verilmemeli, yasada tehlikeli türlere yönelik yasak getirici maddeler kaldırılmalıdır.

Kısırlaştırma yalnızca sahipsiz hayvanlar için değil, sahipli hayvanlar için de zorunlu olmalıdır. Sahipli hayvanların rutin sağlık kontrolleri vb. uygulamalar ve bakılabilecek hayvan sayılarına ilişkin ayrıntılar yönetmelikle düzenlenmelidir. Yerel hayvan koruma görevlileri belediyeler tarafından organize edilerek kontrollü hayvanların sorumluluğuna ve bakım yetkisine sahip olmalı, bunların dışında kimsenin çok sayıda kedi/köpeğin bakımını üstlenmesine de izin verilmemelidir. Çünkü bu durum sağlıksız ortamlarda yaşamak zorunda bırakılan hayvanlar olmasına yol açmaktadır.

Sahipsiz hayvanlarla ilgili yaklaşım da değişmelidir. Mevcut sahipsiz hayvanların sahiplerinin de belediyeler olduğu, bunların sahiplendirme geçiş sürecinde kontrollü hayvanlar olarak adlandırılmaları sağlanmalıdır. Aksi taktirde gerçekten bu hayvanlar sahipsiz kalmakta, hakları korunamamaktadır.

“Sahipsiz hayvan” tanımı “Başiboş hayvan” olarak değiştirilmelidir. Hayvanların haklarının korunmasında temel olan sahipli kılınmalarıdır. Dolayısıyla sahipsiz hayvan kavramı yasallaştırıldığı sürece hayvan haklarının korunmasına ilişkin düzenlemeler etkin olarak yürütülememektedir. Hayvanların sokakların doğal yaşam alanları kabul edilerek yaşamlarının öngörülmesine neden olan sahipsiz hayvan tanımı sonucu ne hayvan hakları ve hayvan sağlığı, ne de insan ve çevre sağlığı korunamaz.

Bakımevlerinin bugünkü uygulamalarda görüldüğü üzere sahipsiz hayvan mantığı altında değerlendirilen hayvanlara yönelik yerler olarak işletilmesi gerçekçi bir yaklaşım değildir. Sahipsiz ve sahipli hayvan ayırımına artık son verilmelidir.

Sahiplenilememiş ya da sahibinin haklı gerekçeleri ile muhtaç duruma düşmüş hayvanlar kontrollü hayvan statüsüne geçirilmelidir. Bu da ilgili belediye ya da başka bir kurum, kuruluş ya da kişilerce oluşturulmuş bakımevlerince barındırılma anlamında olmalı, hayvan mutlaka sahiplenilmeli, kontrollü olduğu bilimsel ve yasal olarak net olarak yasada yer almalıdır.

Bu kapsamda; hayvan bakımevlerine ilişkin düzenlemelerin ayrıntılandırılması, ruhsat tanımlaması, ruhsat aşamasında süre sınırı, ağır idari yaptırım kararı konularında düzenlemeler yapılmalıdır. Hayvan bakımevleri geçici olmamalı, sahiplendirmeye yönelik çalışmalar artmalı, bölgesel sayı belirlenmeli, amaç yaşam alanlarında kontrollü olan bu hayvanların belediyelerce sahiplenilerek hayatlarını sürdürmeleri sağlanmalı, sahiplendirilemeyen ve uyum sorunu yaşayanlar bakımevlerinde kalmalıdır.

Hayvanların ticaretini düzenleyen maddelerde de değişiklik yapılması gerekmektedir. Ev ve süs hayvanı satış yerlerinde, üretim merkez ve çiftliklerinde satışı yapılacak hayvanlar, hayvanın türüne uygun işaretleme yöntemleri ile işaretlenmek ve kayıt altına alınmak zorundadır. Tüm hayvan satışlarında hayvan satış belgesi düzenlenmesi zorunludur. Bu ifadelerle ilgili idari yaptırım, ağır para cezası olmalıdır. Hayvanların ticareti ve üretimi konularında 5996 ‘da olan hükümler, ev ve süs hayvanı satış yerlerinin ruhsatlandırılmaları dahil Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından ve 5199 içinde düzenlenmelidir. Yine aynı kapsamda hayvanlarını yavrolatmak isteyenler üretici sertifikasına ya da ticari kimliğe sahip olmadan yavrolatma hakkına sahip olmamalıdır.

Yasada çeşitli konularda eğitimler verilmesinden söz edilmektedir. Ancak eğitimlerin düzenlenmesi yerel yönetimlere bırakıldığı zaman her yerde etkin ve standart olarak işlememektedir. Mümkünse İl Şube Müdürlükleri tarafından, değilse Milli Eğitim Müdürlükleri ile koordineli, dönemsel ve zorunlu olarak düzenlenmesine yönelik düzeltmeler yasada yer almalıdır. Hayvan sahiplenilenlerin sahiplenme aşamasında eğitilmeleri de, sahiplendikleri hayvanın temel itaat eğitimi almasının sağlanmasına dair düzenlemeler de bu kapsamda düzenlenmelidir.

Kanunun uygulanması aşamasında ciddiyetin sağlanması ve bu bilincin oluşması açısından diğer bazı kanunlarda da bulunan, ek maddelerle düzenlenen bilgi ve bildirim yükümlülüğüne aykırı davranışlara yüksek idari para cezası verilmesi yönünde hüküm olması faydalı olacaktır.

Denetimlerde ilgililerin, Bakanlığın veya denetimle yetkili diğer mercilerin isteyecekleri bilgi ve belgeleri vermek, yetkililerin yaptıracakları analiz ve ölçümlerin giderlerini karşılamak, denetim esnasında her türlü kolaylığı göstermek zorunda olduklarına dair yaptırım maddeleri olmalıdır.

Hayvanları Koruma Kanunu’ndan beklentimiz; hayvan ve insan ilişkilerini her iki taraf için de en doğru şekilde düzenleyebilmesidir. Bunun olması için de “Uygulanabilirlik ve Sürdürülebilirlik” esastır. Bunların sağlanması için talebimiz: “Güçlü yasa, Güçlü teşkilat, Etkin bütçe ve Etkin yaptırımlar”dır.

3. Oturum

Toplum Sağlığı / Kent Yaşamı

Oturum Başkanı:
Dr. Hüseyin DEMİRDİZEN

Doç. Dr. Esin TUNCAY

İstanbul Tabip Odası

İstanbul'da Sokak Hayvanları Sorununa Farklı Bakış Açıları

SOKAK HAYVANLARI VE TOPLUM SAĞLIĞI

Sokakta yaşayan hayvanların ve insan sağlığının koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında ele alınması gerekir. Hayvanların hastalanmasının, enfekte olmasının, kontrolsüz çoğalmasının önlenmesi ve yaşam şartlarının iyileştirilmesi ile tecrit kamplarında değil, insanlarla bir arada tehlikesizce yaşamaları sağlanabilir.

Tarihçe

Fransız gezgin Tournefort İstanbul halkının köpekleri önemseydiğinden, köpeklere yuva yapan ve uyumaları için altlarına saman seren hayır derneklerinin varlığından ve yalnızca köpeklere verilmek üzere et satan seyyar satıcılardan söz eder. İspanyol Vicente B. İbanez gibi bazı seyyahlar köpekleri, şehrin sembolleri olarak kabul ederler. Ancak daha yakın tarihlere gelindiğinde İstanbul'u ziyaret eden Mark Twain'in ise köpeklerin sefilliğinden ve uğradıkları kötü muameleden söz ettiği görülmektedir. II. Mahmud döneminde ilk kez köpeklerin şehirden sürülmesine karar verildi. Sandallara doldurulan sokak köpekleri Hayırsızada olarak bilinen Sivri Ada'ya götürüldü. 1910 yılı köpek katliamı olarak tarihe geçti ve 80.000 köpek feci şekilde can verdi. İkinci sürgün ise Abdülaziz döneminde yapıldı ancak İstanbul'un çeşitli yerlerinde yangınlar çıkmaya başlayınca bu olay halk arasında köpek tehcirinin laneti olarak değerlendirildi ve köpekler şehre geri getirildi. 1911 yılında Himaye-i Hayvanat Cemiyeti, hayvanlara uygulanan zulmü bitirmek, iyi muameleyi özendirmek için kurulmuş ve köpek itlafına karşı büyük kampanyalar yürütmüştür. 1911 yılından sonra kayıtlarda hiçbir köpek itlafı ya da sürgününe rastlanmamıştır. Bu cemiyet 1914 yılında 1. Dünya Savaşı nedeniyle faaliyetine son vermek zorunda kalmıştır. Ne yazık ki, 10 yıl öncesine kadar sokak hayvanlarını zehirleyerek nüfusu kontrol etmeye çalışma uygulaması sürmüş, hiçbir sonuç vermediği görülmüştür.

Sokak hayvanları popülasyonunun kontrol altına alınması için tek etkin ve insani çözümün kısırlaştırıp aşılandıktan sonra alındığı yere geri bırakılması olduğu Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından da önerilmiş ve Türkiye'de de, 2006 yılında çıkarılan 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Yasası ile benimsenmiştir. Bu yöntemin başarılı olmasının nedeni, köpeklerin yaşadıkları alanı işaretleyerek korumaları ve alanların kısırlı köpekler tarafından, doğurgan olanların girişine karşı korunması halinde şehirlerde nüfusun zaman içinde azalmasıdır.

Kısırlaştırma konusunda belediyelerin çalışmalarında kayda değer ilerlemeler olduğu görülmekle birlikte, alındığı yere bırakma konusunda hâlâ sorunlar yaşanmaktadır. Oysa, kısırlaştırma yöntemiyle nüfus kontrolü

ancak kısırlaştırılan köpeklerin tekrar alındıkları yerlere bırakılması durumunda başarılı olur. Bu köpeklerin şehir dışına veya ormanlık alanlara bırakılması durumunda boşalan yeri doğurgan köpekler dolduracağından başarılı olmak imkânsızdır. Nüfus kontrolünün diğer önemli ayağı da sahipli hayvanların da kısırlaştırılması ve köpek üretiminin kontrol altına alınmasıdır. Ne yazık ki bu konuda henüz ciddi bir adım atılmamış, yasal bir düzenleme yapılmamıştır. Sokak hayvanlarının toplum sağlığı açısından yaratabileceği en önemli sorun bulaşıcı hastalıklardır. Sahipsiz ve yarı sahipli hayvanlardan insanlara bulaşabilen hastalıkların başında Kuduz, Hidatik kist ve Toksoplazma gelmektedir.

KUDUZ

Kuduz; infekte köpeklerin ve diğer memelilerin salyasıyla bulaşan zoonotik bir viral enfeksiyondur. Kuduz virusu (Rabies virus) esas olarak infekte hayvanların ısırmasıyla insanlara bulaşır ve çoğunlukla 20-90 gün içinde hemen her zaman ölümcül seyreden ensefalomiyelite yol açar. Kuluçka süresi ısırılma yerinin merkezi sinir sistemine uzaklığına bağlıdır. Tilki, çakal, kurt, rakun, kokarca ve yarası kuduz virüsünü en fazla yayan hayvanlardır. Vahşi hayvanlarla temas sonrasında evcil hayvanlara geçmekte, başta köpek, kedi, sığır, at, koyun, domuz gibi hayvanlar infekte olmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre her yıl dünyada yaklaşık dört milyon insana kuduz profilaksisi uygulanmakta ve bunların yaklaşık 55.000'i yaşamını yitirmektedir. Sağlık Bakanlığı'nın verilerine göre ülkemizde, 1973 yılında kuduz ölüm hızı bir milyonda 1,05 iken bu oran 2015 yılına gelindiğinde 0,025'e gerilemiştir. (1)(Tablo1). Buzgan ve arkadaşları yaptıkları on yıllık verilerin değerlendirildiği çalışma sonucunda Türkiye'de yılda 1-2 kuduz olgusunun görüldüğünü belirtmişlerdir.(2)

Sahipsiz ve sahipli olan ve sokağa çıkan hayvanların düzenli olarak yılda bir kez aşılınması, ve kayıt altına alınması gereklidir. Kuduz profilaksisi insanlarda mesleki zorunluluklar dışında kanamalı, ciddi ısırılma durumunda, ısırılan hayvanın aşıldığı bilinmiyor ve gözlem altında tutulmıyor ise hemen yapılmalıdır. (Tablo2)(1). Kuduz profilaksi kuralları Tablo 2'de özetlenmiştir.

KİST HİDATİK

Echinococcus granulosus adı verilen bir parazitin neden olduğu en sık karaciğer ve akciğerde ve birçok organda kistler yapan bir hastalıktır, kesin tedavisi cerrahidir, zamanında ameliyat edilmez ise parçalanarak çok sayıda kistlerle bulunduğu organa ve kan yolu ile başka organlara yayılabilir. Koyun, keçi, sığır ve manda gibi otla beslenen hayvanlar yumurtaları alarak hastalanırlar. Parazit köpek, kurt, tilki gibi et yiyen hayvanların ince bağırsaklarında yaşar. Bu hayvanların dışkı ile atılan yumurtalar insana çiğ tüketilen ve iyi yıkanmamış meyve ve sebzelerden, kirli içme sularından bulaşır.

Veteriner kontrolsüz kesimlerde, koyunların karaciğer ve akciğerlerindeki içi sıvı dolu kistli yapılar yeterince derine gömülme, köpekler tarafından çiğ olarak yendiğinde, kistlerin içindeki parazit larvaları köpeğin bağırsağında erişkin şekle dönüşür.(şekil1). Kedilerde, parazitin olgunlaşmadan (Normal olgun ve gebe halkalar gelişmeden) düştüğü, infekte (Bulaşıcı) hale geçemediği için kist hidatik hastalığını bulaştıramadığı bilinmektedir.

Hastalık Doğu, Güney Doğu ve İç Anadolu bölgelerimizde sık görülmektedir. Ülkemizde hastalığın görülme oranı 100.000 kişiye 5,7 olarak bildirilmektedir.(3). Ü.Z. Ok'un Manisa ili sınırlarında örneklem yaparak ve ultrason kullanarak yaptığı araştırmalarda, her 675 ilköğretim öğrencisinden, üniversite öğrencilerinde ise her 475 kişiden birinde kist hidatik varlığını gösterdi. Enfeksiyonun yaşla ve koyun yetiştirme oranıyla birlikte arttığı göz önüne alınırsa, Türkiye de bu oran 1/250 olarak tahmin edilmektedir ve bu oran çok yüksektir.(4). 2014 yılında yapılan ameliyat edilen kist hidatik hastalarının Türkiye'deki dağılımı çalışmasında Ankara'da 81, İstanbul'da 79, İzmir'de 56 olmak üzere üç ilde en sık olduğu, ancak bu sıklığın bu illerdeki sağlık hizmeti imkânları nedeniyle başvurulara bağlı olabileceği görüldü. (Şekil 2)

Hastalığın azaltılmasında önleme ve kontrol mekanizmalarının etkili çalışması çok önemlidir:

1- Özellikle Kurban Bayramlarında artan kaçak ve veteriner hekim kontrolü olmadan hayvan kesimleri önlenmeli, kesim sonrası enfekte hayvan atıkları toprak içine derince gömülerek (3-4 m derinlikte) imha edilmelidir.

2- Sokak köpeklerinin sağlık kontrolleri yapılmalı, kayıt altına alınmaları gereklidir. Olgun parazitleri elimine etmek için köpekler enfekte ise periyodik olarak antihelmintik ilaç uygulanmalıdır.

3- Çiğ yenen meyve ve sebzeler iyi yıkanmalıdır, kontrolsüz etler tüketilmemelidir.

TOKSOPLAZMA

Toksoplazma gondii, bütün memeli hayvanlara ve kuşlara geçebilir. Özellikle domuz, kuzu, tavuk ve tüm avlanan hayvanların etinde toksoplazma ookistleri yaygın olarak mevcuttur. İneklerin toksoplazmaya karşı bağışıklıkları vardır ve dana etinde ve taze inek sütünde oositler bulunmaz. Okistler, topraktan, iyi yıkanmamış sebzelerden, iyi pişmemiş etten ve kedi dışkılarından bulaşır. Gebelikte bulaşma fetüse zararlı olabilir. İlk 3 ayda fetüse %15 oranında geçebilir, hastalık daha ağır seyreder. Enfeksiyon sadece gebeliğin başlarında ve ilk kez olarak alınırsa, düşük olasılığı yüksektir. Gebeliğin başlarında toksoplazmozis testi yaptırılabilir.

Bu test Fransa'da zorunlu, ABD'de değildir. Antikor yoksa hastalık yoktur. Antikor varsa, zaten bağışık olduğunu gösterir. Hastalığın eski yeni ayırıcı tanısı (IgG avidite testi, IgM,PCR) gibi testlerle yapılabilir.

Kediden yayılan oositlerin dışkıdan başka bir yerde bulunmaması ve kedi tüylerinde yapışıp kalmamaları nedeniyle, kediye dokunarak enfekte olma olasılığı, sıfır olarak tespit edilmiştir. Dışkıyla yayılmış oositlerin, enfeksiyona neden olması için 25 derecede 5 gün veya 11 derecede 21 gün geçmesi gereklidir. 4° C'nin altında ve 37° C'nin üstündeki sıcaklıklarda sporulasyon olmaz.

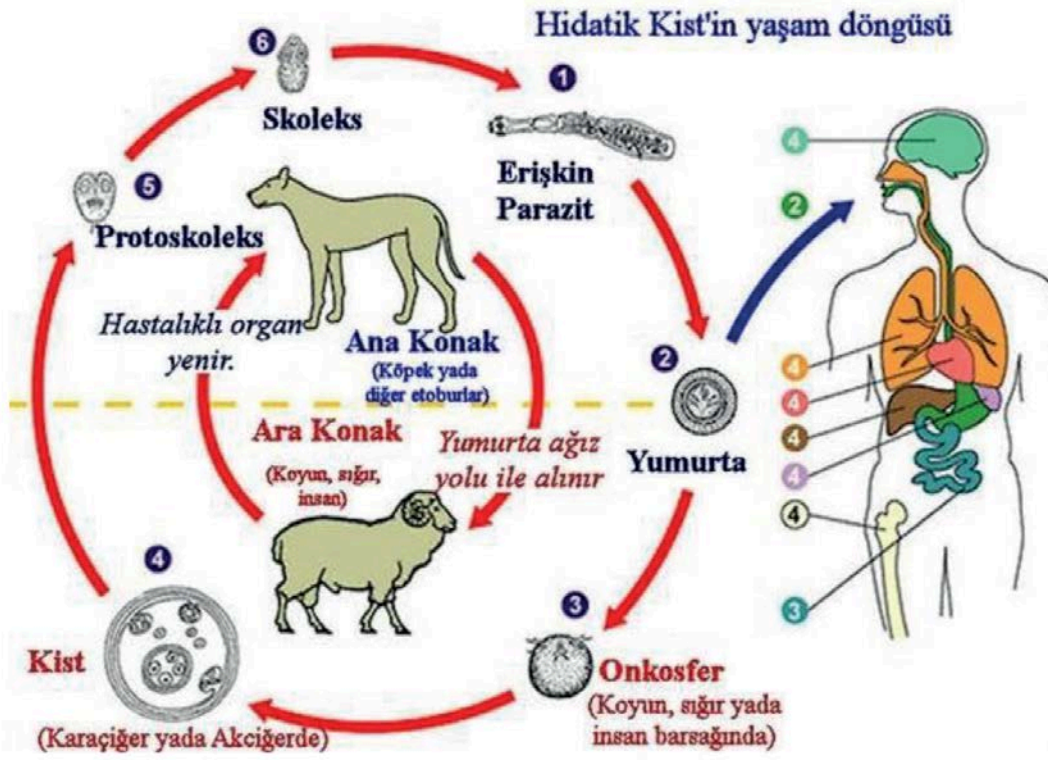
Korunma için alınacak önlemler gebelikte az pişmiş et, iyi yıkanmamış sebze ve meyve yememek, kedi kumunu temizlememek, toprakla uğraştıktan sonra elleri yıkamaktır.

ÇÖZÜM VE ÖNERİLER

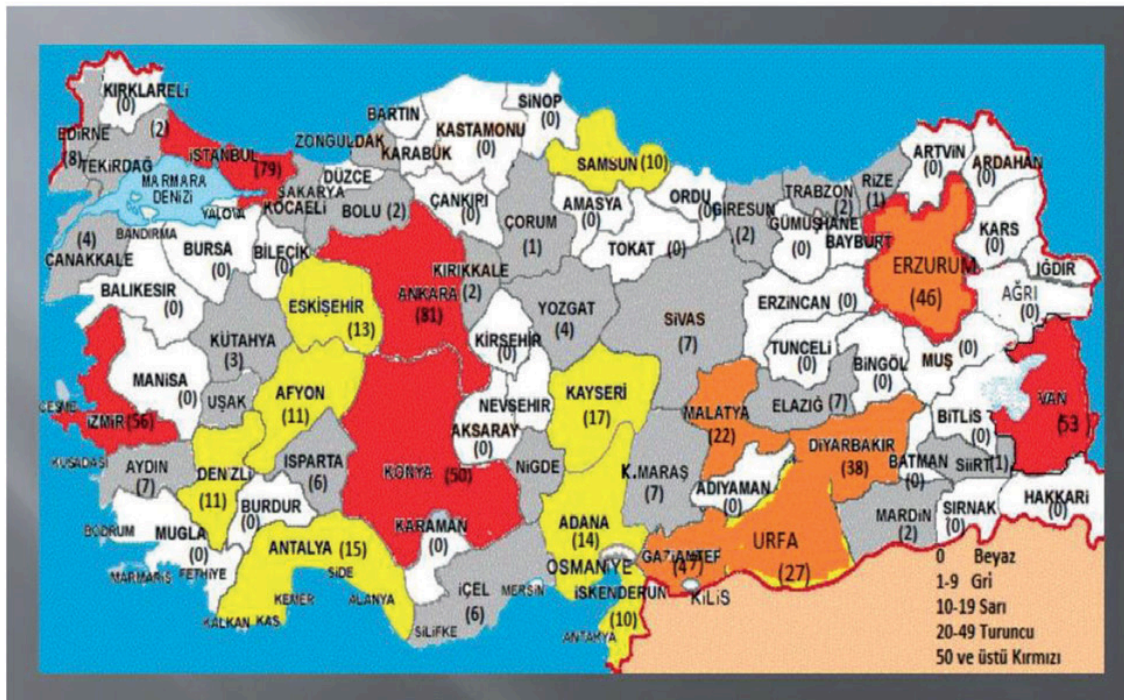
Ülkemizde hayvan haklarını düzenleyen 5199 sayılı yasa yürürlüktedir. Bu yasanın 6. Maddesine göre ise sahipsiz ya da güçten düşmüş hayvanların, öldürülmeleri yasaktır. Yerel yönetimlerce kurulan veya izin verilen hayvan bakımevlerine götürülmesi; kısırlaştırılan, aşılanan ve rehabilite edilen hayvanların kaydedildikten sonra öncelikle alındıkları ortama bırakılmaları esastır. Sokak hayvanı popülasyonunun kontrol altına alınması için yasanın bütün belediyeler tarafından sistemli ve doğru bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Aşılı ve kısır sokak hayvanlarının, şehrin mahalleleri arasında insanları rahatsız etmeyecek yoğunlukta dağılması, toplum sağlığı açısından da en uygun çözümdür. Kısırlaştırma doğru bir şekilde uygulandığında ve sahipli hayvanların kısırlaştırılması için de teşvik edici yöntemler yürürlüğe koyulduğunda zaten sokak hayvanı popülasyonu hızla azalacaktır.

ÖZETLE ÇÖZÜM; SOKAK HAYVANLARININ KISIRLAŞTIRILMASI, AŞILANMASI, YERİNE BIRAKILMASI, SAHİPLİ OLANLARIN ÜRETİMİNİN KISITLANMASI, VETERİNER HEKİM KONTROLÜ OLMAYAN KESİMLERİN ÖNLENMESİDİR.

Şekil 1: Kist hidatik döngüsü

Şekil 2: 2014 Türkiye Kist Hidatik Haritası

Mesut SECER

T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu

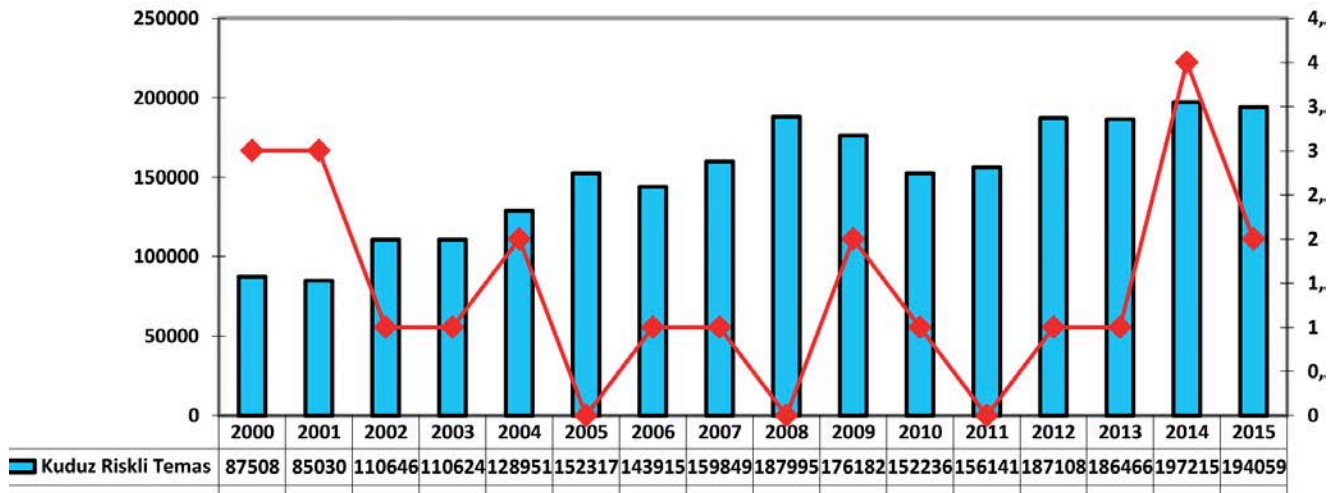
Kuduz Ve Kuduz Riskli Temas; Mevcut Durum Ve Sağlık Bakanlığınca Yürütülen Çalışmalar

T.C. Sağlık Bakanlığı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar Daire Başkanlığı

Dünyada birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de zoonozlar önemli halk sağlığı problemlerine neden olmaktadır. Bu hastalıklardan birisi de bilinen en eski zoonozlardan olan kuduz hastalığıdır. Sağlık Bakanlığınca kuduz ve kuduz riskli temas vakalarıyla ilgili çalışmalar bir program dâhilinde yürütülmektedir. Kuduz ve kuduz riskli temaslılara yaklaşım ve uygulamalar, yürürlükte olan 2014/30 sayılı Kuduzla Mücadele Genelgesi ve bu genelgenin ekinde yer alan “Kuduz Saha Rehberi” doğrultusunda sürdürülmektedir. Kuduz Saha Rehberi’nde; hayvanlarda kuduz, insanlarda kuduz, kuduz hasta takibinde alınacak önlemler, kuduz hasta yönetimi, kuduzla bağlı ölümlerde defin işlemleri, kuduzun laboratuvar tanısı, kuduzda numune alma ve gönderme, kuduz profilaksisi, kemas öncesi profilaksi, kemas sonrası profilaksi konuları yer almaktadır.

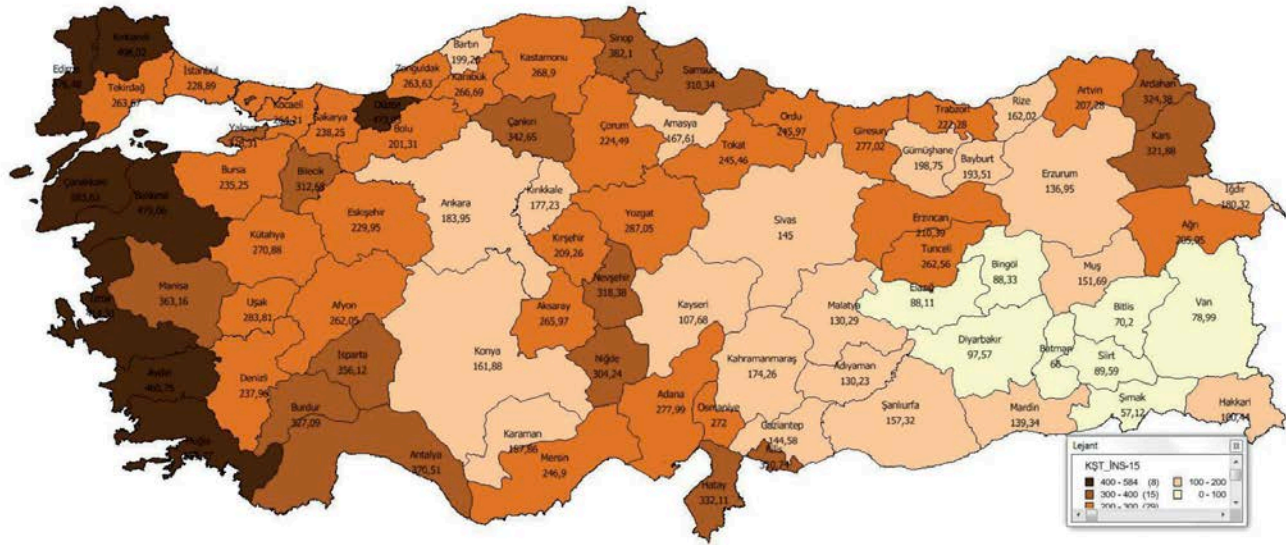
Ayrıca bu rehber doğrultusunda kuduz riskli temas sonrası profilaksi yaklaşımı ise temas tipine göre dört kategoride değerlendirilmektedir. Kuduz riskli temasa maruz kalan kişiler sağlık kuruluşlarında değerlendirilerek aşı takvimi planlanmakta, planlanan kuduz profilaksi yaklaşımı doğrultusunda hizmet sunulmakta ve aşılara devam konusunun önemi açıklanarak takip edilmektedirler. Kuduz riskli temasa maruz kalanlara profilakside uygulanan kuduz aşısı ve kuduz antiserumu Sağlık Bakanlığı tarafından temin edilmekte ve uygulanması sağlanmaktadır.

Sağlık Bakanlığınca yürütülen profilaksi ve süveyans hizmetlerinin yanı sıra koruyucu hekimlik anlayışında eğitim dokümanlarının hazırlanması ve dağıtılması, hizmet içi eğitim ile bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarına da devam edilmektedir. Kuduz ve kuduz riskli temas bildirimi zorunlu bulaşıcı hastalıklar listesinde yer almaktadır. Ülkemizde görülen kuduz vakaları ve kuduz riskli temas olgularının yıllara göre dağılımı Şekil-1 de verilmektedir.

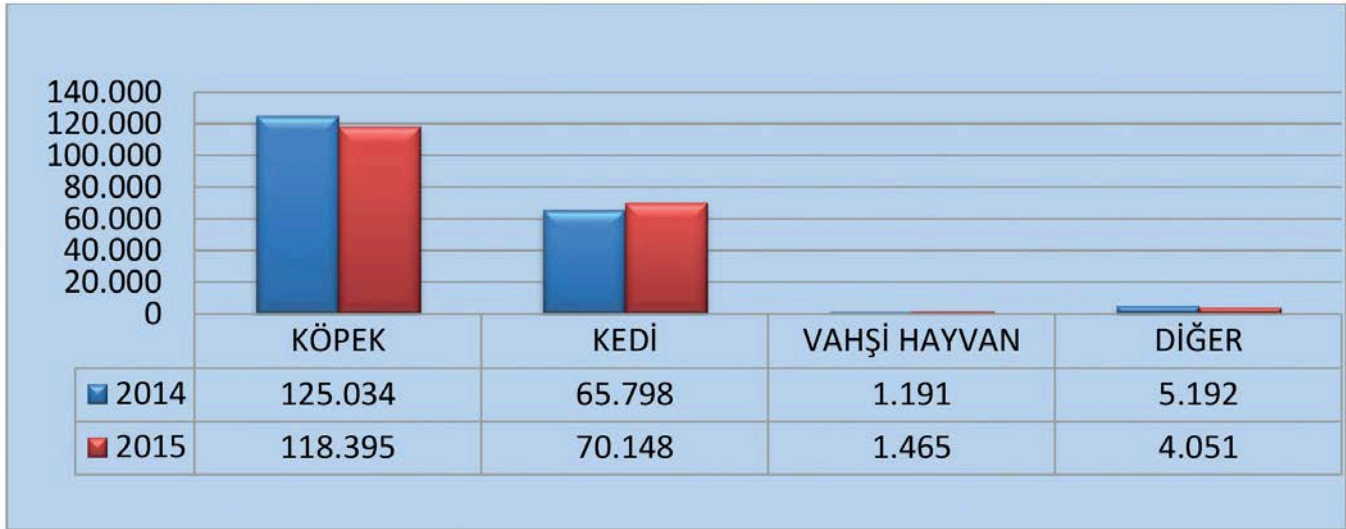
Şekil 3: Kuduz ve Kuduz Şüpheli Temas ve Kuduz Vakalarının Yıllara Göre Dağılımı (Türkiye; 2000-2015)

2000-2001 yıllarında yaklaşık 80 bin olan kuduz riskli temas vaka sayısı 2015 yılında 195 bin civarına ulaşmıştır. Gün geçtikçe büyüyen bu sorunun ilgili kurum ve kuruluşların işbirliği içerisinde mücadele ve rehabilitasyon çalışmalarının yürütülmesiyle mümkün olabilecektir.

Şekil-1. Kuduz Riskli Temas Olgularının İnsidans Dağılımı (2015, 100.000'de)

Kuduz riskli temas olgularının artışında, ülkemizin önemli bir problemi olan sahihsiz hayvan popülasyonunun rehabilitasyonunda yeterli seviyelere ulaşamaması ve kontrol altına alınamaması önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. 2014 ve 2015 yıllarında kuduz riskli temasa neden olan hayvanların tür dağılımı Şekil-3'de verilmiş olup ülkemizde en fazla kuduz riskli temasa neden olan hayvan türünün köpek olduğu da dikkat çekicidir. Ülkemizde kuduz şüpheli temasa neden olan hayvanların tür dağılımına bakılınca %61 köpekler oluşturmaktadır. Bunun da büyük çoğunluğunu sahihsiz köpekler oluşturmaktadır.

Şekil-2. Kuduz Şüpheli Temasa Neden Olan Hayvanların Tür Dağılımı (2014-2015)

Hastalıkla mücadelede ve kontrolünün sağlanmasında ise, Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı (OİE) tarafından da ifade edildiği gibi evcil hayvanların düzenli olarak kuduz hastalığına karşı aşılınması (köpek ve kedilerin en az %70'ine ulaşılmalı) ve bu aşılardan her yıl tekrarlanması gerektiği bilinmektedir.

Bununla birlikte, yaban hayatı aşılama çalışmalarına ara verilmeden ve uygulama sahası genişletilerek devam edilmesi, sahihsiz hayvanların aşılama, kısırlaştırma ve rehabilitasyonu çalışmalarının kararlı bir şekilde eşgüdüm içerisinde sürdürülmesi, bu hayvanlara da düzenli bir şekilde kuduz aşısı uygulanması gereklidir.

Ayrıca, sahihsiz hayvanların üremeleri kontrol altına alınmalı ve rehabilitasyon için yeterli kaynaklar ayrılmalıdır. Kuduz riskli temaslılar için uygun profilaksi hizmetlerine devam edilmesi ve toplumun bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi çalışmalarına devam edilmesinin önemi bilinmektedir. Sektörler arası işbirliği ve koordinasyon sağlanmalı, konuya dikkatleri yoğunlaştırmak ve destek almak için aktiviteler artırılarak sürdürülmeli, ilgili kurum ve kuruluşlar eş zamanlı olarak mücadele çalışmalarını sürdürmelidirler. Bunlara ilaveten mücadele için yeterli ve süreklilik arz eden bütçe tahsis edilmesi halinde başarı sağlanabileceği de bilinmektedir.

Dr. Orhan AYLAN

**T.C. Gıda Tarım ve
Hayvancılık Bakanlığı**

Ülkemizde ve İstanbul'da Sokak Hayvanlarında Kuduz Hastalığının Güncel Durumu

Hepinizin bildiği gibi insan ve memeli hayvanların çoğunda ensefalit tablosu meydana getiren, bilinen en eski klasik zoonozlardan bir tanesidir kuduz. Kuduzun çoğunluğunu köpekler oluşturmaktadır dünya genelinde. Yaban hayvanları %1'den az dilimi kaplamaktadır. Bu pembe ile görülen alanlar klinik olarak kuduzun varlığını gösteren Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı'nın 2015 verilerine göre hazırlanan haritadaki mevcut durum.

Kuduz üzerine çalışan çok büyük gruplar, kuruluşlar var. Her farklı grupla birlikte dünyada Sivil Toplum Örgütü olarak "Global Alliance Rabies Control" denen bir grup var. Bu grup bazı ülkelere (Afrika ülkeleri dâhil) teknik destek sağladığı gibi, 2030 yılına kadar dünyada İnsan-Kuduz vakalarının tamamen bitirilmesini hedefliyor. Bu grup Dünya Sağlık Örgütü ve diğer kuruluşlarla birlikte çalışmalar yapmaktadır.

Bu tabloda tamamıyla köpek kuduzun görüldüğü yerler mavi ile işaretlenmiş ve önemli bir sorun olarak görünmektedir. Şu anda bile ne yazık ki dünyada her 10 dakikada bir insan kuduz nedeniyle hayatını kaybetmektedir.

Her yıl yaklaşık 70.000'den fazla kişi kuduz nedeniyle hayatını kaybetmektedir ve bunun çoğunluğunu çocuklar oluşturmaktadır. Yine bu grubun içerisinde bulunan Demmy Bricks'in söylediği gibi dünya genelinde her yıl kuduz için yaklaşık 8,6 Milyar Dolar para harcanmakta ve buna rağmen her gün 160 kişi kuduzdan hayatını kaybetmektedir. Bizler burada harcadığımız bu paraları kuduzla karşı köpekleri aşılama için harcamış olsak büyük oranda insanları bu hastalığa karşı koruyacağımız gibi çok büyük çıktılarımız da olacaktır. Mevcut olan paranın tamamıyla insan profilaksisine harcanan bütçenin 10 kat daha azını, köpek kuduzunun kontrol edilmesi için yeterli olabilecektir.

Bu yılın sonunda benim de takip ettiğim "Köpek kaynaklı insan kuduzunun küresel olarak ortadan kaldırılması ve zaman şimdi" denilen bir toplantı oldu, Cenevre'de yapıldı. Bu toplantının temel hedefi 2030 yılına kadar İnsan-Kuduz vakalarının tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik ve Afrika kıtasındaki köpek kaynaklı kuduzun bitirilmesine yönelik parasal destek ve aşı desteği sağlanması koşuluyla bu vakaların bitirilmesi hedeflenmiştir.

Ülkemize bakacak olursak kuduz vakaları 1990'lı yıllarda çok ciddi bir seyir izlemese de ne yazık ki 2010'dan sonra çok ciddi bir seyir izledi. Bu tablo bizim 2002-2003 yılında daha önce hiç görülmemeyen yaban hayatı kuduzuna bağlı olarak Ege Bölgesinde köpeğin ısırmasına bağlı olarak şekillenen bir vaka sonrası 2014 yılında çok ciddi anlamda 700'lü sayılara ulaştı.

2015 yılına ait görülen haritada ülkemizde görülen kuduzun varlığını gösteren haritada köpek vakaları görülmektedir. Ayrıca yaban hayatıyla ilgili vakalar 2010 yılına kadar görülmemekte olmakla birlikte ilk 1998 yılında İzmir Kemalpaşa'da çıkan vakadan sonra ciddi bir anlamda artış göstermiştir. Biz de bakanlık olarak tilkilerin oral yolla aşılama ile ilgili 3 yıl süren kampanya uçaklarla dağıtılmış ve bugün itibarıyla tamamlanmıştır.

2015 yılında hayvan türlerine göre pozitif örnek dağılımına baktığımız zaman sığırlarla birlikte köpekler önceliği teşkil etmekte. Bu tabloda yıllar bazında köpek aktivitesini tespit etmekteyiz. İstanbul özelinde baktığımız zaman 2011 yılında Eyüp(2), Avcılar(2), Sultangazi ilçelerinde vakalar görülmüştür. Önceki yıllara oranla çok ciddi bir düşüş vardır. Bunun sebebi belediyelerimizin yaptığı çalışmalar, aşılama kampanyaları ve bizim il müdürlüğümüzün her yıl ortalama 50-55 bin dozda yaptığı aşılama kampanyaları ve sivil toplum örgütlerinin katkıları da bu oranın düşmesinde önem arz etmektedir.

2012 yılında bizim için çok ciddi bir sorun olmayan vakaların enteresan şekilde daha önce görülmediği halde sonradan Trakya Bölgesinde görülmesidir.

2013 yılında tek bir vaka Sarıyer’de görülmüştür.

2014 yılında Güngören, Sarıyer, Bakırköy’de görülmüştür.

2015 yılında Çatalca ve Bakırköy’de görülmüştür. Çatalca’da enteresan bir olay var. Burada çakal vakası tespit edildi. Burada elde edilen numunelerin enstitümüzde yapılan moleküler çalışmalarından sonra bu vakaların mevcut köpeklerden çakallara bulaştığı saptanmıştır.

Son olarak Kuduz Hastalığı ile Mücadele Uygulamaları konusunda;

- Evcil hayvanların (kedi, köpek) düzenli olarak aşılması ve takibinin yapılması,
- Yaban hayvanların oral yolla aşılması,
- Sokak hayvanları sayısının kontrol altına alınması ve bunların aşılması,
- Hayvanlardaki şüpheli vakaların bildirilmesi ve bunun takip edilmesi önemlidir. Tarım Bakanlığı olarak özellikle yılın başlarında (Mart-Nisan ayına kadar) ve yıl boyunca aşılama kampanyalarına öncülük etmekteyiz.

Sokak hayvanlarının kontrol altına alınması ve bunların aşılması konusunda olabilmesi gereken Türkiye genelinde seçilecek pilot illerde hayvan popülasyonunun kontrol altına alınarak belirlenmesi ve bu ölçüde aşı desteğinin sağlanması gerekir. Sokak hayvanları sayısının kontrol altına alınması hem insan refahı hem de evcil ve sokak hayvanları refahı açısından önemlidir. Bu nedenle sokak hayvanlarının yaşam mahalleri il sınırları içerisinde bölgelere ayrılmalı ve her bölgede yaşayabilecek hayvan sayısı belirlenmelidir.

Kimliklendirme ve mikroçip uygulaması lisans veya kayıt altına alma çalışmaları merkezi bir kurumca yapılmalıdır. Özellikle sahipli hayvanların sokağa bırakılmasını önlemek, kontrolsüz üremeleri engelleyecek, hayvan satışlarını sınırlandıracak ve düzenleyecek, hayvanlara kötü muameleyi bitirecek sağlıklarını ve refahlarını teminat altına alacak olan yasal zorunluluklar getirilmelidir. Örneğin yurtdışında bazı ülkelerde görülen Hayvan Refahı Polisi uygulaması başlayabilir.

Sahada karşılaşılan sorunlardan, yıllık köpek ve kedi aşılama uygulamasını popülasyonun en az %70’ine ulaştırabilmeliyiz. Köpek ve kediler için kullanılan inaktif aşılardan sığırlar gibi diğer hayvanlarda kullanılması gerekmektedir. Başiboş hayvanlara ulaşılamaması başlıca nedenlerdir.

Popülasyon yapısıyla ilgili 1992’de WHO’nun katkılarıyla Tekirdağ’ın iki ilçesinde köpek yapısı ve popülasyonu ile ilgili çalışma yapılmıştı. Bu çalışmanın bazı sonuçları şunlardır;

- Ortalama yaş 3,1’dir.
- Popülasyonun yaklaşık %25’i genç köpektir.
- 1 km²’ye yaklaşık 450 köpek düşmektedir.
- Kırsal bölgelerde 3.8 kişiye, yarı kırsal bölgelerde 5.5 kişiye, kentlerde ise 100’den fazla kişiye 1 köpek düşmektedir.
- Sahipli köpeklerin; kırsal kesimde %80’inin, yarı kırsal kesimde %60’ını bağlı olmayan köpekler teşkil etmektedir.

Sonuç olarak kuduzla mücadele konusunda multisektörel ve multidisipliner bir işbirliğine ihtiyaç duyulduğu ve başarının “tek sağlık” yaklaşımıyla mümkün olduğu söz konusudur.

Son olarak 2014 yılında Balkan Ülkelerinde yapılan Sokak Köpeklerinin Popülasyonu ile ilgili çalışma sonrasında 13 Mayıs’tan itibaren lansmanı yapılacak olan Sorumlu Köpek Sahipliliği ile ilgili hazırlanmış olan dokümantasyonlar var. Bakanlığımız çerçevesinde yapılacak hangi materyallerin kendi bütçemiz çerçevesinde yapılıp, dağıtılacağı noktasında çalışmalar sürüyor. Her birisi 11 Balkan ülkesinin kendi dilinde hazırlandı ve düzeltilmesi yapıldı ve son hâli verildi.

Son olarak kuduz hâlen can almaya devam ediyor ve 10 dakikada bir insan ölüyor.

Yüksek Mimar / Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulu Üyesi

Karıncaların Yaşama Mekânı

Aslen İzmit'liyim. Öncelikle 1999 depreminden sonra yaşadığımız kendi deneyimimizden başlamak istiyorum. Ekranada ismi yazan köpeğin adı Asiye. 1999 depreminde Mimarlık Odası öğrencisiydim. Yaşadığımız ev hasar aldıktan sonra yazları yaşadığımız evde 2005 yılına kadar yaşamaya başladık. Bu esnada bir deri bir kemik kalmış bir arkadaşla tanıştık. Çok hırpalanmış, uzunca zor zamanlar geçirmiş ve o şartlarda yaşasa hayatı son bulacak bir Terrier cinsi köpekti. O dönemde annemin arkadaşının köpeği kaybolmuştu baktık o değildi.

Sonra bu köpekle ilgili ne yapabiliriz diye düşünmeye başladık. Belediye, barınak vs. imkânları düşündükten sonra 2007 yılından itibaren bizimle yaşamaya başladı. Önce zemin kattaki bahçe dairesinde sonra apartman dairemizde bizimle yaşadı. Adını Asiye koyduk. Büyük ihtimalle ya sahibini kaybetmiş ya da sokağa atılmıştı. 100 yılda bir yaşanacak depremi yaşadık ve hep bunun insanlara etkisini konuştuk. Aslında bir mimar olarak bu olaya hayvanların gözünden bakmayı amaçladım. Ve insan olarak yaptığımız her yapıyı (bir takım kulübeler hariç) bizim dışımızdaki canlıların yaşam alanını çalarak yapıyoruz. Daha önce yapılan sunumlar gerçekten çok güzel ve ilgi çekiciydi. Özcan Bey'in kamu spotundaki "Var olmak haktır" sözüne dikkat çekmek istiyorum.

Benim sunumum da bu cümleyle çok örtüşüyor. Hülya Hanım da sokak hayvanları kongresi olduğu için daha fazla ve daha farklı bir şey söylemek istemiyorum dedi bende tam o noktadan başlamak istiyorum. Biraz daha büyük açıdan bakmak istiyorum. Kuşlar, domuzlar, karıncalar, ormanlar gibi bir şeyler söylemek istiyorum. Çünkü bu sokaktaki hayvanların yaşantısını etkiliyor.

Karıncaların Yaşama Mekânı nerden çıkıyor?

Bu hadiseyi 4 yaşındaki kızım bana hatırlattı. Parkta oynarken bizim göremediğimiz karınca yuvasını görüp dur basma orası karıncaların yaşama mekânı deyip bize hatırlattı. Anne babası mimar ve çevresi akademisyen olunca kurduğu cümleler farklı oluyor.

Mekân kelimesini yetişkin bireyler yanlış kullanırken 4 yaşındaki çocuğun bunu düzgün kurması bizi etkiledi aynı zamanda algılarının açık olması ve etrafındaki canlıların ne şekilde yaşadığını nasıl saygılı davranması gerektiğini düşündüğü bizim için önemliydi.

Fransız Denis Diderot 18.yy.'da yaşamış aydınlanma çağının filozofudur. Onun şu sözünü aklıma getirdi. Körler Hakkında Mektupta şöyle diyor;

"Bütün erdemlerimiz algılarımızın iyiliğine ve kuvvetine ve dışımızdaki şeylerin bizi etkileme derecesine bağlıdır. Eğer acı çeken bir ata şefkat gösteriyorsak ve eğer bir karıncayı hiç tereddüt etmeden eziyorsak, bu ikisi özünde aynı şey değil midir?" diyor. Görmeyen bir kişinin algıları üzerinden bu felsefeyi yapıyor burada Diderot.

Üzüldüğümüz bir nokta bizim görebildiğimiz kadarıyla mı acaba? Bu gerçeği görebiliyoruz. Yanı başımızda olan bir savaşın, kesilen bir ağacın, AVM'ye dönüştürülmek istenen bir parkın, köprünün, havaalanının, bunlar için yok edilen bir ormanın gündelik yaşamımızda ne şekilde yer tuttuğu bizim etkilenme alanımıza bağlı olarak tarafımızdan önemseniyor ya da önemsenmiyor. Bu çok önemli. Dolayısıyla başka canlıların yaşama mekânlarına müdahale ettiğimizi ve dolaylı olarak da bütün ekosistemi zorladığımızı ve kendi yaşam kalitemizi de etkilediğimizi fark etmiyoruz.

Burada bir kitaptan alıntı var. Açık radyoda Kentin Tozu diye bir program var. Orada Cihan Uzun çarşılı BAYSAL sunucusu. Bu programdaki konuşmalardan derlenmiş bir kitap var. Diyor ki “ En önce Leyleklerin çığlıklarıyla başlayacağız. 3.köprü ve 3.havaalanının sahalarında yüzyıllardır göç ve beslenme yolu olan leylekler şaşkın haldeler. Doldurulan göletler, kesilen ağaçlar nedeniyle betonlaşan mınıtkada hafıza kaybına uğramış bireyler gibi ne yapacaklarını bilemez halde Kemerburgaz üzerinde dolanmaktalar. Her yıl tam 500.000 leylek İstanbul Boğazı üzerinde geçiyor. Şu an tam 20.000 Leyleğin alzheimera yakalanmış bireyler gibi dolanmakta olduğu söyleniyor. Seneye betonlaşma arttıkça leylekler ne yapacak? Başka soru neden bu kadar nem var? Ne kadar inşaat beton, yapılaşma o kadar nem... Bu gidişat hepimizi hasta ediyor, yavaş yavaş öldürüyor. Kendini yok eden bir kentle karşı karşıyayız. Susuzluk ve çölleşme de kapılarda. Leylekler gibi çığlık atmamız yakındır! Leylekler ilginç canlılar. Mahremiyetlerine ve alışkanlarına çok düşkün canlılar. İzmitli fotoğraf sanatçısı Cemal Turgay'la sohbetimde şunu demişti; Bir leyleğin yuvasının karşısına bina inşa edersen leylek orayı terk eder ve daha da gelmez. Çünkü mahremiyetlerine gerçekten düşkünlere. 3.köprü yolunda kesilen ağaçların ve ormanların nasıl tahribata uğradığının boyutunu görsellerle gösteriyorum. Leylekler köprünün çelik tellerinde yaşıyor!

Burada şunu söylemek istiyorum. Ast-üst ilişkisi dolayısıyla bu ülkede siyasiler bilim adamlarının üstü olduğu sürece, hekimlerin, mimarlarının söylediği dikkate alınmıyor siyasilerin dediği oluyor. Şehir planlama, mimarlık, kentsel tasarım gibi bilim alanlarında alınan kararların bilimsel verilere dayanması gerekiyor oysa astın üstü yönettiği biçimlerde ne yazık ki bilim ve emekçilerine istenen değer verilmiyor, dedikleri yapılmıyor. Örneğin; Ulaştırma Bakanı'nın oluruyla 3.köprü bağlantı yollarının imar planının çeliştiği için değiştiğini görüyoruz ve plansız yapılaşma karşımıza çıkıyor.

Örneğin; muhteşem doğa güzelliği olan Artvin-Cerrahtepe'de Havva Ana “Devlet Yok. Halk Vardır. Kimdir Devlet” deyip yeşil yol projesine karşı çıktı ve direnişin sembolü oldu. Bu karikatürle anlatılan betonlar Karadeniz'e paralel, Ege Denizine dik gidecek. Gelecek nesillerin yaşam hakkı ve sağlıklı çevre hakkı bir şekilde ellerinden alınıyor.

Biz mimarlar bir takım yapıların yapılmasıyla hayatımızı idame ettirip, para kazanıp, mesleğimizi icra ediyoruz. Meslek Odası olarak bir takım yapılacak projelere karşı çıkıyoruz. Çünkü yapılması gereken bazı uygulamalara mesleki etiğimiz nedeniyle karşı çıkıyoruz. Bunu Cerrahtepe'de, 3.Köprüde, 3.Havaalanında, Cumhurbaşkanlığı Sarayında gördük ve görüyoruz. Yerelde Körfezde yapılması planlanan deniz doldurularak yapılacak projenin ne kadar fazla canlıyı etkileyip inşaat yapılacağını gösteriyor.

Bu konuda çok fazla örnek var ne yazık ki.

Son olarak Türkiye'de ve Dünya'da gösterilen hassasiyetlerimiz var. Bir takım canlılarla birlikte yaşamayı sağlayan kuş evi projelerini de görüyoruz. Bunu mimari yaklaşımla değil de, doğa ve yaşam mekânı sevgisi olarak görüyorum.

Ufuk Işık imzasıyla yayınlanan bir sosyal medya alıntısı;

Köpek havlayacak,

Kedi miyavlayacak,

Kuşlar ötecek,

Dalgalar kıyıları dövecek,

Fırtına pencerelere vuracak,

Gök gürleyecek,

Bunlar doğal seslerdir.

Doğal olmayan insan kaynaklı gürültülerden rahatsız olmayıp bunu kanıksamaktır.

Hepimizin bildiği üzere son olarak **EKO-EGO** ayrımı var;

EKO = Diğer canlılarla eşit olmayı, onlara saygı göstermeyi, korumayı ve özünde iyi olmayı önerirken ,

EGO = Tepede olup, hükmetmeyi öneriyor.

Bunun ikisi arası arasında tercih yapmak bizim elimizde!

4. Oturum

Teknik Bakış

Oturum Başkanı:
Gökhan ÖZDEM

Doç.Dr. Ebru YALÇIN

Uludağ Üniversitesi
Veteriner Fakültesi

BARINAK VE GEÇİCİ BAKIM EVİ STANDARTLARI VE SOSYAL YAŞAM

Doğru barınak/geçici bakımevi tasarımı için her şeyden önce içinde yaşayacak hayvanların refahı düşünülmelidir. Her hayvana uygun gıda ve su sağlanmalı, normal davranış kalıplarını sergileyebileceği bir ortam oluşturulmalı, diğer hayvanlarla iletişim kurmasına izin verilmeli, gereksiz ağrı, acı ve ızdırap çektilmemelidir. Bu kriterler sağlanmadan doğru bir barınak tasarımından söz edilemez. Doğru bir barınak geçici bakımevi tasarımında yapısal standartlar, iç dizayn ve ekipman standartları ve kasef standartlarına uyulmalıdır.

Yapısal standartlar,

Barınak/geçici bakımevi hava koşullarına dayanıklı dört duvarı kapalı olmalı ve mümkünse ses yalıtımı yapılmalıdır. Hayvanlar, kendilerine ya da diğer hayvanlara zarar vermeyecek şekilde güvenli olmalıdır.

Dışarıdan hayvan ya da yetkisiz kişilerin girmemeli, atlama ve kaçmayı önleyici sistem bulunmalıdır.

İç dizayn ve ekipman standartları,

Barınağın/geçici bakımevinin içi kolay temizlenebilir olmalı ve nemli kalmamalı, kafeslerde sivri ve yaralanmaya yol açan bölümler bulunmamalıdır. Işıklandırma, hava sirkülasyonu, ısıtma, soğutma tertibatı olmalıdır.

Hayvanların her zaman ulaşabileceği içilebilir, temiz ve taze su bulunmalıdır. Barınağın temizlik malzemeleri tam ve temiz olmalıdır. Kafesler temizlenirken köpekler kesinlikle dışarı çıkartılmalı, üzerine su sıkılmamalıdır, bu konu çalışanlara sık sık hatırlatılmalıdır.

Barınaklardaki gürültü 100 desibeli geçmemelidir. Gürültü, kortizol düzeyini yükselterek immüsupresyona, insülin direncine, kardiovasküler hastalıklara ve intestinal problemlere yol açabilir. Köpekler, insanlardan 4 kat daha iyi duyabilir bu yüzden kafes kapılarının gıcırdamaması için önlemler alınmalıdır. Yanlış gruplama sonucu aşırı havlama medikal ve davranışsal sorunlara yol açabilir. Kedilerin gürültüye köpeklere göre daha duyarlı olduğu unutulmamalıdır.

Kafes standartları,

Tüm kafesler, sıcak, soğuk ve rüzgardan korunaklı olmalı ve hayvan kendini güvende hissetmelidir.

Yem ve su, tuvaletten uzak olmalıdır.

Kafes içinde asla bağlı tutulmamalıdır.

Hayvanların davranışlarını anlayabilmek için, öncelikle onların normal davranışlarını bilmemiz gereklidir. Kulak ve kuyruklarını tutuş biçimleri, baş ve beden hareketleri ve tüylerin kabartılma durumu beden dilinin yorumlanmasına yardımcıdır. Barınak veteriner hekimleri bu bilgileri tüm personel ile paylaşmalı ve stresin belirtilerini öğretmelidir. Stres, kedi ve köpeklerde tanımlanmalıdır. Köpeklerde yalanmanın ve esnemenin artması, kulakları aşağıda tutma, solunumun hızlanması, yavaş hareket etme, sürekli etrafı kontrol etme, verilen gıdayı reddetme ve kendi etrafında dönme stresin belirtisidir.

Barınakta sosyal bir kargaşa varsa, hayvanlarda sürekli saklanma eğilimi görülüyorsa ve diğer hayvanlara düşmanca davranıyorsa, agresyon ve stereotipik davranışlar gözleniyorsa stres yaratan bir durum olabilir. Kedilerde aşırı yalanma, azalmış aktivite ve normal davranışların engellenmesi, agresyon, korku, kaçma davranışı, kuyruk kovalama gibi kendini yaralama, negatif mental durumu yansıtan anormal davranışlardır.

Barınaklardaki stres nedenleri,

- Yakalama ve barınağa getirme
- Alışık olduğu çevreden ayrılma
- Yeni ses ve kokulara adapte olma zorluğu
- Kapatılma
- Sıkıntı, izolasyon
- Sosyal yoksunluk
- Tanıdık olmayan insanlar ve müdahaleleri

Barınağa bırakılan ya da sokaktan toplanan köpekler yeni bir çevreye girdiklerinde strese maruz kalmakta ve hipotalamus-hipofiz-adrenal sistem (HPA) uyarılmaktadır. Stres düzeyini belirlemek için bazı davranış testleri ile serum ya da idrar kortizol seviyeleri ölçülmektedir. Barınağa alındıktan sonraki ilk 9 gün içerisinde kortizolün yüksek seviyede olduğu bulunmuştur. Stres, immun sistemi zayıflatması, hastalıkların ortaya çıkışını kolaylaştırması, taşıyıcı hayvanların enfeksiyon etkenlerini ya da parazitleri saçılımını arttırması, kavga ve ısırılma vakalarına yol açması açısından olumsuz sonuçlar yaratacağından önlenmelidir. Barınağa bırakılan ya da sokağa terkedilen köpeklerin çoğunun davranış bozuklukları nedeni ile bırakıldığı düşünüldüğünde stres durumu daha da kötüleştirir. İşitsel, kokusal zenginleştirme ve insan teması stresi azalttığı üzerinde durulmaktadır. Bir çalışmada, işitsel zenginleştirme olarak kullanılan insan sesi, klasik müzik, heavy metal ve pop müzik gibi 4 farklı ses stimulanın etkileri araştırılmış ve klasik müziğin havlamayı azalttığı ve dinlenme süresini arttırdığı bulunmuştur.

Başka bir çalışmada da günde yarım saat boyunca insanlarla oynayan ve iletişim kuran köpeklerin kortizol seviyelerinde, iletişimi olmayan gruba göre daha düşük seviyede bulunmuştur. Barınaklar, imkanları ölçüsünde en azından barınağa ilk kabul noktalarında kokusal zenginleştirme için kedi feromonları ve özel bitkisel karışımlar kullanabilirler.

Barınaklardaki köpekler, uygun şekilde gruplandırılmalıdır, doğru gruplandırmamak gereksiz kavga ve sürekli havlamalara neden olacağı unutulmamalıdır. Kediler, uzun süre kafesin içinde tutulmamalı, taşıma kafesleri yere konulmamalıdır. Kafesin içinde yem-su, kum kabı ve dinlenme alanı birbirinden ayrı olmalı ve bir üçgen oluşturacak şekilde yerleştirilmelidir. Kafes içinde vertikal ve yüksek alanlar oluşturulması stresi minimize edecektir. Kedi ve köpeklerin iştah ve aktivite düzeylerinin iyi olması, sosyal iletişim kurmaları, kendini temizlemeleri, oyun oynamaları ve huzurlu uyumaları rahatlığın belirtileridir.

Barınak hekimlerinin medikal problemler ve kısırlaştırma ile birlikte, davranış problemlerini de çözmeye çalışmaları ve barınaklarda davranış modifikasyon teknikleri uygulamaları ile barınaklarda yaşayan köpeklerde davranış problemleri oluşmaması, sahiplendirilen köpeklerin davranış problemleri nedeni ile tekrar barınağa geri dönme oranlarını azaltacağı düşünülmektedir.

Barınaklar, gerek ziyaret, gerekse sahiplenme için birçok insanın ilgisini çekmektedir. Barınakta halkla ilk temas noktaları genelde telefona cevap veren personeldir ve ilk izlenim önemli olduğundan bu insanların sabırlı ve sakin mizaçlı insanlar arasından seçilmelidir. Barınak arandığında konuşmaların kayda alındığı uyarısı karşı tarafa bildirilmelidir.

Barınağa ilk kabul için muhakkak bir prosedür belirlenmelidir. Farklı zamanlarda farklı kararlar alınması personeli yoracak ve zor duruma düşürecektir. Kişiye özel hizmet kargaşaya neden olduğundan, her ziyaretçiye aynı haklar sağlanmalı, aynı kısıtlamalar getirilmelidir. Çözülmemeyen durumlarda personel, problemi kime devredeceğini bilmelidir. Veteriner hekim, personel ile toplantı yaparak farklı durumlar için farklı senaryolar tartışılmalıdır. Verilecek hizmetle ilgili bir planlama yapılmalı, tüm personel aynı bilgiyi vermelidir. Çelişkili ya da gizli ifadeler sorun yaratacaktır. Toplanan kedi ve köpekler hakkında bilgi verilip verilmeyeceğine karar verilmelidir.

Ziyaretçilerin, barınağı ziyaret saatleri belirlenmeli ve tüm personel tarafından uygulanmalıdır. Beslenme saatlerinde kedi ve köpekler arasında kavga çıkma ihtimaline karşı ziyaret saatleri içerisinde besleme yapılmamalıdır. Ziyaretçilerin kavgaya şahit olmaları hoş olmayacaktır. Çocuk grubu ziyaretlerinde çocuklara gösterilecek bölümler önceden belirlenmelidir. Ziyaretçilerle özel bir personel ilgileneneye eğitimi tamamlanmalıdır.

Barınaklarda, hayvan koruma ve sahiplendirme çalışmalarında amaç, kamuoyu oluşturmak, bilinçlendirmek ve farkındalık kazandırmak olmalıdır. Barınaklara dikkat çekebilmek için yazılı ve görsel basın uygun şekilde kullanılabilir. İnsanları bilinçlendirmek için Tübitak Projeleri (Bilim ve Toplum) ve sivil toplum kuruluşları ile ortak projeler yapılmalıdır. Okullarda düzenli seminerler, barınaklara okul gezileri ve Hayvanları Koruma Haftası'nda büyük toplantılar düzenlenerek kamuoyunun ilgisi çekilmelidir. Ünlü isimler ve özel sektör ile işbirliği çalışmaları hayvanları koruma ve sahiplendirme konusunda barınaklara faydalı olabilir. Barınakların web sayfası tasarımları yapılmalı ve çalışmalar halka duyurularak hizmette şeffaflık sağlanabilir. Sosyal medyadan hizmetlerin tanıtımı, paylaşım platformları, TV programları, kamu spotları ve billboard afişleri, tanıtım, farkındalık ve bilinçlendirme için kullanılmalıdır.

Muhammed Nuri COŞKUN

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Veteriner İşleri Müdürü

Yerel Yönetimlerdeki Uygulamalar

Misyon : İnsan ve hayvan sağlığını iyileştirmek, refahını yükseltmek.

Vizyon : Hayvan sağlığı ve refahı kapsamında yenilikçi, öncü, lider kuruluş olmak.

Slogan : “Sokağa Uzanan Sevgi Eli”

Amaç : İnsan ve hayvan sağlığı ile refahının sürdürülebilir biçimde gelişmesine katkı sağlamak.

Hedef : Zoonoz hastalıklara karşı etkin mücadele verilmesine katkı sağlamak, toplumda hayvan sevgisi ve çevreye olan duyarlılığı geliştirmek, kurbanlık hayvan satış ve kesim hizmetleri kalitesini yükseltmek, İstanbul genelinde hayvancılığı desteklemek.

MÜDÜRLÜĞÜMÜZ HİZMETLERİNE KISA BAKIŞ

• Rehabilitasyon Hizmetleri

İstanbul ili Anadolu ve Avrupa Yakasında toplam 6 adet geçici bakımevi ile sahihsiz hayvanlara, hayvan hastanesiyle de sahipli hayvanlara yönelik rehabilitasyon işlemleri gerçekleştirilmektedir.

Sahipsiz hayvan rehabilitasyon hizmetleri kapsamında; ilgili mevzuat hükümleri uyarınca topla, aşıla, kısırlaştır, işaretle ve geri bırak sistemi uygulanmaktadır. Rehabilitasyon işlemleri sonucu sahiplendirilemeyen hayvanlar alındığı yere bırakılmaktadır. İBB Veteriner Hizmetleri Müdürlüğüne bağlı olarak Anadolu ve Avrupa Yakasında mesai saatleri sonrasında da hizmet vermek üzere 7/24 esasına göre nöbetçi ekipler bulunmaktadır. Rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesi kapsamında 2014 yılında Cebeci Sahipsiz Hayvan Geçici Bakımevi bünyesinde “Osteosentez Ünitesi” kurulmuştur.

2016 yılı itibariyle Cebeci Bakımevine ilave olarak Kısırkaya Sahipsiz Hayvan Geçici Bakımevi ve Bahçeli Yaşam Alanı biriminde de osteosentez operasyonları başlamıştır. Bu birimlerde il genelinde trafik kazası ve çeşitli travmalara maruz kalmış sahihsiz hayvanlara yönelik tedavi işlemleri gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda detaylı muayene ve radyografi sonrası tedaviler programlanmakta, operasyon öncesi ve operasyon sonrası bakımları gerçekleştirilmektedir.

• Hayvan Kayıt Sistemi (VETİSTANBUL)

Sahipli ve sahihsiz hayvanların 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununa göre kayıt altına alınmasının sağlanması amacıyla internet üzerinden hizmet veren online bir veri tabanımız bulunmaktadır. İlgili veri tabanı <http://vetistanbul.ibb.gov.tr/> internet adresinde hizmet vermektedir.

Rehabilitasyon işlemleri gerçekleştirilen tüm sahihsiz hayvanlar mikroçip ile kayıt altına alınmaktadır. Hayvanların genel özellikleri, fotoğrafları, tıbbi işlemleri ve rehabilitasyon geçmişleri ilgili bilgiler veri tabanına kaydedilmektedir.

VETİSTANBUL sistemi kamu kurum ve kuruluşları, özel veteriner muayenehaneleri ve pet hayvanı sahiplerine ücretsiz olarak hizmet vermektedir. Sahipsiz hayvanların yanı sıra sahipli hayvanların da ilgili sisteme kayıtları mümkündür. Mikroçip uygulamasının yanı sıra rehabilitasyona alınan hayvanlar, tattoo (dövme) ve küpe ile de işaretlenmektedir.

• Sahipsiz Hayvan Besleme Hizmetleri

İl genelinde belirlenmiş 199 noktada ekiplerimizce rutin besleme faaliyetleri yürütülmektedir.

- Denetim Hizmetleri

İBB Veteriner Hizmetleri Müdürlüğü ekipleri tarafından yürütülen denetim hizmetleri 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve hayvanların korunmasına dair uygulama yönetmeliği çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda özellikle hayvan refahı dikkate alınarak evcil hayvan satış yerleri ile adak-kurban satış ve kesim yerleri yıl boyunca rutin olarak denetlenmektedir.

- Eğitim Hizmetleri

İstanbul Valiliği Oluru ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile koordineli olarak ilkokul 3 ve 4'üncü sınıf öğrencilerine yönelik eğitim hizmetleri İBB Veteriner Hizmetleri Müdürlüğü Eğitim Birimi tarafından yürütülmektedir. Hayvan Sağlığı ve Sevgisi Eğitimi il genelindeki okullarda eğitim-öğretim dönemi boyunca programlı bir şekilde sürdürülmektedir.

Yetişkin eğitimleri kapsamında 5199 Sayılı Kanun gereğince Yerel Hayvan Koruma Görevlisi eğitimi verilmektedir. Bunun dışında meslek edindirme eğitimleri de düzenlenmektedir. İBB Gıda Tarım ve Hayvancılık Daire Başkanlığı Veteriner Hizmetleri Müdürlüğü, 1.Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyon Çalıştayı'nı 30 Mart 2016 tarihinde WOW İstanbul Hotel' de gerçekleştirmiştir. Başta İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmak üzere Marmara Bölgesi yerel yönetim temsilcileri, üniversite, ilgili bakanlıklardan konu ile ilgili akademisyen, yönetici ve veteriner hekimlerin katılımıyla çalıştay gerçekleştirilmiştir.

Çalıştay kapsamında sahipsiz hayvan rehabilitasyon hizmetleri konusunda mevcut durum analizi yapılması ve oluşturulacak vizyon ve eylem planının, konu ile ilgili tüm paydaşların ortak görüşleri doğrultusunda şekillendirilmesi amaçlanarak dört oturum şeklinde çalışma yapılmıştır. Oluşturulan çalışma gruplarında, aynı paydaş grubunun bir arada olmamasına dikkat edilmiş, gruplara farklı birim ve kurumlardan katılımcılar dağıtılarak konunun farklı bakış açılarıyla ele alınması sağlanmıştır.

Çalıştay oturumlarında uygulanan çalışma teknikleri ve konuları şöyledir:

1.Oturum – Çevresel Analiz, Değişimler ve Trendler (Beyin Fırtınası Tekniği)

- Dünyada ve Türkiye'de sahipsiz hayvan rehabilitasyonu ile ilgili neler yapılmaktadır?
- Gelişmeler ve değişimler nelerdir? konuları çalışılmıştır.

2.Oturum – Mevcut Durum Analizi (PEST Analiz Tekniği)

- Sahipsiz hayvan rehabilitasyonu ile ilgili yapılan çalışmaların; politik, ekonomik, sosyo-kültürel, teknolojik etkenler ışığında incelenmesi konuları çalışılmıştır.

3.Oturum – Sorun Analizi (Balık Kılçığı Diyagram Tekniği)

- Sahipsiz hayvan rehabilitasyonunda karşılaşılan sorunların alt nedenleri ile birlikte incelenmesi konuları çalışılmıştır.

4.Oturum – Çözüm Analizi (Gelecek Çemberler Tekniği)

- Sahipsiz hayvan rehabilitasyonunda karşılaşılan sorunlara, "5 Proje ile Çözüm Önerisi" geliştirerek, proje adımlarının belirlenmesi konuları çalışılmıştır.

Oturum çıktıları rapor haline getirilmiştir. Oluşan rapora göre kısa, orta ve uzun vadeli Eylem Planları şekillendirilmiştir.

Rapora göre özetle;

Kısa Vadeli Eylem Planı

- *Bilgi, İletişim ve Etkileşim Portalı;*

Sahipsiz hayvanlarla ilgili mevcut sorunların yazılı, görsel ve sosyal medya aracılığıyla geniş kitlelere anlatılması sonucu toplum bilincinin artırılması gerekmektedir.

- *Yasal Taslağın Hazırlanması;*

Sahipsiz hayvanlarla ilgili tüm kuruluşların oluşturacağı ortak bir çalışma grubuyla yeni bir yasa metni yazılmalıdır. Yeni yasa net ifadelerle yetki ve sorumlulukları belirleyen ve tüm ihtiyaçlara cevap verici özellikte olmalıdır. Yeni yasayla sahipsiz hayvanlarla ilgili tüm çalışmaların koordinatör bir kurum eliyle yürütülmesi sağlanmalıdır.

Orta Vadeli Eylem Planı

- *Hayvan Popülasyonunun Sayımı ve Kayıt Altına Alınması;*

Yapılacak çalışmalara temel oluşturması amacıyla tüm sahipli ve sahipsiz hayvanların sayılarak kayıt altına alınması gerekmektedir. Hayvanların genel özellikleri, sağlık kayıtları ve coğrafi konumları dijital ortamda kayıt altına alınarak kuvvetli bir veri tabanı oluşturulmalıdır.

- *Eğitim Faaliyetlerinin Arttırılması;*

Hayvanlara kötü muamelelerin önlenmesi, sahipli hayvan sayısının arttırılması ve hayvanların kontrollü olarak şehir hayatı içinde yer almaları amacıyla okul öncesi dönemden başlayacak şekilde eğitimler yaygınlaştırılmalıdır. Hayvan sevgisi ve bakımı gibi konuların yer alacağı eğitim içeriklerinin eğitim kurumları ile beraber hazırlanarak ilgili bakanlık gündemine alınması sağlanmalıdır.

Uzun Vadeli Eylem Planı

Sahipsiz hayvan popülasyonunun kontrolü ve sorunların etkin yönetimi planlanmalıdır. Kontrolsüz üremenin önüne geçmek için yapılan kısırlaştırma işlemleri ve sahipli hayvan sayısının arttırılması gibi çalışmalarla bu planın gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Sinan OKÇUOĞLU

İzmir Büyükşehir Belediyesi

Çevresel Yaşam Kalitesi Yüksek Bir Kent Yaratmak

Kesinleşmiş bir tanıımı olmamakla birlikte “yaşam kalitesi” kavramı: Bireylerin veya toplumların genel refah seviyesini ve bu refaha ulaşılabilirliğini ifade eder.

- Uluslararası kalkınma
- Sağlık
- Siyaset
- İstihdam alanları,

Yaşam kalitesine etki eden somut faktörlerdir. Ülkemizin zaman içinde dünyaya paralel olarak kalkınmasıyla birlikte, siyaset güncellenmiş, politikacıların aldığı kararlar doğrultusunda hayvan hakları için mevzuat hazırlanmış, sağlık hizmetlerine somut yaklaşım yöntemleri değişmiştir. Sokak hayvanları konusu yaşam kalitesine etki eden somut faktörlerin hepsiyle direk ilişkilidir.

Geçmişte sokak hayvanları ile ilgili olarak yerel yönetimler sadece itlaf ekipleri bulundururken, günümüzde “Veteriner İşleri” adı altında birimler ve ekipler kurulmuştur. Hemen hemen tüm yerel yönetimler benzeri birimlere sahiptir.

Siyasi erklerin aldığı kararlar doğrultusunda mevzuatlar hazırlanmış, ekonomik kalkınma ile birlikte sokak hayvanları için maddi imkanlar ve yeni istihdam alanları yaratılmış, sağlık konusunda ise veteriner koruyucu hekimlik uygulamaları daha da ön

plana çıkmıştır. Genel olarak; tüm yerel yönetimler sokak hayvanlarının çoğalmasının önlenmesine yönelik insancıl yöntemlerle kısırlaştırma, işaretleme, aşılama ve paraziter ilaçlama yapmaktadır. Bu uygulamaların; genel sağlık sorunlarına içerisinde özellikle kuduz hastalığı ve kist hidatik yönünden olumlu katkılar sunduğu kesindir. Ancak bunların dışında leptospiroz, campylobacteriosis gibi bakteriyel, lyme gibi ektoparaziter, toksocara gibi endoparaziter, sporotrichosis - dermatophytosis gibi mantarlardan kaynaklı zoonoz hastalıklar da mevcuttur. Bu zoonozlar; immun sistemi suprese eden durumlarda daha fazla vücut bulmakta ve kontaminasyon riskini arttırmaktadır. İşte sokakta, müşkül durumda olan hayvanlar bu tür rahatsızlıklar için ideal hedefler oluşturmaktadır. Yerel yönetimler olarak genel rehabilitasyon hizmetlerimiz bu tür zoonozlara karşı ise etkisiz kalmaktadır. Hem halk sağlığı açısından risk oluşturmamasını önlemek, hem de hayvan haklarına uygun bir hizmetin yürütülebilmesi için yerel yönetimlerin bu konuya eğilmesi şart olmuştur. Bu hizmetin ülke çapında bir standartı yoktur. Hizmeti vermeye çalışan yerel yönetimler, bölgesel ve ekonomik koşulları doğrultusunda hizmetin standartını belirlemektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi olarak bizde bu hizmeti verme kararı aldık.

ACİL MÜDAHALE EKİBİ

Hizmete başlamadan önce ki durumun panoraması;

İhtiyaç sahibi hayvanlar sokaklarda sürünür vaziyette, hasta ve bitap düşmüş olurdu. Yerel yönetimler yeterince ilgilenemez, sadece bakımevine almakla yetinirdi. Bu görüntüler AB kapısındaki Çağdaş Türkiye imajına ters, insani olmayan görüntülerdi. Çaresiz kalan hayvan severler, büyük masraflar ile özel kliniklerden yardım talep eder, ancak bir noktadan sonra ödeme imkansızlıkları yüzünden ilişkileri bozulurdu. Kamu Hekimleri her ne kadar yardımcı olmak istese de teknik altyapısı olmayan muayenehanelerde ellerinden bir şey gelmezdi. Oysaki 5199 sayılı kanun bu durumun tersini öngörüyor, STK lar bu konuda talepler dile getiriyordu. Durum hal böyle iken yerel yönetimlerde görev yapan veteriner hekimler; hayvan severlerle karşı karşıya geliyor, bütün bu olumsuzluklara katlanmak zorunda kalıyordu. Bu olumsuzluklar ve gayri insani vaziyetin bertarafı artık şart olmuştu. Veteriner İşleri Şube Müdürlüğü olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesinin çevresel yaşam kalitesini yükseltme stratejik planları doğrultusunda bu hizmeti vermeye yönelik çalışmalarımızı başlattık.

Durum Analizi: 2010

Belediyelerimiz içinde buna benzer hizmet sunanlar var mı? Bu hizmeti sunacak olursak ne tür vakalarla karşılaşacağız? Mevcut yapımız itibari ile nelere müdahale edebileceğiz? Diğer vakalara yardımcı olabilmek için nelere ihtiyaçlarımız var? Personel durumumuz nedir? Yapılması gereken tadilat ve düzenlemeler var mı? Bu sorulara cevap bulmadan üstün körü bir hizmete dalmak hezimet yaratacağından projemizi oluşturup çalışmaya başladık.

Merkez belediyeler içerisinde 2 adet belediyenin ambulans hizmeti, 5 adet ilçenin bakımevinin olduğu, bunların dışında 5 adet ilçe belediyenin hekimin olduğu ve kısıtlı imkanlarla hizmet vermeye çalıştığını, ayrıca 3 belediyenin hekimin dahi olmadığını ve tüm ilçe belediyeler içinde sadece 1 tanesinin hastaneye yakın hizmet sunduğunu belirledik.

Karşılaşacağımız muhtemel vakaları araştırdık;

Extremite kırıkları, kalça kırıkları ve displazileri, çene ve kafa bölgesi kırık ve travmaları, yumuşak doku travmaları, omurga problemleri, thorax bölgesi travmaları, deri , göz ve kulak rahatsızlıkları, ürogenital rahatsızlıklar ve nadiren batin içi rahatsızlıklar. Bunların dışında apse, flegmon ve hiperplaziler ile enfeksiyonlar ve toksikasyonlar en sık karşılaşacağımızı tahmin ettiğimiz vakalar olarak belirlendi. Ekipman, yer ve gerekli personel desteği sağlandığı taktir de müdahale edebileceğimiz vakaların genel sınıflandırmasını yaptık. Extremite kırıkları, mandibula kırıkları, herniler, tümörler, toksikasyonlar, kısmen dahili rahatsızlıklar, ürogenital sistem rahatsızlıkları, deri rahatsızlıkları, yumuşak doku rahatsızlıkları, displaziler ve batin içi rahatsızlıklar. Bunlar karşılaşacağımızı umduğumuz vakaların %75'ini oluşturuyor.

Diğer Vakalar;

Kalça kırıkları için kafes istirahati, bulaşıcı hastalıklar ve kafatasının kronikleşen rahatsızlıkları için uygulama yönetmeliği madde 7/e, omurga, thorax travmalı ve diyafram

fitikleri için bilgi beceri ve ekipmanın artırılması yönünde adımlar atmak, diğer konu hakkında uzmanlardan destek almak planlanmıştır.

Hizmeti Vermek İçin İhtiyaçlarımız:

Mevcut olanlar; röntgen cihazı, USG, termik sterilizatör, hayvan zapt-ı rapt ekipmanları.

Mevcut ancak yetersiz olanlar; operasyon ünitesi, pre/post operatif bakım üniteleri ,mini ortopedi seti, ameliyat seti, manuel x-ray banyo düzeneği, hayvan nakil aracı.

Mevcut olmayan ihtiyaçlar; Biyokimya analizörü, hemogram, mikroskop, inhalasyon anestezi cihazı, hasta başı monitörü, elektro koter, infüzyon cihazı, buharlı sterilizatör, acil müdahale aracı, eğitim.

Hizmetin 24 saat üzerinden devamlılığı için belirlenen personel ihtiyacı; 5 hekim 5 şöför, 4 veteriner sağlık teknikeri, 4 kayıt elemanı, 27 bakıcı ve yardımcı personel.

Yapılan tadilat ve düzenlemeler:

Mevcut post operatif bakım ünitesi toplam 8 adetten yapılan tadilat ve düzenlemelerle 67 kedi,16 köpek ve 4 adet yenidoğan ünitesine çıkartıldı. Koşulları uygun olan Seyrek Bakım evimiz bu hizmete tahsis edildi, belgelendirme prosedürü oluşturuldu, bunların dışında mevcut hatlarımızdan biri iletişim için ayrıldı, mevcut personelin görevlendirilmesi ve belgelendirilmesi yapıldı, eksik olan personelin kurum bünyesine alınması sağlandı.

İŞLEYİŞ

Mevcut tel hattımızı arayan vatandaşlar, yardıma ihtiyacı olan hayvanın durumu hakkında bilgi verip lokalizasyonunu belirtmesiyle süreç başlıyor. İhbar kayıt formunu dolduran kayıt görevlisi personel acil müdahale ekibine bildirim yapar. Durumun aciliyetine ve lokalizasyona göre veteriner sağlık teknikeri, yardımcı personel ve şöfürden oluşan Acil Müdahale Ekibi bölgeye intikal ederek sokak hayvanına ulaşır. Gerekli görüldüğü takdirde sorumlu hekimle vaka yerinden iletişime geçilerek doğru yaklaşım konusunda yönlendirme yapılır. Küçük hayvan polikliniğine getirilen hastanın ilk muayene ve müdahalesi yapılarak durumu stabil hale getirilmeye çalışılır. Gerekli olduğu takdirde hemogram, kan ve idrar biyokimya testleri, radyoloji tetkikleri ve usg görüntüleme tetkikleri uygulanır. Bu aşamadan sonra izlenecek tedavi veya operasyon prosedürüne göre küçük hayvan polikliniğinde kalmasına veya Seyrek bakım evine sevkine karar verilir. Her iki birimde gerek operasyonel gerek medikal tedavi prosedürü izlenerek hayvanın sokakta kendi başına yaşayabilir hale getirilmesi için çaba gösterilir. Bu çabalar başarılı olduğu takdirde standart rehabilitasyon işlemleri uygulanır. Kısırlaştırılıp, aşılanan ve işaretlenen sokak hayvanları alındıkları ortama geri bırakılır.

İSTATİSTİK

2015 yılı içinde 12755 sokak hayvanına müdahale edildi. 3618 hayvana cerrahi girişimde bulunuldu. 3850 hayvan ex oldu. 641 hayvan vatandaş tarafından sahiplenildi. 220 vaka ilçe belediyelere teslim edildi. 123 hayvan sokakta yaşama şansı olmadığı için kendi bakımevlerimizde ikame ettiriliyor. 7921 hayvan iyileştikten sonra alındığı ortama tarafımızca geri bırakıldı.

“İZMİR’DE OLUNABİLİNECEK EN GÜZEL ŞEY; SOKAKTA HAYVAN OLMAKTIR.”

Prof.Dr. Alper BARAN

İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi

Sokak Hayvanları Popülasyonunun Kontrolünde Hayvan Refahı İçin Erkek Kedi Ve Köpeklerde Cerrahi Olmayan Kısırlaştırma Tekniklerinin Kullanılması

Günümüzde hızla artan kontrolsüz kedi ve köpek nüfusu, başta büyük şehirler olmak üzere bütün dünyada hayvan refahını etkileyen önemli bir problemdir. Sağlık kontrolleri veteriner hekimler tarafından düzenli olarak yapılamayan ve aşılammamış bu pet popülasyonu hem insan hem de hayvan sağlığı ve refahı açısından büyük bir sıkıntı yaşatmaktadır. Aynı zamanda başıboş ve kontrolsüz olarak üreyen kedi ve köpekler birbirleri arasında da hastalıkların daha hızlı yayılmasını sağlamaktadırlar. Yapılan kurumsal (Yerel yönetimler, Bakanlık vb.) çalışmalar, projeler ve hayvan sever örgütlerin çabaları yetersiz kalmaktadır. Kontrolsüz üreme engellenmediği sürece uygulanan tüm metotlar son derece yetersiz kalmakta, kurumsal (Yerel yönetimler.) düzeyde yürütülen projelerdeki erkek ve dişiye uygulanan cerrahi kısırlaştırma metotları (Yumurtalıkların ve testislerin alınması.) veteriner hekim, ekipman, ilaç, deneyimli personel ve maddi imkan gerektirmektedir. Ülkemizde yaygın olarak kullanılan cerrahi kısırlaştırma operasyonları esnasında birçok hayvan post-operatif bakım sırasında oluşan enfeksiyonlar nedeniyle ölmektedir. Üreme erkek (sperm) ve dişi gamet (Oosit) hücrelerinin döllenmesiyle gelişen embriyodan yavru oluşmaktadır. Yıllardır ülkemizde ve tüm dünyada hem erkek hem de dişi hayvan cerrahi yöntemle kısırlaştırılarak sokak hayvanlarının üremesi durdurulmaya çalışılmıştır. Halbuki üremenin en önemli halkalarından biri olan erkek köpeğin tek bir enjeksiyonla cerrahi olmayan bir yöntemle sperm üretiminin durdurulmasıyla bu işlem acısız ve dişinin üreme organının çıkarılmasına gerek kalmadan yapılabilmesi mümkündür.

Bu nedenle tüm dünyada hayvan severler ve veteriner hekimler sokak hayvanlarının refahını artırmada önemli bir rol oynayacağı düşünülen cerrahi olmayan yollarla testis içi kimyasal enjeksiyon tekniklerinin geliştirilmesine çalışmışlar ve en insancıl metodu aramışlardır. Tüm dünyada hayvan sever kuruluşlar tarafından desteklenen bu yöntemler tek bir uygulama ile kısa zamanda çok sayıda erkek kedi ve köpeğe ve çok az maddi kaynağa ihtiyaç göstermesi nedeniyle gelecekte cerrahi yolla kısırlaştırmaya güçlü bir alternatif olacağı öngörülmektedir. Şu anda İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dölerme ve Suni Tohumlama Anabilim Dalında bu konuda Türkiye’de ilk kez erkek kedilerde testis içine kimyasal enjeksiyon uygulanarak kısırlaştırma başarıyla gerçekleştirilmiş ve Amerika Birleşik Devletlerde 2010 ve 2013 yıllarında düzenlenen iki farklı kongrelerde sunulmuştur. Erkek köpek ve kedilerde testis içi kimyasal enjeksiyon yöntemi ile kısırlaştırmada kullanılan kimyasal maddeler testis içerisine enjekte edilmekte ve erkek hayvanlarda uygulama sonrası azoospermi (sperm üretimini durması) gelişerek infertilite oluşmaktadır. Uygulama veteriner hekim tarafından bir gün süren temel ve uygulamalı bir eğitimin ardından rahatlıkla yapılabilir.

Testis içi kimyasal enjeksiyon sokakta yaşayan erkek köpek ya da kedinin yaşamını sürdürdüğü ortamda ve mobil gezici kliniklerle de pratikte yapılması mümkündür. Erkek köpeklerde kısa süreli bir sedasyon (Sakinleştirme.) yeterli iken, erkek kedilerde genel anestezi yapılmakta ve sonrasında 10 dakika içerisinde her iki testise enjeksiyon işlemi yapılabilmektedir. Ardından mikroçip yerleştirilerek ya da dövme (Tattoo.) uygulaması yapılarak bu işlemin yapıldığına dair işaretleme işlemi yapılmaktadır. Hayvanlar hemen uyandırılarak yürüyerek klinikten çıkmakta, aseptik koşullarda yapıldığı için herhangi bir antibiyotik ve testisin sinirsel yapısı itibarıyla herhangi bir ağrı kesici yapmaya gerek kalmadan bulunduğu yerdeki hayatına devam edebilmektedir. Böylelikle bulunduğu ortamdan uzaklaşmayan erkek kedi ya da köpek ortam stresine girmemektedir. Aynı zamanda bu uygulama ile hiçbir hayvan barınaklara götürülmemekte ve taşınması sırasında ve cerrahi operasyon yapılmışsa sonrasında oluşan stres, enfeksiyon ve ağrı gibi hayvan refahını etkileyen olumsuzluklar ortadan kaldırılmaktadır.

Uygulamasının Yapılışı:

Erkek kedilerde tüm skrotal bölge kıldan arındırılıp dezenfeksiyonu yapılır. Erkek köpeklerde ise testislerde kıl olmadığı için skrotal deri yüzeyinin dezenfeksiyonu yeterli olmaktadır. Erkek köpeklerde 22 gauge, kedilerde ise 27 gauge insülin iğnesiyle testis içerisine perkutan olarak girilerek kimyasal madde her bir testis içerisine tek doz enjekte edilmektedir. Enjektörle testisin kaudal ucundan iğne içeriye doğru sokulmakta ve diğer uca doğru yavaşça ilerletildikten sonra doku arasına homojen bir enjeksiyon gerçekleştirilmektedir. Kimyasal kısırlaştırma amacıyla FDA tarafından Birleşik Devletlerde onay alan Zeuterin® (Ark Sciences, New York, USA) adlı solüsyon erkek köpeklerde kullanılmaktadır. İçerisinde 0,2 M çinko arjinin ile nötralize edilmiş çinko glukonat bulunmaktadır. Enjeksiyonlar her yaştan köpekler için her bir testis için ayrı ayrı kumpas ile ölçü alınıp, verilecek çinko glukonat solüsyonun miktarı testis büyüklüğüne uygun olarak hesaplanmaktadır. Kimyasal enjeksiyon her bir testisin dorso-cranial'ine enjekte edilmektedir. İntra testiküler enjeksiyonla yapılan kısırlaştırmada sadece enjeksiyon bölgesinde görülen yan etkiler 270 erkek köpekte %1,1 olarak saptanmıştır.

Çalışmalarda enjeksiyonlar sonrası oluşan herhangi bir rahatsızlık rapor edilmemiştir. Enjeksiyonları takip eden 24 saat içinde oluşan testis çapındaki geçici artış ve şişme bir ya da iki hafta sürmüştür. Ayrıca, testis içi kimyasa enjeksiyon, cerrahi yolla kısırlaştırmada olduğu gibi gonadlardan salgılanan bir steroid olan testosteronu ortadan kaldırmamaktadır. Enjeksiyon sonrası mevcut sperm rezervlerinin testiste (cauda epididimis) halen mevcut olmasından dolayı, erkek köpeğin tamamen kısır hale gelmesi bir ay kadar bir sürede gerçekleşmektedir. Erkek kedilerde testis içi kalsiyum klorür enjeksiyonu ile kimyasal kısırlaştırma Türkiye'de ilk kez tarafımızdan gerçekleştirilmiştir. Her bir testisin içerisine belli bir konsantrasyonda 0,2 ml kalsiyum klorür solüsyonu verilmiş ve uygulanan erkek kedilerde ejakülatta bir ay sonra hiç spermatozoa'ya rastlanmamıştır. Testis içi kalsiyum klorür enjeksiyonu sonrası testislerde 1-5 dakika içerisinde orta düzeyde bir şişlik gelişirken, bu belirtiler 3-4 hafta içerisinde kaybolmuştur. Bir ay sonra azoospermi (spermada spermin olmaması) gelişmiştir.

Uygulama öncesi dikkat edilmesi gereken noktalar:

- Erkek kedi ya da köpeklerin daha önce uygulamanın yapıp yapılmadığı hakkında rahatça tespiti açısından kulak küpesi, mikroçip ya da tattoo (dövme) ile işaretlenmesi oldukça önemlidir.
- Anestezi ve sedasyon açısından testis içi enjeksiyon öncesi hayvanın genel durumu (özellikle yaşlı hayvanlar için), akciğerleri stetoskopla dinlenmeli, ishal ve düşkün durumdaki hayvanlara iyileşmeden yapılmamalıdır.
- Anestezi ve sedasyon uygulanan erkek kedi ve köpeklerin testis içi kimyasal enjeksiyon sonrası, uygun ilaçlarla anesteziden uyandırılması ve kendilerine geldikten sonra bulundukları yere bırakılması diğer önemli bir husustur.

Testis içi kimyasal enjeksiyon ile kısırlaştırmanın avantajları:

- Her iki testise tek bir enjeksiyon ile sonuç alınan pratik yöntemdir.
- Sperm üreten hücrelerin kalıcı olarak kaybına neden olmaktadır.
- Hedef dokular (Testis içi) için güvenli, hedefte olmayan dokular için ise (Testosteron üreten Leydig hücreleri) herhangi bir zararlı yan etkileri yoktur.
- Metabolizma faaliyetlerini düzenleyen testosteron hormonu üretimine devam ettiği için hızla kilo almazlar.
- Erkek kedi ya da köpek için önemli görevlere sahip steroid bir hormon olan testosteron üreten testislerini kaybetmedikleri için alfa lider özelliklerini yitirmezler.
- Erkek kedilerde özellikle idrarla işaret bırakma ve erkek köpeklerde sinirlilik (Agresyon) gibi istenmeyen cinsel davranışlar azalmaktadır.
- Kimyasal enjeksiyonların formüle edilmeleri, uygulanacak sahaya taşınabilirlikleri ve depolanmaları çok kolaydır.
- Solüsyonların büyük ölçekli seri üretimi mümkündür.
- Ekonomik ve uygun maliyetlidirler.
- Bu konuda eğitim almış bir veteriner hekim tarafından uygulandığında yüksek başarı oranlarına sahiptir.
- Cerrahi yöntemlerin oluşturduğu enfeksiyon riski ve operasyon sonrası oluşan ağrı yoktur.
- Enjeksiyon uygulaması erkek köpeğin bulunduğu yerde yapılabilmesi mobil araçlarla mümkün olduğundan, hem büyükşehirlerdeki hayvan hareketini engellenerek hastalıklar önlenir, hem de yaşadığı bölgede kendisi ile ilgilenen insanlardan ayrılmamış olur.
- Barınaklarda çok sayıda hayvan barındırılması ve bunun getirdiği hastalıklı hayvanların birbirlerine hastalık bulaştırma riski, beslenme, bakım, şehir içi transfer, cerrahi kısırlaştırma operasyon malzeme giderlerinden tasarruf edilir.
- Genel anestezi riski bulunan yaşlı erkek köpeklerde sedasyon yeterli olacağından sağlık riski en aza indirilmiş olmaktadır.

Sonuçlar;

Gerek erkek gerekse dişi olsun hiçbir sokak hayvanının üreme organının herhangi bir sağlık problemi olmadığı sürece cerrahi bir yöntemle alınmaması en insancıl yaklaşımdır. Üremenin kontrol altına alınmasındaki en önemli strateji, bu hayvanların yaşadıkları ortamlarda rehabilite edilmesi ve bunun en acısız ve hızlı bir şekilde yapıldığı kontrol yöntemlerinin uygulanmasıdır. Şüphesiz üremenin yüzde yüz tamamen durdurulması mümkün değildir. Ancak, sunulan bu tedavi seçeneğinin basit ve kolay uygulanabilir oluşuyla, hayvan popülasyonlarına mobil gezici ekiplerle yerinde ve hızla ulaşılabilme imkânı sağlanacaktır. Bu sayede yerel ve Büyük Şehir Belediyelerinin bu hayvanları tekrar yakalama, barınaklarda barındırma, cerrahi operasyon ve tüm bunların getirdiği mali giderlerin azaltılması sağlanarak, büyük kentlerdeki sokak kedisi ve köpeklerinin insanlarla bir arada daha huzurlu yaşamaları mümkün olabilecektir. Hatta erkek kedi ve köpeklere testis içi kimyasal enjeksiyon uygulamasıyla, üreme zincirindeki erkek faktörü ortadan kalkacağından, artık dişi kedi ve köpeklerin cerrahi yöntemle kısırlaştırılmasına gerek kalmayabilecektir. Erkek hayvanlarda testis içi kimyasal enjeksiyon uygulamasının hızla yaygınlaşabilmesinde ise veteriner fakülteleri, veteriner hekim odaları, yerel yönetimler ve hayvan sever sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ile toplumu bilinçlendirmeleri oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

Gizem TEZ

**Ankara Üniversitesi
Veteriner Fakültesi**

Köpeklerde Üreme Kontrolü

1. Köpeklerde Temel Üreme Özellikleri

Dişi köpekler; mevsime bağlı olmayan monoöstrik, spontan ovulasyon gösteren, diğer evcil hayvan türlerine kıyasla daha uzun luteal evreye ve anöstrus dönemine sahip hayvanlardır (Concannon, 2011). Pubertaya erişme; yaş, ırk, beslenme, vücut büyüklüğü gibi faktörlere bağlı olarak 6-14 ay arasında değişmektedir (Evans ve Cole, 1931).

Gebelik süreleri ortalama 64 gün olup, bir batında yavru sayısı 1-10 arasında değişmektedir (Evans ve Cole, 1931). Erkeği kabul dönemi olan östrus evresi ortalama 9 gündür. İki östrus arasındaki geçen süre 5-12 ay arasında değişmekle beraber ortalama 7 aydır (Concannon, 2011). Erkek köpekler ise ortalama 6-10 aylık yaşta pubertaya erişmekte ve seksüel aktivite yıl boyunca devam etmektedir (Harrop, 1960). Fertil bir dişi ve bir erkek köpekten yılda ortalama 16 adet sağlıklı yavru köpek meydana gelmekte ve bu yavruların da üremesiyle 6 yılda bu sayı 67 bine ulaşmaktadır.

2. Kontrasepsiyonun Tanım ve Tarihçesi

Kontrasepsiyon, ovulasyon, fertilizasyon ve implantasyon süreçlerine cerrahi veya medikal yöntemlerle müdahale edilerek gebeliğin önlenmesi anlamına gelmektedir. Evcil hayvanlarda cerrahi kastrasyona dair arkeolojik kanıtlar neolitik çağın sonlarına (M.Ö. 7000-6000) kadar uzanmaktadır. Erkek köpeklerde cerrahi kastrasyon hakkındaki ilk belgeler, Antik Çin, Sibirya, Yunan ve Antik Roma kaynaklarından elde edilmiştir. Çağlar boyunca birçok yazar; köpeklerde üreme, yönetim ve sağlık konularında eserler vermiş, ancak köpeklerde kontrasepsiyon konusu bu eserlere uzun süre dahil olmamıştır (Purswell ve Jöchle, 2010). İlk kez, Master of Game isimli 1410 yılına ait bir kitapta, dişi köpeklerin doğum yapmalarının engellenmesi için kısırlaştırılması gerektiğinden bahsedilmiştir (Master of Game, MS. Digby 182, 1410). George Turberville, 1576 yılına ait avcılık sanatı ile ilgili bir eserinde, erkek ve dişi köpeklerde cerrahi sterilizasyondan bahsetmiş ancak derinlemesine açıklamamıştır (Turberville, Turberville's Book of Hunting, 1576). Ekonomi ile ilgili 1725 yılında yazılan bir sözlükte ise, dişi köpeklerin kısırlaştırılma yaşı olarak ilk doğumdan önceki dönem önerilmiştir (Bradley, Family Dictionary, 1725).

On beş ve on dokuzuncu yüzyıllar arasında kısırlaştırma/kastrasyonun daha çok çiftlik hayvanları ile ilgilenen kişiler tarafından gerçekleştirildiği, bununla birlikte bu kişilerin yetki belgelerinin olduğu görülmektedir. Hatta bu yetkililer, zaman içerisinde dernekleşerek kısırlaştırma/kastrasyon için bölgesel fiyat listeleri oluşturmuşlardır. 18. yüzyılın sonlarından itibaren ise modern veteriner hekimliğin ortaya çıkmasıyla, evcil hayvanların ve çiftlik hayvanlarının kısırlaştırılmasında daha insani yöntemler tercih edilmeye başlanmıştır (Purswell ve Jöchle, 2010). Veteriner hekimler, 1940-50 yıllarında; ilkel anestezipler, izleme ekipmanları ve cerrahi aletler kullanmaya başlamışlardır. Günümüzde kullanılan gelişmiş cerrahi aletlere kıyasla o yıllarda kullanılan ekipmanlar; özellikle genç hayvanlarda henüz tam gelişmemiş olan uterusu bulmak için yetersiz kaldığından ve anestezi yöntemleri yeterince güvenli olmadığından kısırlaştırma/kastrasyon yöntemlerine ilgi yeterli seviyeye ulaşamamıştır. Veteriner hekimlik, fiziksel güç gerektirmesi nedeniyle, o yıllarda genellikle erkeklerle yönelik bir meslek olarak kabul görmüştür. Ayrıca, inek ve at gibi çiftlik hayvanları ile ilgilenen bu hekimlerin ellerinin büyük olmasından dolayı küçük hayvanlarda cerrahi sterilizasyon yöntemleri yeterli seviyede yaygınlaşamamıştır. Ancak 1960'lı yıllarda meme tümörü görülme insidansının, kısırlaştırılmamış dişilerde, kısırlaştırılmışlara göre yüksek olduğunun belirlenmesini takiben, cerrahi sterilizasyona ilgi artmıştır. Böylece uzman veteriner hekimler, daha iyi ekipmanlar, daha güvenli anestezi yöntemleri ve uygulamalar geliştirerek kısırlaştırmanın yaygınlaşması konusunda başarı sağlamıştır (Hess, 2015).

Köpeklerde medikal kontrasepsiyon ilk olarak 1960'lı yıllarda kadınlarda oral tablet kullanımının (Maisel, 1965) yaygınlaşmasını takiben gerçekleştirilmiştir. Kırk yılı aşkın süre önce yayınlanan bir araştırmada, medikal kontrasepsiyonun hayvanlarda kullanıma uygun olduğu bildirilmiştir. Bununla birlikte birçok türde oral yolla steroid tedavilerinin pratik olmadığına anlaşılmıştır. İnsanlarda kontraseptif yaklaşımların geliştirilmesi çabaları sırasında, laboratuvar fareleri, kedi, inek ve primatlar gibi köpekler de kullanılmış, bu sayede köpekler için de farklı yöntemler geliştirilmiştir (Purswell ve Jöchle, 2010). Oral yolla ya da enjeksiyon tarzında uygulanan progestinler, köpeklerde östrus kontrolü amacıyla en fazla kullanılan medikal yöntem olmuştur. Yetmişli yılların sonuna dek, klormadinon asetat (CAP), delmadinon asetat (DMA), megestrol asetat (MGA) ve proligeston (PRO) gibi birçok farklı progestin çeşidi üretilip, köpeklerde kullanılmaya başlanmış ve bu yöntemin en uygun doz miktarı ve uygulama zamanlamaları araştırılmıştır (Purswell ve Jöchle, 2010).

Takip eden yıllarda progestinlere alternatif olarak, androjenler östrus baskılanması amacıyla kullanılmıştır. Son yıllarda ise hem erkeklerde hem de dişilerde, GnRH'nin üreme sisteminin başlıca hormonu olmasından dolayı, Gonadotropin salgılatıcı hormon (GnRH) analogları köpeklerde kontrasepsiyon amacıyla kullanılmaktadır. Gonadotropin salgılatıcı hormonun tüm memeli türlerinde benzer decapeptid yapısı ve aminoasit dizilimine sahip olması, bu yöntemin kullanım alanını daha da genişletmiştir. Bu yöntemlerin dışında günümüzde GnRH antagonistleri, aşı yaklaşımları, kimyasal sterilizanlar, gen silinmesi gibi birçok medikal kontrasepsiyon yöntemi geliştirilmiştir (Kutzler ve Wood, 2006). Köpeklerde kontrasepsiyon için köpeklerin kendi ihtiyaçlarının yanı sıra köpek sahipleri, hayvan hakları ve refahı ile ilgili organizasyonlar, köpek barınakları gibi yerel ve mahalli idareler ile bu gruplara hizmet veren veteriner hekimlerin gereksinim ve öncelikleri önemli farklılıklar göstermektedir. Örneğin; pek çok köpek sahibi için seksüel davranışların engellenmesi öncelikliken, sahihsiz köpekler için tamamen etkili ve kalıcı olması nedeniyle cerrahi sterilizasyon daha önemli olabilmektedir (ACCD, 2013).

3. Kontrasepsiyonun Hedef Kitlesi

Kontrasepsiyon uygulamaları için hedef kitle durumundaki toplam köpek varlığına popülasyon yönetimi perspektifinden bakıldığında köpekler davranış ve/veya lokasyon, diğer bir ifadeyle sınırlı veya serbest hareket etmeleri ile sahiplenilme durumlarına göre sınıflandırılabilir (Şekil 3.1). Uluslararası Evcil Hayvan Yönetim Koalisyonu (International Companion Animal Management Coalition) tarafından oluşturulan bu sınıflandırmada toplam köpek popülasyonunun sahipli ve sahihsiz şeklinde sınıflandırılarak alt gruplara ayrıldığı ancak bahsi geçen grupların stabil olmadığı ve gruplar arası geçişlerin söz konusu olduğu görülmektedir (ICAM, web sitesi).

3.1. Köpek Popülasyonları, Kısırlaştırma ve Kastrasyon Karar Dinamikleri

Yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'nde her yıl 30 milyona yakın kedi ve köpek doğumu gerçekleşmektedir. Bu sayı, her bir insan doğumu için yedi hayvan doğumu gerçekleştiğini göstermektedir. Artışın bu şekilde devam edeceği düşünüldüğünde, tüm evcil hayvanlar için yeterli sayıda ev bulunması mümkün olmayacaktır. Yapılan tahminler, doğan her on hayvandan yalnızca birinin kalıcı yuva bulabileceği yönündedir. Sahipli hayvanların %83'ünün kısırlaştırılmış/kastre edilmiş olduğu ABD'de 2006 yılında tahmini yıllık kedi ve köpek cerrahi sterilizasyonu boyutuna dair yapılan bir analizde, cerrahi operasyon sayısı 12,5 milyon olarak belirlenmiştir. Bu operasyonların yaklaşık 11 milyonunun özel veteriner hekimler tarafından, 1,5 milyonunun ise barınaklar tarafından evcil hayvanların yeniden sahiplendirilmesi veya toplum sosyal yardım amacıyla yapıldığı görülmüştür (Briggs, 2006).

Avrupa ülkelerinde ise kısırlaştırmaya bakış açıları değişkenlik göstermektedir. İsveç'te köpek sahiplerinin endişelendiği noktalarda İsveç halkı ve İsveçli yetkililer arasında geniş çaplı ve mutlak derecede sosyal sorumluluk bulunmaktadır. Köpek sahipleri yasalara uyma konusunda isteklidirler. Buna ek olarak köpeklere yapılan yüksek yatırım ve köpeklerin ev içindeki durumları, terk edilmek istenmedikleri anlamına gelmektedir. Her iki cinsiyet için, köpeklerin rutin kısırlaştırılması/kastre edilmesi bu ülkede pek yaygın değildir; kısırlaştırılan dişi köpek oranı %≤7 iken, kastre edilen erkek köpeklerin oranı %≤4'tür. Sonuç olarak İsveç'te kısırlaştırma politikaları teşvik edilmemektedir. Sahiplik sorumluluğunun üst düzeyde olması ve zorunlu tasma yasasının etkisinden dolayı hayvanların kontrolsüz doğum yapmalarını engellemek adına kısırlaştırılmaları/kastre edilmelerine gerek olmadığı belirtilmektedir (Tasker, 2008). Buna karşın bu ülkede pyometra insidensi %28'e erişmektedir (Egenvall ve ark., 2001).

İsviçre’de erkek köpeklerin %33’ü kastre edilmiş ve dişilerin %50’si kısırlaştırılmıştır. Kısıtlı köpek sahipliği ve zorunlu tasma yasaları köpeklerde istenmeyen çiftleşmeleri kontrol altına almaktadır. Ayrıca köpek sahipleri yasalar tarafından köpeklerinin kontrolsüz üremesini önlemek zorunda bırakılmışlardır. Kısırlaştırma/ Kastrasyon programlarının teşviki İsviçre’deki sosyal yardım kapsamında olan köpek sahipleri için hayvan koruma dernekleri tarafından yönetilmektedir (Tasker, 2008). İngiltere’de cerrahi sterilizasyona yönelik güvenilir tek bir oran yoktur. Genellikle seksüel olgunluğa sahip hayvanlar hayvan barınakları tarafından yeniden sahiplendirilmeden önce kısırlaştırılmaktadırlar. Ek olarak seksüel açıdan henüz olgunlaşmamış hayvanlar ise hayvan barınağını terk ederken daha sonra kullanılmak üzere “düşük ücretli kısırlaştırma kuponu” ile sahiplendirilmektedir. Hayvan koruma kuruluşlarının büyük çoğunluğu kısırlaştırma politikalarını teşvik ederken ülkedeki düşük gelirli ve devlet yardımı kapsamındaki kişilerin köpeklerini kısırlaştırmalarını yıllık olarak organize etmektedir (Tasker, 2008).

Veteriner hekimlerin sterilizasyon öncesi ve sonrasında hayvan sahiplerine sundukları evcil hayvan bakımı önerileri bulunmaktadır (Scarlett, 2008). Veteriner hekimler; sterilizasyon ve hızlı popülasyon artışına bağlı problemlerin anlaşılması ve hayvan sahiplerinin alınması gereken önlemler konusunda bilgilendirilmesi gibi konularda önemli rol oynamaktadır (Voith, 2009). Ancak bu rolün tam potansiyeline ulaşması açısından bazı engeller bulunmaktadır. Konuya ilişkin yapılan bir araştırmada veteriner hekimlerin hayvan sahiplerine farklı önerilerde bulunabildiği belirlenmiştir. Örneğin klinisyen veteriner hekimler, dişi köpeklerin hangi evrede kısırlaştırılması gerektiği konusunda fikir birliğine varamamaktadır. Veteriner hekimlerin %16,9’u, dişi köpeklerde ilk östrustan önce kısırlaştırmayı önerirken, %20,6’sı herhangi bir evrede kısırlaştırmayı önermemektedir (Diesel ve ark., 2010).

Kontrasepsiyon hakkında hayvan sahiplerinin fikirleri de tutarsızlık gösterse de ABD’de, geniş çapta yürütülen iki ayrı ankette evcil hayvan sahipleri, popülasyon artışının önemli bir sorun olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu konunun önemi göz önüne alındığında, popülasyon artışında kontrasepsiyon kullanımı hayvan sahiplerince daha anlamlı olabilmektedir. Yapılan bir araştırmada evcil hayvan popülasyon artışı konusunda hayvan sahiplerinin fikirleri değerlendirilmiştir. Anket çalışmasının sonuçlarına göre, evcil hayvan sahipleri için en önemli konunun, evcil hayvan popülasyonunun artış hızının düşürülmesi olduğu belirlenmiştir (%60). Ankete katılanların, %15’i önemli olanın daha hayvan dostu bir topluma teşvik etmek için çalışmalar yapılması olduğunu; %11’i ise evcil hayvanlar için koruyucu hekimliğin artırılması gerektiğini düşündüklerini belirtmiştir (PetSmart Charities, 2009).

3.2. Sahipsiz Köpekler

Sahipsiz köpekler kendi içerisinde gereksinimleri farklı olan çeşitli gruplara ayrılmaktadır. Bazı araştırmacılar, köpekleri yalnızca sahipli ya da sahipsiz olarak ikiye ayırsa da; terk edilmiş, başıboş, serbest-dolaşıma sahip ve yabani köpekler de bu gruplandırmaya eklenebilmektedir. Köpek popülasyonuna her yıl kaç köpeğin dahil olduğu, yıllık kaç adet sahiplendirilebilir ya da sahiplendirilemez köpeğe ötenazi uygulandığı, bu konuyla ilgili olarak neler yapılması gerektiği ve hızlı popülasyon artışına karşı hangi kontrasepsiyon ve fertilitate kontrol yönteminin toplu olarak etkili olduğu uzun zamandır süregelen tartışma konularıdır. (ACCD, 2013). Dünya üzerinde 400 milyon evcil köpeğin ve 300 milyon sokak köpeğinin bulunduğu tahmin edilmektedir (Jackman ve Rowan, 2007). 2002 yılında her yıl evcil köpeklerin %5’inin sahipleri tarafından sokağa bırakıldığı belirlenmiştir. Yapılan bir ankete göre kısırlaştırılmış/kastre edilmiş köpeklere göre seksüel aktif köpeklerin terkedilme oranlarının 2-3 kat fazla olduğu bildirilmiştir. Evcil Hayvan Çalışma ve İdaresi Ulusal Kurulu tarafından yapılan Barınak İstatistik Anketi’ne göre ise, başıboş gezen köpeklerin %48,2’sinin kısırlaştırılmamış/ kastre edilmediği belirlenmiştir. Bu istatistikler ABD odaklı olsa da, kısırlaştırılmamış olan hayvanların sahipleri tarafından bir süreliğine serbest dolaşmasına izin verilmesi barınak popülasyonlarına katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, barınaklar yavru yavru önlenmesi ve barınağa alıma yararlı olması adına sterilizasyonla ilgilenmektedir (ACCD, 2013).

3.2.1. Sahipsiz Köpeklerin Karşılaştıkları Problemler

Sahipsiz/basıboş köpek popülasyon yönetimi ile ilgili sosyal sorunlar herkes için endişe verici bir durumdur. Başıboş köpekler 60’dan fazla hastalıkla karşı karşıya kalmaktadır (Beck, 2000; Reece, 2005). Özellikle ekinokokkozis, toksokariasis, parvovirus, dirofilaria immitis, leptospirozis ve transmissible venereal tümör gibi birçok hastalık başıboş köpekleri tehdit etmektedir (Boitsni ve ark., 1995; HSI 2001; Fielding ve ark., 2005). Başıboş köpeklerin bir çoğunda deri hastalıkları görülmektedir. Meksika’da yapılan bir araştırmada sokak köpeklerinin %34’ünün bit enfestasyonuna maruz kaldığı, %23’ünde ise Demodex canis görüldüğü bildirilmiştir (Rodriguez-Vivas ve ark., 2003). İmmun sistemlerinin yeterince gelişmemesinden dolayı, yavru köpekler hastalıklara daha yatkın olmaktadır (Robinson, 2000). Başıboş köpekler sürekli olarak açlık, yetersiz beslenme ve dehidrasyon ile karşı karşıya kalmaktadır (Matter ve Daniels, 2000). Köpekler ayrıca insanlar tarafından zehirlenmekte, tacize uğramakta ve trafik kazaları nedeniyle ölmektedir (Hargreaves, 2002).

Kuduz gibi bazı hastalıklar sonucu ölümlerin görülmesi ve hastalığın bulaşıcılığına karşı duyulan korku nedeniyle hayvanlar, insanlık dışı uygulamalara maruz kalmaktadır (Cleaveland ve ark., 2006). Köpek popülasyon kontrolü amacıyla yapılan uygulamalarda önemli hayvan refahı problemleriyle karşılaşmaktadır. Sahipsiz köpekler; striknin ile zehirlenme, elektrik uygulamaları ya da boğma gibi acımasız yöntemlerle öldürülebilmekte, insani olmayan yöntemlerle yakalanabilmekte ve zayıf ekipmanlarla zaptedilmeye çalışılmaktadır (ICAM, web sitesi).

3.2.2. Sahipsiz Köpeklerin Halk Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Etkileri

Evcil köpekler, dünyanın birçok yerinde önemli iş ya da arkadaş rollerine sahiptir ve insan topluluğu ile birlikte yaşamaktadır (Day ve ark., 2012). Ancak özellikle kontrolsüz köpekler nedeniyle bazı zoonoz hastalıklar halk sağlığı ve güvenliğini tehdit etmektedir (Day ve ark., 2012; Dalla Villa ve ark., 2010). Buna karşın bu önemli hastalıkların insanlar ve diğer hayvanlara bulaşma riskini arttıracı doğa felaketleri takiben başıboş köpek popülasyonları, insan hassasiyeti ve çevre koşulları arasındaki dinamiklerin değişimi çok az anlaşılabilmiştir (Garde ve ark., 2013). Bunun yanı sıra köpek saldırıları, birçok toplumda ciddi bir sorun olarak kabul edilmektedir. İnsan halk sağlığı koruyucu tedbirlerinin alınması bu nedenle çok önemlidir (Jackman ve Rowan, 2007). Başıboş köpek popülasyonunun boyutunun azaltılmasının gerekli olup olmadığı subjektif bir konudur. Her durumda bazı insanlar sahipsiz köpeklere karşı toleranslı olurken, bir kısım insan olmamaktadır. Örnek olarak bazı toplum bireyleri ve hükümet yetkilileri sahipsiz köpeklerin çeşitli nedenlerden dolayı halk sağlığı ve güvenliğini tehdit ettiğini düşünmektedirler. Bu nedenlerin başlıcaları; zoonoz ve hayvanlardan hayvanlara bulaşabilen hastalıklar, hayvanlardaki agresif davranışlar nedeniyle oluşan yaralanmalar ve korku, gürültü, kirlilik, avlanma ve trafik kazalarıdır (ICAM, web sitesi).

Diğer taraftan, bazı ülkelerde başıboş ve yerel topluluk tarafından sınırlandırılmadan dolaşmasına izin verilen sahipli köpeklere değer verilmektedir. Sayılarında bir azalma gerekli görülmemekte, ancak popülasyonun refah ve sağlığının iyileştirilmesi ve zoonotik risklerin azaltılması yine de yararlı bulunabilmektedir. Başıboş köpek sahipli veya sahipsiz olabilir. Bir köpeğin sorumlu olarak sahiplenilmesi, toplumun diğer üyeleri tarafından bir problem olarak görülmesini önleyen bir etkidir (ICAM, web sitesi). Her koşulda çeşitli hastalıklara yakalanan başıboş köpekler ve hızlı popülasyon artışı, insanlar açısından bazı riskler oluşturmaktadır (Beck, 2000). Özellikle başıboş köpeklere karşı olan korku ve ısırılma nedeniyle hem köpekler insandışı uygulamalara maruz kalmakta hem de halk hem maddi hem de manevi açıdan zarar görmektedir. Yapılan araştırmalarda elde edilen verilere göre, saldırganlık tipi ile cinsiyet arasında ilişki ortaya çıkmıştır. Saldırganlık şikayetiyle veteriner hekimlere getirilen köpeklerin %80'inin kastre edilmemiş erkekler olduğu bildirilmiştir ve bu köpeklerde en yaygın saldırganlık tipi olan üstünlük agresyonu bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ısırma vakalarının sorumlusu olan köpeklerin %70-76'sının yine kastre edilmemiş erkekler olduğu rapor edilmiştir (Wright, 1991; Gershman ve ark., 1994). Planlanmış bir üreme programına dahil olmayan kısırlaştırılmamış dişi köpekler başıboş erkek köpeklerin ilgisini çekerek insanların ısırılma riskini arttırabilmektedir. Anne köpekler ise yavrularına dokunmak isteyen insanları, koruma içgüdüleriyle ısırabilmektedir (Line, 1998). Kısırlaştırılmamış köpeklerin, kısırlaştırılmışlara kıyasla ısırma 2,6 kez daha yatkın oldukları bildirilmiştir (Medlin, 2007).

3.2.3. Sahipsiz Köpeklere Uygulanan Çeşitli Yöntemler

Kontrasepsiyon, tek başına yeterli olmasa da köpeklerde popülasyon kontrolünün önemli bir bileşenidir. Uluslararası Evcil Hayvan Yönetim Koalisyonu tarafından önerilen köpek popülasyon yönetimi programının temel bileşenleri şunlardır:

- Eğitim
- Mevzuat
- Kayıt ve Belirleme
- Sterilizasyon ve Kontrasepsiyon
- Sahiplendirme ve Barındırma Birimleri
- Ötenazi
- Aşılama ve Parazit Kontrolü
- Kaynakların Denetimi

Eski dönemlerde kullanılan, yakalama ve öldürme yöntemi etkisiz ve acımasız kabul edildiğinden günümüzde çok nadiren uygulanmaktadır. Bu uygulamanın yerini “Yakala-Kısırlaştır-Bırak” almıştır. Bu yöntem ile kısırlaştırma yapılırken aynı anda aşılama, habitat kontrolü ve sorumlu hayvan sahiplerinin oluşturulmasına dikkat edilmektedir (Jackman ve Rowan, 2007). “Yakala-Kısırlaştır-Bırak” yöntemi, popülasyon artışının kontrol edilmesi ve köpek ölümleri oranının azaltılmasını sağlamaktadır. Böylece köpek kayıpları nedeniyle boş kalan ekolojik nişin doldurulması için köpek göçleri ve eksiği giderici üretim faaliyetlerine gerek kalmamaktadır (Leney ve Remfry, 2000). Köpekler için “Yakala-Kısırlaştır-Bırak” programlarının yaygınlaştırılması, insan davranışı ve çevre değişiklikleri ile birlikte, gelişmekte olan ülkelerde serbest dolaşımı köpeklerden kaynaklanan hastalıklar ve hayvan refahı sorunları için sürdürülebilir bir çözüm sunmaktadır (Jackman ve Rowan, 2007). Yakala-Kısırlaştır-Bırak yönteminin köpekler açısından yararları şu şekilde bildirilmiştir (Jackman ve Rowan, 2007):

- Popülasyon kontrolü ve mortalitenin azaltılması
- Yavru köpek popülasyonunun azaltılması
- Köpeğin kendi çevresine geri dönmesi nedeniyle sterilizasyon sonrası stresin azaltılması
- Yakala-öldür programlarının aksine halk tarafından desteklenir bir program olması.

4. Köpeklerde Kontrasepsiyon Uygulamaları

4.1. Medikal Yaklaşımlar

Evcil hayvanlarda kontrasepsiyon ve sterilizasyonda kullanılan cerrahi yöntemler yaygın uygulanıyor olsa da, bazı hayvan sahiplerince tercih edilmemektedir. Özellikle ileriki dönemde köpeklerinden yavru almak isteyen hayvan sahipleri için; geri dönüşümlü fertilité baskılanması sağlayan, az zaman alan ve ucuz yöntemler tercih sebebi olmaktadır. Bunun yanı sıra cerrahi operasyondan kaçınan kimseler için de medikal kontrasepsiyon daha cazip hale gelmektedir. Günümüzde, cerrahi sterilizasyona alternatif olarak uygulanabilecek birçok medikal kontrasepsiyon yöntemi tanımlanmıştır. Progestinler, androjenler, gonadotropin salgılatıcı hormon (GnRH) analogları gibi hormonal tedaviler; GnRH, Zona Pellusida (ZP), lüteinleştirici hormon (LH) aşılari gibi immunokontrasepsiyon yöntemleri; intratestiküler ya da intraepididimal enjeksiyonlar; intravajinal ve intrauterin araçlar gibi birçok farklı medikal yöntem araştırılmakta ve köpeklerde kullanımları yaygınlaşmaktadır (Kutzler ve Wood, 2006).

4.2. Cerrahi Yaklaşımlar

Köpeklerde elektif cerrahi sterilizasyon, popülasyon kontrolü; dişi köpeklerde meme, uterus ve ovaryum patolojilerinin engellenmesi veya gelişim riskinin azaltılması, proöstrus kanaması ve östrus belirtilerinin ortadan kaldırılması; erkek köpeklerde agresyonun azaltılması, benign prostatik hiperplazi ya da tümörler gibi üreme kanalındaki hastalıkların engellenmesi amacıyla pratikte en sık gerçekleştirilen cerrahi prosedürdür (Brendler ve ark., 1983; Olson ve ark., 1986 ve Schneider ve ark., 1969). Cerrahi sterilizasyonun diğer endikasyonları arasında ovaryum patolojileri, vaginal hiperplazide nüksün önlenmesi, diyabet gibi hormonal değişimlerin medikal tedaviyi olumsuz etkileyebileceği endokrin hastalıklar ve kalıtsal hastalıkların aktarımının engellenmesi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra cerrahi sterilizasyon; kongenital anomaliler, pyometra, kistik endometriyal hiperplazi (CEH), placentar alanların subinvölüsyonu (SIPS), uterus torsiyonu, prolapsus, ruptur ve neoplazisi gibi uterus patolojilerinde tedavi seçeneğidir (Howe, 2006). Dişi köpeklerde geleneksel orta hattın ovariohisterektomi (OVH), lateral ovariohisterektomi, erken yaşta (prepubertal) gonadektomi, ovariektomi ve laparoskopik ovariohisterektomi/ovariektomi gibi çok sayıda cerrahi sterilizasyon tekniği tanımlanmıştır (Howe, 2006). İsminden de anlaşılacağı üzere, geleneksel orta hattın ovariohisterektomiye yaygın olarak başvurulmaktadır. Bununla birlikte, son yıllarda dişi köpeklerin cerrahi sterilizasyonunda bilateral ovariektominin popularitesi hızla artmaktadır (Alaçam, 2008 ve Stockner, 1991).

5. Oturum

Toplumsal Bakış

Oturum Başkanı:
Prof. Dr. Mustafa ÖZCAN

Sokak Hayvanlarının Sorunlarının Çözümüne İslami Bakış Açısı

İslâm, tüm zamanlar için geçerli olan; bütün insanlığa hitap eden; insanları, hayvanlar âlemini ve tüm yaratılanları kapsayan evrensel bir dindir. Dolayısıyla İslâm'ın "Haklar" meselesine verdiği önem sadece insanları değil, bütün varlığı kuşatıcı mahiyettedir ve İslâm, bütün hakları koruma altına almıştır. Haklar konusundaki bu geniş perspektifte hayvan haklarının da önemli bir yeri vardır. İslâm'da hayvan hakları, İslâm ahlâkının en mühim konularındandır. İslâm dini, hayvan haklarını koruyup gözetmeyi, Allah'a itaatin bir ifadesi ve ebedî saadetin kazanılmasının bir teminatı olarak görmüştür. Allah (c.c.) Kur'ân-ı Kerim'de, hayvanlar âlemine dikkat çekerek ibret alınmasını ve Yaratıcının büyüklüğünün tefekkür edilmesini istemektedir. "Deveye bakmıyorlar mı, nasıl yaratılmıştır" Diğer bir âyet-i kerîmede ise hayvanlarda, insanlar için ibretler bulunduğu ifade edilerek hayvanların bir sanat hârikası olduğu şöyle beyan edilmektedir: "Muhakkak sizin için sağlam hayvanlarda bir ibret vardır. Zira size, onların karınlarından dışkı ile kan arasından gelen, içenlerin boğazından kolayca geçen hâlis bir süt içiriyoruz", "Göklerde ve yerde ne varsa hepsini Allah'ın sizin hizmetinize verdiği, görünen ve görünmeyen nimetlerini size bolca verdiğini görmediniz mi", "Allah, göklerdeki her şeyi, yerdeki her şeyi kendi lütfu ile sizin hizmetinize verdi. Elbette bunda düşünen bir toplum için deliller vardır".

Allahü Teâla, hizmetimize sunduğu hayvanlardan yararlanmamızı isterken onlara karşı şefkat ve merhamet ile davranılmasını da istemektedir. Çünkü hayvanlar, Allah'ın mahlûkatından olması hasebiyle değerli varlıklardır. Kur'ân'da hayvan adını taşıyan 7 sûre vardır: Bakara, En'âm, Nahl, Neml, Ankebût, Âdiyât ve Fil sureleri. Kur'ân'da; sığır ve davarlar anlamında "en'âm", kara hayvanları/kurbanlık hayvanlar anlamında "behâim", ayrıca çeşitli vesilelerle deve, sığır, koyun, keçi, kuş, karınca, köpek, örümcek, at, katır, eşek, bal arısı ve fil gibi hayvan isimleri de geçmekte, insanlar gibi hayvanların da birer ümmet olduğu bildirilmektedir: "Yeryüzünde gezen her türlü canlı ve gökyüzünde iki kanadıyla uçan her tür kuş, sizin gibi birer topluluktur/ümmettir." Kur'ân-ı Kerim'de; imanları uğuruna yurtlarından kaçıp bir mağaraya sığınan "Ashâb-ı Kehf" ile birlikte onların köpekleri de anılmaktadır. Süleyman Peygamber'in kuşdilini bildiği, karıncaların kendi aralarındaki konuşmalarını anladığı, cin ve insanlarla birlikte kuşlardan ordusunun olduğu, Hüdhdüd kuşunun Hz. Süleyman (a.s)'a Sebe ülkesinden haber getirdiği, Süleyman Peygamber'in bu kuş ile Belkıs'a mektup gönderdiği bildirilmektedir.

SOKAK HAYVANLARININ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Sokak hayvanlarının sorunlarının en başında barınma, yeme içme sorunları gelmektedir. Hz. Peygamber'e ashâbı: "Ey Allah'ın elçisi, bize hayvanlara yaptığımız iyilikten dolayı da sevap var mıdır" diye sorduğunda Hz. Peygamber (s.a.v.): "Evet, can sahibi her varlığa yapılan iyiliğe sevap vardır" Buyurmuştur. İslam Medeniyetinin sevgi ve şefkat kanatları sadece insanları değil bütün yaratılanları kuşatmış ve tarihte benzeri görülmemiş hayır müesseseleri inşâ edilmiştir. Osmanlı Devleti'nde hayvan sevgisinin ve hayvan haklarının gözetilmesine dair anlayış ve düzenlemeler ile hayır müesseselerinin kurulmasının temelinde yatan en köklü kaynak hiç şüphesiz İslâm Dinidir ve İslam dinindeki hayvanlara iyi muameleyi emreden, eziyetin her türlüünü yasaklayan hükümlerdir.

Sultan II. Bâyezit; Bâyezit Câmisi'nin inşâsı esnâsında (1501-1505) tesis edilen Bâyezit vakfiyesinde, câminin ayrılmaz sâkinleri kuşlar için her yıl harcanmak üzere 30 altın lira yem parası vakfederek, kuşlar için piring ve darı, sokak hayvanları için ekmek tahsis ettirmiştir. Yine ücreti vakıftan karşılanmak üzere bir kişi hayvanlara bu yemleri vermek, hastalıklarını tedâvi etmek ve kırık çıkıklarını bağlamak üzere görevlendirilmiştir. Osmanlı'daki kuş sevgisinin en güzel örneklerini mimaride de görmek mümkündür. İlk kuş evleri 13. asırda Sivas'taki İzzettin Keykavus Şifahanesi'ndedir.

Osmanlı mimarisinde XVI. yüzyıldan itibaren örneklerine rastlanan sıva, ahşap, tuğla veya taştan işlenmiş kuş evleri çoğunlukla cami, medrese, han ve türbelerde 1. Sokak Hayvanları Refahı Kongresi 61 görülmekle birlikte sivil mimaride de uygulama alanı bulmuştur. Yapıların kuzey rüzgârı almayan cephelerine ve kuşların düşmanlarının ulaşamayacağı yüksekliklere, güneşten ve yağıştan korunmaları için geniş saçakların, kornişlerin ve konsolların altına yerleştirilmiştir. “Kuş sarayı”, “serçe sarayı” ve “kuş köşkü” adı da verilen yapılar, Osmanlı ve İslam Medeniyetinin hayvanlara olan merhametini göstermektedir. 15. Yüzyılda Osmanlı mimarisinin etkisiyle yaygınlaşmış, 19. asra kadar birçok yapıda kullanılmışlardır. Üsküdar Yeni Cami, Bali Paşa, Doğancılar, Şeb Sefa Hatun, Nuruosmaniye, Fatih cami, Eyüp Sultan cami, Süleyman Halife, Ragıp Paşa, Amcazade Hüseyin Paşa, 1. Mahmut, Şah Sultan Sıbyan Mektepleri, Laleli sebili, Laleli Taşhan, Büyük Vakıf Han, Feyzullah Efendi Kütüphanesi, III. Selim ve III. Mustafa Türbesi, Balat Köprübaşı bu kuş evlerinin en güzel örneklerindendir. Halkın kuşlara olan ilgisinin bir uzantısı olarak yöneticiler de bu yapılara ilgi göstermiştir. Sultan Bâyezid’in vakfiyesinde geçen “Camilerin ayrılmaz sakinleri kuşlar için her yıl harcanmak üzere 30 altın lira tahsis olunmuştur,” şeklindeki hükmü sultanların, kuşların beslenmesi konusundaki titizliklerini yansıtmaktadır.

Osmanlı halkı kuşların kolayca su bulmaları ve içmeleri için mezar taşlarına kuş havuzları koydurmuşlardır. Mimar Sinan, kendi köyü Ağırnas’ta yaptığı vakfın vakfiyesinde, hayvanların su içmesi ve dinlenmesi için çeşmenin etrafındaki 260 arşın boyunda 160 arşın enindeki araziye vakfetmiştir. Ayrıca Şam’da Mescidül-Kıtat (Kediler Câmii) adında bir câmi inşa edilmiştir. Burası sokağa atılan kedi yavrularının himaye edildiği ve Câmi kayyımının, yüzlerce kedi yavrusunu vakıftan ciğer getirerek beslediği bir câmi haline gelmiştir.

Osmanlı Devleti’nde kedi, köpek gibi sokak hayvanlarının yiyeceği demek olan mancayı satarak hayvanları besleyen “mancacı”lar vardı ve bu meslek grubuna ise “Mancacılık” deniyordu. İsteyen mancacıdan bu yemeği alarak sokak hayvanlarına verir, dileyende mancacıya parasını vererek kendileri adına sokak hayvanlarını besletirdi. Hayvanlara yapılan eziyetin engellenmesi ve hayvanlara merhametle muamele edilmesi; İslâm dini, hayvana acı ve eziyet veren her şeyi yasaklamıştır. Hz. Peygamber (s.a.v.) hayvanların ateşle dağlanmasını yasaklamış ve bunu yapanlara -kendisine zulmedenlere karşı bile hiç yapmadığı bir şey olduğu hâlde- lânet etmiştir. İbn Hibbân Sahîh’inde Câbir’den şöyle bir hadis rivayet eder: Hz. Peygamber (s.a.v.) yüzü ateşle dağlanmış bir eşeğe rastlamış ve: “Onu dağlayana Allah lânet etsin” buyurmuştur.

İslâm dini, hayvana kötü söz söylemeyi ve lânet okumayı da yasaklamıştır. Müslim’in naklettiği bir hadiste, Hz. Peygamber (s.a.v.) bir seferde iken, bindiği devesine kötü söz söyleyen bir kadın görmüş ve: “Onu devenin üzerinden alınız ve deveyi salınız; çünkü onun kendisi kötüdür” buyurmuştur. Bu olay, hayvanların kötü söz söylenmekten korunma hakkının olduğunu göstermektedir. Hz. Peygamber kuşların yavrularından ayrılmasına müsaade etmemiştir: “Kim bu zavallının yavrusunu alarak ona eziyet etti, çabuk yavrusunu geri verin” buyurmuştur.

Diğer bir hadis-i şerifte “Bir kadın, ölünceye kadar hapsettiği bir kedi yüzünden azâba uğradı ve bu sebeple cehenneme girdi. Hayvanı hapsettiğinde ona bir şey yedirmemiş, içirmemiş, yerdeki haşereleri yemesine dahi izin ve imkân vermemiştir” buyrulmuştur.

İbn-i Abbâs’dan nakledilen bir rivâyete göre, Peygamber Efendimiz koyun kesen bir adam görmüş, adam kesmek üzere koyunu yere yatırdıktan sonra bıçağını bilemeye çalışıyormuş. Bu katı ve duygusuz davranış karşısında Efendimiz adama şöyle çıkıştı: “Hayvanı defalarca mı öldürmek istiyorsun? Onu yere yatırmadan önce bıçağını bilesen olmaz mıydı” diyerek onu uyarmıştır.

Hz. Peygamber (s.a.v.) ve ashâbı, Mekke’nin fethi için on bin kişilik muhteşem ordusuyla Arc mevkiinden hareket edip Talûb’a doğru giderken, yolda yavrularının üzerine gerilmiş ve onları emzirmekte olan bir köpek görmüştür. Hemen ashâbından Cuayl Bin Sürâka’yı yanına çağırarak onu, bu hayvan ve yavrularının başına nöbetçi dikmiş ve köpeğin 10.000 askerden daha fazla muazzam bir ordunun sesinden dahi rahatsız olmasını istememiştir.

Ayrıca Kur’ân-ı Kerîm’de Hz. Süleyman’ın muhteşem ordusunun, farkına varmadan karıncaları ezme korkusuyla son derece hassas davrandığına işaret edilir. Resulullah’ın (s.a.v.) hayvanlara şefkat ve merhametini iyi bilen sahabîler de O’nu kendilerine örnek almışlardır. Hz. Ömer, hilafeti yıllarında (634-644) devesine gücü üstünde yük vuran birini cezalandırdığı gibi semerin vurmasından dolayı sırtı yara olmuş bir devenin yarasına şefkatle elini sürmüş ve “senin başına gelen şeyden de sorguya çekilmekten korkarım” diyerek, devletin ve onun temsilcisinin bu tür sorunları önlemeleri gerektiğine işaret etmiştir. Hz. Ömer, halifeliği sırasında, devesine fazla yük vuran birisine: “Devene gücünden fazla yük yüklemişsin” demiş ve tazir (şiddetle dövme) cezası olarak kamçılarlatmıştır. Hz. Peygamber (s.a.v.): “Otu bol yerlerde yolculuk yaptığınız zaman, otlardan istifade etmeleri için develere imkân verin. Çorak ve otsuz yerlerde yolculuk ederseniz, takatten düşmeden gidilecek yere varmaları için develeri süratlice sürün. Gece mola verip yatacağınız zaman yoldan ayrılıp bir kenara çekilin. Zira yol, hayvanların geçeceği ve böceklerin geceleyeceği yerdir” Buyurarak hayvanların yeme içmelerini önlemiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.), hayvanların organlarının veya azalarının kesilmesine kesinlikle müsaade etmemiştir: “Atın alnındaki tüyleri, yelelerini ve kuyruğundaki tüyleri kesmeyin. Çünkü kuyruğu sinekleri kovalar, yeleleri onu ısıtan elbisesidir, alnı ise orada hayır bağlıdır.” buyurmuştur.

Hayvanların Gücünün Üzerinde Bir İşte Çalıştırılmaması

Abdullah bin Cafer rivayet ediyor : Peygamber Efendimiz, bir gün bir hurma bahçesinde iken orada bir deve gördü; Resulullâh'ı (s.a.v.) görünce, hayvan ona sokuldu, yaşlı gözlerle başını uzattı. Peygamber Efendimiz de onun boynunu okşadı. Sonra “Bu deve kimin” diye sordu. Ensar’dan bir delikanlı “Benim” dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz “Allah’ın sana verdiği bu hayvan hakkında Allah’tan korkmaz mısın” dedi. O, bana şikâyetle bulundu. “Onu aç tutuyormuşsun, fazla yük vurup yoruyormuşsun”

Efendimiz (s.a.v.), hayvanlara ağır yük yüklenmesini yasaklamış, onlara gücünün üstünde yük yüklenmesinden dolayı sahibinin kıyamet günü sorguya çekileceğini bildirmiş, binek hayvanlarının sırtında uzun süre oturmayı, onları sandalyeler gibi kullanmayı da yasaklamıştır. “Hayvanlara usulüne uygun olarak binin ve onları usulüne uygun olarak rahat bırakın. Onları yollarda ve sokaklarda konuşmanız için oturduğunuz sandalyeler gibi kullanmayın” buyurmuştur.

Osmanlı’da hayvan haklarına yönelik ilk düzenleme 1587 yılında Sultan III. Murad zamanında yapılmıştır. III. Murad tarafından 19 Mart 1587’de İstanbul Kadısı’na gönderilen fermanla, hamalların taşımacılıkta kullandıkları at, katır gibi hayvanlara tahammüllerinin üzerinde yük taşıtmalarının yasaklandığı; hayvanların bakım ve beslenmesine ihtimam gösterilmesi gerektiği ve fermandaki ikaz ve hükümlere uymayanların cezalandırılacağı bildirilmiştir. Bu ferman aynı zamanda “dünyada hayvan haklarına dair ilk düzenleme” olma özelliğine de sahiptir.

Ayrıca İstanbul’daki iskelelerde odun, kömür, kereste, kireç, zahire, ahcar gibi malzemelerin nakli için kullanılan yük ve taş taşıyan merkeplerin sabahdan ikindiye kadar çalıştırılması, Cuma günleri dinlendirilmeleri, hayvanlara tahammüllerinin üstünde yük yüklenmemesi, zayıf ve yorgun hayvanlara eziyet edilmemesi, hamallar kethüdasının gereken uyarılarda bulunması, tembihe uymayanların soru sorulmaksızın cezalandırılması gerektiği özellikle vurgulanmıştır. Hamalların, yüklerini boşalttıktan sonra yorgun hayvanların üzerine binmelerini engellemek için semerleri üzerine çatal demir konulması emredilmiştir. Hamalların Cuma günleri hayvanları çalıştırmamaları, hayvanlara güzel bakmaları, yüklerini boşalttıktan sonra hayvanlara binmemeleri; hayvanların akşam vakti karanlıkta çalıştırılmamaları ile ilgili de sıklıkla fermanlar çıkmıştır. Kanuni ile Ebussuud Efendi arasında geçen meşhur “karınca hikâyesi”nde de görüldüğü üzere karıncayı dahi incitmekten imtinâ eden Osmanlı’da, seferlerde ağır topları çeken büyükbaş hayvanlar yaşlanınca kasaplara satılmaz, eceliyle ölmeleri sağlanırdı.

Kasap mesleği ile uğraşanlar sürekli hayvan kestikleri kan ve et ile iç içe oldukları için devlet tarafından 6 ayda bir izin verilir ve belli bir süre bahçıvanlık ile meşgul olmaları sağlanırdı. Bu uygulama ile kasapların merhamet gibi insani duygularını kaybetmelerinin önüne geçilirdi. Ahlak ve merhamet temel prensipleri içerisinde, her canlının hayat şartlarını düşünen ve bu konuda önemli kararlara imza atan Osmanlı Devletinde, sokak hayvanları kanunlar çerçevesinde, devlet güvencesinde korunuyordu.

Çevrenin Kirletilmeyerek Hayvanlara Temiz Yaşam İmkânı Sunulması

Allahü Teala, Kur’ân-ı Kerîm’de: “Hayata elverişli olarak yaratıldıktan sonra yeryüzündeki doğal dengeyi bozmayın” buyurarak tabii dengeyi bozacak her şeyi yasaklamıştır. Havanın, toprağın, suyun yani ekolojik dengenin bozulmasının sadece insanlara değil tüm mahlûkata zarar vermesi sebebiyle herkesin hakkını gözetmek ve herkese hakkını vermek Müslüman’ın üzerine farzdır. Kâinata bulunan her şeyin Yüce Yaratıcı tarafından insanın emrine verildiğini açıklayan Kur’ân-ı Kerîm, varlık âleminin korunmasını da ondan istemiş; karada ve denizde bozulmanın insanın kendi elleriyle yapacakları yüzünden olacağını bildirmiştir. Bu sebeple İslâm, yeryüzünü ifsat etmeyi, yani tabiatı bozmayı yasaklamıştır.

Hayvanların Hastalıklarına Çözüm Bulunması

İslâm, hayvanların bulaşıcı hastalıklardan korunma hakkını da kabul edip “hastalıklı hayvanları sağlıklı hayvanların yanına götürmeyi” yasaklamıştır. İslâm’ın hüküm ferma olduğu coğrafyalarda kurulan sosyal müesseselerde de hayvanların özel bir yeri vardır. Eski vakıf kayıtlarında hasta hayvanların tedavisine ayrılmış özel vakıflar bulunmaktadır. 19.yy’da Alman Mareşali Moltke de Üsküdar’da hizmet veren kedi hastanesine anılarında yer vermiştir. Sonbaharda geri dönemeyen ve yardıma muhtaç leylekler için açılmış dünyanın ilk hayvan hastanesi olan Bursa’daki Düşkün Leylekler Evi (Gurabahane-i Laklakan), Osmanlı Devleti’nin, hayvanlara verdiği değeri en güzel şekilde göstermektedir.

II. Abdülhamid döneminde çıkan kuduz salgınında padişah köpekleri boğdurmak, yaktırmak veya şehir dışına yollamak yerine, kuduzla mücadeleyi seçmiş ve kuduzu engellemek için dünyanın üçüncü kuduz enstitüsünü İstanbul'da açtırmıştır. İnsanlık, ikinci aşı olarak, Louis Pasteur'un 1885 yılı Temmuz ayında uyguladığı kuduz aşısı ile tanışmıştır.

1886 Haziran ayında Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şâhâne, (askerî tıp mektebi) dâhiliye kliniği şefi Mirliva Alexander Zoeros, Dr. Hüseyin Remzi ve Veteriner Hüseyin Hüsnü beylerden meydana gelen bir ekibi Louis Pasteur'un yanına eğitime göndermiş ve doktorların tüm masrafları devlet bütçesinden karşılanmıştır. Kuduz aşısının yapımını öğrenmek için Paris'e gönderilen Seririyyat Muallimi Mirliva Zoeros Paşa ve arkadaşlarının bilgi ve tecrübelerinden umurun istifadesi için yapımı teklif olunan laboratuvarın inşasına izin verilmiş, gerek binanın yapımı, gerekse alet-edevatın ve diğer laboratuvarların ihtiyaçlarının temini için gerekli ödenek devlet tarafından tahsis edilmiştir.

II. Abdülhamit'in çıkardığı bir irade ile 1887 Ocak ayı sonunda, Askerî Tıp Mektebi bahçesinde bulunan bir

binada "Dersaadet Dârülkelb Ameliyathanesi" ismi ile ilk kuduz enstitüsü kurulmuş ve kuduz aşısı üretilerek kullanımına başlanmıştır. Darül-Kelb Tedevihanesi'ndeki hayvanların iaşeleri, hastanede yatan hastaların yeme içme ve evlerine dönüş masrafları devlet tarafından karşılanmıştır. İlerleyen dönemlerde Şam, Yemen, Bağdat, Erzincan, Manastır ve daha pek çok yerde Darü'l-Kelb laboratuvarı açılmıştır.

Hayvanların Eğlence İçin Kullanılmaması

Hz. Peygamber'in (s.a.v.) hadislerinde hayvanların korunması, gözetimi, bakımı, beslenmesi ve onlara eziyet edilmemesi hususunda çok sayıda örnek vardır. Ebû Davûd ve Tirmîzî'nin naklettiklerine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.), köpeklerin öldürülmesine razı olmamış, onların da bir ümmet olduklarını vurgulamış, kuş, tavuk gibi hayvanların hedef olarak kullanılmasını da yasaklamıştır. Hatta bu iş, atıcılığı öğrenmek için dahi olsa buna izin verilmemiştir. Müslim Said b. Cübeyr'den yaptığı bir rivayette şöyle anlatır: "İbn Ömer, Kureys kabilesinden birtakım gençlere rastlamış, onlar bir kuşu hedefe koymuşlar ve ona atış yapıyorlardı. Kuşun sahibine de boş aattıkları her ok başına ücret ödüyorlardı. İbn Ömer'in geldiğini görünce dağıldılar. İbn Ömer bu manzarayı görünce şöyle dedi: 'Kim yaptı bunu? Bunu yapana Allah lânet etsin! Şunu kesin olarak biliniz ki; Allah'ın elçisi, can sahibi bir şeyi hedef edinip ona atış yapana lânet etmiştir'".

Ayrıca Peygamber Efendimiz (s.a.v.) belli başlı zararlılar hariç, hayvanların faydasız ve keyfî bir şekilde öldürülmesini yasaklamıştır. Bir keresinde, ashabına: "Haksız yere bir serçeyi öldüren Allahü Teâlâ kıyamet gününde hesap soracaktır" buyurmuştur.

Dinimizde faydalanmak niyetiyle değil de sırf zevk ve eğlence olsun diye hayvanların avlanması ve öldürülmesi uygun görülmemiş, bu durum onların hayat haklarına tecavüz olarak değerlendirilmiştir. Peygamberimiz bizleri, Allah'ı tesbih eden bir ümmet olarak vasıfladığı karıncaların bile hayat hakkına riayet etmeye çağırmıştır. Bütün bunlara ilave olarak hayvanları dövüştürmek maksadıyla onları tahrik etmeyi yasaklamıştır. Bu anlamda günümüzde yapılan horoz dövüşleri, deve ve boğa güreşleri gibi müsabakalar Hz. Peygamber'in sünnetine uygun düşmemektedir.

SONUÇ YERİNE

İslâm'da hayvan hakları baştan beri kabul edilmiş ve bu haklara saygı gösterilmesi her Müslümana farz kılınmıştır. Allahü Teâla insanların hayvanlardan istifade etmesine müsaade etmiş ancak onların hukukuna riayet edilmesini de emretmiş ve bu hususu insanların insafına bırakmamıştır. Hayvanların da insanlar gibi birer canlı olduklarını ve onların da haklarının olduğunu belirtmiş, insandan bu haklara saygı göstererek, hayvanlara şefkat ve merhametle muamele etmelerini istemiştir.

Hız. Peygamber, bizlere rahmet olarak gönderilmiştir. Yani bir bakıma sevgi, merhamet ve şefkati sembolize eder. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) sadece insanlara değil, bütün canlılara karşı merhametli olunmasını istemiştir.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyuruyor: **“Merhametli olanlara Rahman olan Allah da merhamet eder. Yerde olanlara merhametli olun ki gökte olan melekler de size rahmet ve merhamet etsin”** Bu meâldeki hadisiyle insanların hayvanlara karşı merhametli davranmasını tavsiye etmiştir. Efendimiz, hayvanların aç veya susuz bırakılmaları, dövülmeleri, yavrularının alınması, yarışma düzenlenerek dövüştürülmeleri ve güçlerini aşan ölçüde yük taşıtırılması gibi kötü muameleyi yasaklamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti 3. Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Akseki, İslam ahlakı ile ilgili eserinde **“... Hayvanata karşı her türlü kötü muameleyi irtikâp edenler, mertebe-i insaniyetten sukut etmiş sayılırlar. Müslümanlık sadece insanların değil hayvanların da hukukuna riyeti âmirdir...”** diyerek hayvan hakları konusu üzerinde önemle durmuştur.

Son olarak Hız. Peygamber'in hayatı ve hadisleri göz önüne alındığında hayvanların korunması, onlara eziyet edilmemesi, temizlik ve bakımlarının yapılması, yaradılışlarına uygun işlerde kullanılması, fazla yük yüklenmemesi, av yasağı konularak rastgele eğlence için avlanılmaması gerekir.

Hayvanların yeme ve içmesi, barınması ve hastalıklarının tedavisi için yeni özel kurumlar yapmak suretiyle hayvanların ihtiyaçlarının karşılanması, çevrenin kirlenilmeyerek onlara rahat ve temiz yaşam imkânı sunulması, yuvalarının bozulmaması, İslam medeniyetinin hâkim olduğu coğrafyalardaki icraatları örnek almak suretiyle öncelikle toplumun hayvanlara merhamet etmesi noktasında bilinçlenmesi için çaba gösterilmelidir.

Mustafa YALÇIN

Çiğli Belediyesi İZMİR

Belediyede Veteriner Hekim Olmak

Sayın Katılımcılar, Değerli Meslektaşlarım, Sevgili Hayvan Dostları;

İzmir Çiğli Belediyesi Veteriner İşleri Müdürü, aynı zamanda İzmir Veteriner Hekimler Odası Yönetim Kurulu Üyesi olarak aranızda bulunuyorum.

Bizler Mustafa Kemal'in doğduğu kente en çok benzeyen ve annesini emanet ettiği İzmir'de yaşamayı tercih etmiş insanlarız. İzmir, güzellikleri ülke sınırlarını aşmış, özel bir şehirdir. İzmir'de yaşamayı tercih etmiş insanlar özeldir. Çünkü İzmirli yaşamayı ve iyi yaşamın değerini bilir. Yaşam hakkına saygıyı da... ..En ünlü mekanlarında hayvanlar vardır. Ünlü Kipa Alışveriş Merkezi merdivenlerinde keyifle uzanan sahipsiz köpek, insanların kendisine zarar vermeden yanından gelip geçeceğini bilir. Konak Milli Kütüphane Caddesi Opera önünde keyifle uzanan bir kedi, Kordon veya Karşıyaka'da çimenlerin üzerinde oynayan köpekler, Mavişehir gibi lüks semtlerde insanlarla yan yana duran köpekler olağandır. İzmir'in sokak köpekleri İzmir Veteriner Hekimler Odası üyelerinin katıldığı yürüyüşlerde hekimlerin önünde yerlerini alırlar. İzmir'de Büyükşehir ve ilçelerle birlikte toplam 31 belediyenin 13'ünde veteriner hekim müdür bulunuyor. Bu müdürlerden biri Sağlık İşleri Müdürlüğü görevini de yürütüyor. Diğer belediyelerde Zabıta, Çevre Sağlığı, Temizlik İşleri, Destek Hizmetleri, Sağlık İşleri Müdürlüğü bünyesinde ya da birim adı altında çalışmalarını yürütüyor. Beydağ ve Kınık belediyelerinde ise hiç veteriner hekim bulunmuyor.

Biz veteriner hekimler; halk sağlığında varız, çevre sağlığında varız, insan sağlığında varız, hayvan sağlığında varız. Veteriner hekimlerin ışığı sadece hayvanlar için değildir. Veteriner hekimler tüm canlılar, tüm hayvanlar, bitkiler, tüm ekosistem, tüm çevre için vardır. Veteriner hekimler zoonozlarla, salgınlarla, zararlılarla mücadelede olmazsa olmazdır, koruma ve kontrol veteriner hekimsiz olmaz, gıda ve hijyen veteriner hekimsiz düşünülemez. Hayvanların tedavisi yine veteriner hekimsiz düşünülemez, hayvan refahı ve bu konuda yapılacak eğitimler veteriner hekimlerden beklenir, kayıt ve izleme çalışmaları da veteriner hekimler olmadan düşünülemez.

Belediye veteriner hekimleri tüm bu genel çalışma alanına giren konularda beklentileri karşılamaya çalışırken özellikle 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu gibi bir çok kanun, yönetmelik vb mevzuat çerçevesinde çalışmalarını yürütmektedir. Belediye Veteriner İşleri Müdürlük ya da birimlerinin genel kanuni sorumlulukları; geçici bakımevleri kurulması, sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların muayene, tedavi, kısırlaştırma, aşılama, sahiplendirme çalışmalarının yürütülmesi, eğitim çalışmaları yapılması gibi konulardadır. Bu anlamda Çiğli Belediyesi Veteriner İşleri Müdürlüğü olarak önemli çalışmalar yürüttük. 2007 yılından bu yana kısırlaştırma, aşılama, sahiplendirme tedavi çalışmaları devam etmekte, çok sayıda ilkokul öğrencisi eğitime tabi tutulmaktadır. Çok sayıda broşür, kitapçık, bez afiş gibi yöntemlerle bilinçlendirme çalışmaları yapıldı. İlçemizin çeşitli yerlerine kuş yuvaları, beton ve otomatik suluklar yerleştirildi. Özellikle yürek burkan görüntüleri önlemek, gebe hayvanların kesilmesini engellemek için tüm veteriner hekimlerimizle kurban bayramlarında özveriyle çalıştık.

Kaymakamlık, Başkanlık, Büyükşehir, diğer birim müdürleri (Zabıta, İlçe Sağlık Md. Emniyet, Jandarma), duruma göre Valilik; sokaklarda hayvan istemeyenlerin taleplerini ve hayvan hakları ihlallerini belediye veteriner işlerine havale ediyor. Bazı durumlarda mevzuat dışı uygulamalar talep edilirken, bazı kurumlar mevzuata aykırı tutumlar sergileyebiliyor. Sahipsiz köpek vatandaşı ısırdığı için hakkınızda savcılık soruşturma başlatabiliyor.

Yasaklı ırklar, neden, kim, nasıl, el koyacak? Bu konu hakkında ilgili yasalarda açık ifade bulunmuyor. Alenen üretiliyor, internet ilanları ile yüksek fiyatlarla satılıyor, dövüştürülmek için besleniyor. Hiçbir kayıt sistemine tabi değil, özel kliniklerde aşılı yapıyor, tedavi ediliyor hatta kulak kuyruk kesimi yapılıyor.

Tüm bu olumsuzluklar belediyelerden kaynaklanıyormuş gibi sorunun çözümü bizim omuzlarımıza yüklenmek isteniyor. 5996 sayılı yasayla hayvanlar ve veteriner hizmetleri konularında her türlü görevi üstlenen Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, bir evcil hayvan dükkanı açılırken ruhsat veren kurum olarak sahipsiz hayvanlarla ilgili hiçbir sorumluluk üstlenmiyor. Kuduz gibi birkaç bulaşıcı hastalıkta da işi belediyelerin üzerine yıkmış; sadece evrakla ilgileniyor. Orman ve Su İşleri Bakanlığı sahipsiz hayvanlar konusunda organize olamamış, yeterli kadrosu bulunmayan bir kurum olarak, görevin asıl sahibi Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı devretmelidir.

Biz belediyelerde çalışan veteriner hekimlerin gösterdikleri çaba ve özveri daima yetersiz görülmektedir. İlgili mevzuat çerçevesinde olsun ya da olmasın sahipsiz hayvan refahı için yaptığınız tüm çalışmalar veteriner hekimlere olumsuz döner. Hayvanseverler her zaman daha çok çaba ve özveri isterken şikayetler sürekli saldırgan köpeklerin toplanması içindir. Sokaklarda köpeklerin çokluğundan şikayet edenler, sizi, görevinizi yapmamakla suçlarken, yaşatmaya çalıştığınız hayvanların ölümünün sorumlusu olur, yaşatamadığınız için de suçlu ilan edilirsiniz. Kurumunuz 7/24 hizmet vermeli ve telefonun ucunda bir hekime ulaşılabilmelidir. Bu veteriner hekim belediye de çalıştığı için daima kötü hekimdir. Hiçbir zaman yeterli deneyime sahip değildir. Zaten belediyenin imkanları da hiçbir zaman yeterli değildir. 3285 sayılı kanun döneminden kalma alışkanlıkla belediyelerin köpek ve kedileri itlaf edeceğini düşünen insanlar sizin deneyiminiz, baktığınız sahipsiz hayvanlar hakkında bilgisi olmayan ve daima en iyi hayvanseverin kendisi olduğuna inananlardır. Oysa veteriner hekimler yaşatmak için yemin etmiş kişiler olarak çalışırlar. Amaç yaşatmamak olsa, bir çok meslektaşım 5199'un 4. maddesi "g" bendini gerekçe göstererek bir çok hayvanın ölümüne karar verebilirdi.

Belediye Veteriner İşleri Müdürlüğü'nü arayanlar sokaklarında yaşayan köpekleri istemiyorsa; memurlar zaten salla başı al maaşı çalışır ve hep kaytarmanın yollarını arar. "Komşu belediye sokak köpeklerini toplayıp barınağa koyuyor; sizin bir barınağınız bile yok" denilerek sürekli olarak mevzuatın bahane edildiği söylenir.

Bölgemizde yakalanan bazı köpeklerin kulak küpelerinin farklı ilçelerin kullandığı küpeler olduğu anlaşıldı. Bazı köpeklerin kulak küpelerinin Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından ya da İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından dağıtılan küpeler olmadığı belirlendi. Bazı küpelerin numarasının silinmiş olduğu, kesilmiş olduğu, hatta sökülmüş olduğu görüldü.

Bazı belediyelerden köpekleri kısırlaştırmak için ihale alan kuruluşların, toplanan köpekleri kısırlaştırma yapmadan uzak mesafelere taşıyarak başka belediye sınırları içine bıraktıkları düşüncesi sağlam dayanaklar bulmaktadır.

Sokaklarında, meydanlarında, kulaklarında küpeleri bulunan köpekler gördüğünüz belediyeler, görevlerini yapan belediyelerdir. Sokaklarında kedi ve köpek bulunmayan belediyelerin, kısırlaştırıp aşıladıktan sonra alındığı ortama bıraktığı köpekleri ne yaptığını taktirimize bırakıyor, hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Turan DOLU

Türkiye Kent Konseyleri Platformu

Kent Konseyi Platformunun Soruna Bakış Açısı

Sayın divan, değerli hazirun,

sizleri şahsım ve Türkiye Kent Konseyleri Platformu adına saygıyla selamlıyorum. Öncelikle bu kongrenin gerçekleşmesinde emeği geçen, başta İstanbul Veteriner Hekimler Odası ve Ataşehir Belediyesi olmak üzere herkese teşekkürlerimi iletiyorum. Böylesine önemli bir konuda, tüm tarafların bir araya gelerek sorunu tüm yönleriyle irdelemesinin, çözüm yollarını tartışmasının ve ortak bir bakış açısı oluşturmalarının önemi açık. Kongrenin başarılı geçmesini ve çıkan sonuçların yetkililerce dikkate alınmasını temenni ediyorum.

Bilindiği gibi kent konseyleri, kurulduğu kentte merkezi yönetim ve yerel yönetim ile sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar arasında işbirliği sağlamaya, kentin sorunlarını üretecekleri ortak akılla çözmeye çalışan, yönetimde katılımcılığı esas alan kurumlardır. Türkiye Kent Konseyleri Platformu ise, Türkiye genelinden birçok kent konseyinin oluşturduğu, 3'er aylık periyotlarla bir araya gelen, kent konseyleri arasında deneyim aktarımını ve sorunlara ortak çözüm arayışını hedefleyen, kent konseylerinin birlikte tavır almasını örgütlemeye çalışan bir platformdur.

Sokak hayvanları konusu, kent konseylerinin sıkça karşılaştığı bir sorundur. Kent konseyi çalışmalarının ilk aşamasında, mahallelerde sorunların tespiti için yaptığımız anketlerde, birçok mahallemizde ilk üç veya beş sorun içerisinde başıboş hayvanlar gösteriliyordu. Kent konseyleri olarak, vatandaşın geniş bir yelpazeye yayılan değişik tepki ve taleplerinin muhatabı olmaktayız. Bir yandan "Başıboş, sahihsiz hayvanları hayatımızdan, sokağımızdan, mahallemizden çıkarın da nasıl çıkarırsanız çıkarın, bizim için tehlike olmaktan uzaklaştırmak için yetkili kurum ve kuruluşları uyarın" isyanlarından; diğer yandan sokak hayvanlarının, bulundukları yerde refahlarını iyileştirecek çözümler ile mama, su, barınma, aşı, bakım ve sağlık taleplerine kadar geniş bir yelpaze sözünü ettiğimiz. Aynı zamanda, evcil hayvanların kent yaşamından kaynaklanan irili ufaklı sorunlarının da muhatabı olmaktayız. Parklarda köpek gezdirme alanlarından, ücretsiz aşı ve bakım talebine kadar hayvan sahiplerinin istekleriyle karşılaşırız. Dolayısıyla, kent konseyleri "Sokak hayvanları sorununun" da, sokak hayvanlarının sorunlarının da bir parçası, aynı zamanda çözümün de paydaşlarından biri olmaktadır.

Ancak bugüne kadar kent konseyleri, sorunun temeline inen, evcil hayvanların sokağa terkedilmesinin engellenmesi, sokaktaki hayvanların sahiplendirilmesi ve evcil hayvan dükkanlarından hayvan alınmaması konusunda etkili çalışmalar yürütememiştir. Bunun temelinde yatan ise, sokak hayvanları konusunda ülke genelinde bütünlüklü bir politikanın olmamasıdır. Kongrenin bu konuda önemli bir eksikliği gidereceğini umut ediyorum. Sokak hayvanları konusunda kent konseylerinin yürüteceği paydaşıltaki avantajlara ve taşıdıkları potansiyel olanaklara da kısaca değinmek istiyorum.

1- Kent konseyleri, kentteki birçok hayvan hakları temelli kuruluşu ve gönüllüyü bir araya getirme, onlarla hem proje bazında, hem de daha uzun vadeli ve bütünlüklü çalışmalarda ortaklaşma şansına sahiptir. Kent konseyleri bünyelerinde “Sokak Hayvanları Çalışma Grubu”, “ Hayvan Hakları Çalışma Grubu” vb. organlar oluşturarak, bu alanda çalışan STK’lar ve duyarlı vatandaşları bir araya getirebilir.

2- Kent konseyleri, sokak hayvanları sorunu ve çözüm yolları konusundaki perspektif, politika ve uygulamaları kentin daha geniş kesimlerinin gündemine taşıyabilir. Kadın, gençlik, çocuk, engelli ve mahalle meclislerini, diğer çalışma gruplarını ve çalışma alanı hayvan hakları olmayan diğer STK’ları harekete geçirme avantajıyla kent konseyleri iyi bir potansiyel güçtür.

3- Kent konseyleri, merkezi yönetim, yerel yönetim ve STK’lar arasında işbirliği-güç birliği sağlama konusunda taşıdığı avantajlarla da bu süreçte önemli bir dinamik olacaklardır.

4- Ülke genelinde oluşturulacak bütünlüklü politikaların ışığı altında, kent konseyleri, yereli daha iyi tanıma potansiyelleriyle, yerel düzeyde somut çalışmalar, uygulama alanları belirleyebilir, bunların hayata geçirilmesinde daha dinamik süreçler işletebilir.

Tüm bunların gerçekleşmesinde sokak hayvanları konusunda temel yaklaşım ve politikaların doğru belirlenmesi gerekmektedir. Bu açıdan da öncelikle sokak hayvanlarına yönelik katliam ve tecrit politikaları terkedilmelidir. Sokak hayvanlarının sorunlarının gerçek çözümünün, evcil hayvan üretimini ve ithalatını denetim altına almak, evcil hayvanların sokağa terkedilmesini önlemek ve sokak hayvanlarının sahiplendirilmesini sağlamak olduğu toplumsal bir mutabakat haline getirilmelidir. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler bu konuda yasal ve teknik önlemler alırken, kent konseyleri ve sivil toplum bunu toplumsal bilince dönüştürecek çalışmalar yapmalıdır.

Bu çözümün uzun vadeye yayılacağına bilincinde olarak ve ana çözümü göz ardı etmeden, sokak hayvanlarının bulundukları yerlerde, mahallerde sağlık, bakım, barınma ve konforunu sağlamak atılacak bir diğer adım olmalıdır. Sokak hayvanlarının da bir mahalle sakini olduğu perspektifiyle, onların sadece yemek artıkları ve mama ile beslenmesinin ötesine geçen, sağlık, barınma ve diğer konfor öğelerini de içeren yerinde çözümler üretilmeli ve bunun sürdürülebilirliği toplumsal bir sorumluluk olarak ele alınmalıdır.

Hem bu temel yaklaşımlar, hem de sokak hayvanlarının davranışları üzerine toplu eğitimlerle toplumsal bir bilinç yaratılmalıdır. Bu konuda Ataşehir Kent Konseyi’nin de çalışma ortağı olduğu İstanbul Veteriner Odası, Ataşehir Belediyesi ve çeşitli STK’ların yürüttüğü Ataşehir’ deki tüm okul öğrencilerini kapsayan eğitimler örnek bir çalışmadır. Bu tür eğitim ve çalışmalar tüm topluma yaygınlaştırılmalı ve sürekli kılınmalıdır. Hayvan barınakları ve bakımevleri yaygınlaştırılmalı, var olanlar iyileştirilmeli ve tecrit mekânları olmaktan hızla uzaklaştırılmalıdır. Buralar, ihtiyaç duyulan hallerde hayvanlara geçici olarak barınma ve sağlık hizmeti veren yerler olmalıdır. Gerekli bakım ve iyileştirme sağlandıktan sonra hayvan sahiplendirilmeli veya kent konseyleri ve STK’lar denetiminde mahallerdeki yaşam yerlerine alınmalıdır. Kent konseyleri “Hayvan Hakları Çalışma Grubu” ile yerel yönetimler bu konuda etkili bir işbirliği gerçekleştirmelidir.

Sokak hayvanlarının suistimaline yol açacak kişi ve kurumları etkisizleştirecek ve süreç dışına çıkaracak önlemler alınmalı, bu konuda gönüllüler arasında da bir standardizasyon oluşturulmalı ve etkin bir sivil denetim mekanizması kurulmalıdır. Kent konseyleri, çalışma grubuyla bu konuda da önemli bir işlev üstlenebilir.

Türkiye Kent Konseyleri Platformu, bu politika ve perspektifleri, üyesi olan kent konseylerine yaygınlaştırmak için üzerine düşen sorumluluğu yerine getirecektir. Hepinizi tekrar saygıyla selamlıyor, kongreye başarılar diliyoruz.

Murat ARAS

Karabağlar Belediyesi İzmir

İnsancıl Hayvan Popülasyonu Yönetimi ve Veteriner Hizmetleri Standardizasyonu Çalıştayı'na İlişkin Bilgiler

Genel Düzenlemeler:

- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın elindeki yetkiler tek bir kurumda birleşmeli,
- Tek yetkili kurum yönetimine verilen sahipsiz hayvan nüfusu kontrolüne ilişkin konularda denetim, koordinasyon vb. görevlerin yerine getirilmesi için il hayvan ve insan nüfusu oranı doğrultusunda veteriner hekim görevlendirilmesi sağlanmalı,
- Barınak ve geçici hayvan bakımevi tanımlamalarına açıklık kazandırılmalı,
- Standart ve uygulanabilir bir barınak/geçici bakımevi projesi çizilmeli ve belediyeler tarafından bu projeye göre standart binalar yapılmalı,
- Asgari koşullar ayrıntılı verilmeli, barınak / bakımevlerinde bir örneklik sağlanmalı,
- Sahipsiz hayvanlara ilişkin hizmetlerde çalışan; veteriner hekim, teknisyen, tekniker ve yardımcı personelin görev tanımı ve kapsamı belirlenmeli ve personele resmi olarak tebliğ edilmeli,
- Barınak/ bakımevlerinin doğrudan kamuya yönelik aktif hizmet veren birimler olması nedeni ile Halkla İlişkiler Birimi kurulmalı, eğitimli personel görevlendirilmeli,
- Barınakta çalışacak her konumdaki personel özel olarak seçilmeli, hayvanları seven ve uyumlu personel alımı yapılmalı, personel seçiminde veteriner hekimlerin görüşleri öncelikli olmalı, bu birimler sürgün yeri olarak kullanılmamalı,
- Barınak/ bakımevinde çalışacak (yakalama, toplama, bakıcı vb.) personelde eğitim sertifikası şartı aranmalı, personel sertifikalı ve eğitimli olmalı, yoksa istihdam edilmeli,
- Her belediyede mutlaka, yasadaki "kısırlaştır- aşıl- aldığı yere bırak" çalışmalarını yapmak üzere geçici hayvan bakımevi olmalı, olmayan belediyelere yönelik etkili yaptırımlar belirlenmeli,
- Sahipli ve sahipsiz hayvan sayısının belirlenmesi için mikroçip takılmasının zorunlu hale getirilmesi ve uygulanması için halka aktif şekilde duyurulması sağlanmalı,
- Yasaklı ırklarla ilgili uygulamalar netleştirilmeli,
- Belediyeye bağlı olarak çalışan veteriner hekimlerin ortak bir yapıya bağlanması ve tam yetki ve sorumluluğa sahip Hükümet veteriner hekimleri statüsünde olmaları,
- Bakımevi personeline fiili tazminat hakkı ve erken emeklilik hakkı tanınmalı (veteriner hekim, tekniker vb. özlük hakları, görev tanımı, kıdem tazminatı, erken emeklilik, meslek hastalıkları gibi konularda düzenlemeler yapılmalı),

- Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın yapılmasını zorunlu kıldığı ve denetlediği kuralların uygulanabilmesi için belediyelere verilmek üzere bütçe ayrılmalı,
- Tüm barınaklarda mikroçip uygulamasına başlanması ve bilgilerin YABİS'e girilmesi için belediyelerin bu konuda gerekli olanak ve personeli bulundurması sağlanmalı,
- Özel veteriner kliniklerinin de YABİS girişi yapması sağlanarak bu sayede sahipli hayvan sayısının tespitinin yapılması yönünde çalışılmalı,
- Kuduz müşahadesi için yetki Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nda olduğundan bu kurum tarafından müşahade merkezleri oluşturulmalı,
- Güvenli köpek toplamak için gerekli ilaçların belediyelere temini sağlanmalı,
- Barınakta istihdam edilecek veteriner hekim ve tüm personelin alımında; bölge nüfusu, tahmini sahipsiz hayvan sayısı ve barınakta yaşayan hayvan sayıları göz önüne alınarak bir katsayı belirlenmeli,
- Her barınakta en az bir kişi olmak üzere de veteriner teknikeri ve teknisyen istihdam edilmeli, bu personel de memur kadrosunda olmalı,
- Her belediyede Veteriner İşleri Müdürlüğü olmalı, veteriner hekimler asaleten müdür olarak atanmalı,
- Hayvan sevgisi ve koruma bilinci yaratmak için halkı bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı, okullarda öğrencilerin bilgilendirilmesi sağlanmalı,
- Yerel Hayvan Koruma Gönüllüleri'nin barınaklarla ilişkili veteriner hekimin koyduğu kurallar çerçevesini aşmaması; tüm belediye yetkilileri ve çalışanlarının da bu kuralları göz önünde bulundurması sağlanmalı,
- Evlerde, bahçelerde kişilere ait beslenebilecek hayvan türlerine göre sayı yasa ile belirlenmeli, kedi koleksiyon evleri ile ilgili yaptırımların uygulanabilirliği sağlanmalı,
- Kedi evleri, beslenme odakları, billboard çalışmaları gibi çalışmaların ülke genelinde yasada tanımlanacağı şekli ile ilgili bakanlık tarafından yapılması sağlanmalı,
- Sahipli hayvan kayıt sistemi acil olarak düzenlenmeli,
- Yerel hayvan koruma görevlileri raporları aylık olarak alınmalı,
- Kartlar, yılsonunda ilgili belediyeler tarafından toplu halde gönderilerek onaylanmalı,
- Sahipsiz hayvanların yasada düzenlenmiş olan rehabilitasyon sürecindeki aksaklıklarla ilgili standartlar yenilenmeli, çoklu ilaç direnci için önlem alınmalı ve aşılama standardı uygulanmalı,
- Belediye veteriner hekimleri ve Veteriner İşleri Müdürlüğü personellerinin yılda en az bir kez düzenlenecek toplantılarda bir araya gelmeleri sağlanmalı,
- Ziyaretçilerin barınağa girerken kötü amaçla fotoğraf çekmelerini önlemek için ziyaret sırasında cep telefonlarını bırakmaları ya da barınağa belli saatler ve koşullarda kabul edilmeleri sağlanmalı,
- Hayvanseverlerin bakımevi ziyaretlerine ilişkin kurallar standart olmalı,
- Belediyelerde çalışan veteriner hekimlerin ve personelin görev tanımları için hem belediye başkanı, hem vatandaş hem de hayvan sever düzeyinde bilgilendirme yapılmalı,
- Sokağa terk edilen hayvanlarla ilgili olarak, hayvan sahiplerine ciddi yaptırımlar uygulanmalı,
- Hayvan nüfusu kontrolü gibi halk sağlığı açısından çok önemli bir konuda çalışan birimler olan bakımevlerinin işleyişine ilişkin tüm belediye başkanları ve belediye personelinin de bilgi sahibi olması sağlanmalı.

1. Sokak Hayvanları Refahı Kongresi

POSTER SUNUMLARI

Sokak Hayvanları Çalışmalarında Konya Modeli

Prof.Dr. Mehmet MADEN / Selçuk Üniversitesi

Nevzat DEMİRCİ / Konya Büyükşehir Belediyesi

Çankırı'da Yerel Yönetimleri Sokak Hayvanlarına Yaklaşımı

Zekeriya ÖCAL / Çankırı Belediyesi

Denizli'de Sokak Hayvanları Rehabilitasyon Çalışmaları

Sündüz NAZA / Denizli Büyükşehir Belediyesi

Bayrampaşa Belediyesinde Sokak Hayvanları Rehabilitasyonu Çalışmaları

Tayfun NASUHBEOĞLU / Bayrampaşa Belediyesi

Kayseri'de Sokak Hayvanı Refahı

Zafer DOĞAN / Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi

Ülkemizde Sokak Köpeği Sorununu Körükleyen Mevcut Köpek Sahipliği Akış Şeması

Göktan EKER / Köpek Eğitim Derneği

Sokak Köpeklerini Kontrol Altına Almak İçin Site Sahipli Sokak Köpekleri Bakım Evleri Projesi

Mehmet Selami KIBRIS / Yeni Mahalle Belediyesi Ankara

Türkiye'de Sahipsiz Şehir Hayvanlarına Yönelik Yönetim ve Sağlık Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

Oytun Okan ŞENEL / Ankara Bölgesi Veteriner Hekimleri Odası

İrem ERGİN / Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi

Sokak Hayvanları Refahı ve Yerel Yönetimler

Yrd. Doç. Dr. Muhsin ÖZTÜRK / İstanbul Esenyurt Üniversitesi

1. SOKAK
HAYVANLARI
REFAHI
kongresi